

Voorjaarsnota 2022

Aan de orde is de voortzetting van het **debat** over de **Voorjaarsnota 2022**.

Voorzitter: Bergkamp

(Zie vergadering van 15 juni 2022.)

De voorzitter:

Aan de orde is de voortzetting van het debat over de Voorjaarsnota 2022. Ik heb de vorige keer geschorst tijdens de eerste termijn van de kant van het kabinet. Het kabinet heeft toen aangegeven met een brief te komen waarin het zou ingaan op de verschillende voorstellen en nog een aantal vragen zou beantwoorden. Ik stel dus voor dat we niet het debat van de vorige keer gaan herhalen, maar dat met name de voorjaarsbrief op de agenda staat. Qua interrupties stel ik voor: drie à vier vragen of opmerkingen. En daarna een normale tweede termijn. Dat zou vandaag mijn werkwijze zijn.

De heer Van Haga (Groep Van Haga):

Voorzitter, een punt van orde. Volgens mij heeft de heer Klaver de vorige keer gevraagd om allerlei scenario's. Daar zouden we op wachten. We hebben een brief gekregen waarin eigenlijk over alles wat we hebben voorgesteld, staat dat het allemaal niet kan. Een additioneel btw-tarief van 5% op energie kan niet. De tarieven verlagen van de inkomstenbelasting en loonbelasting kan niet. Verhoging van het minimumloon, nog in 2022, kan niet. Verlagen van het collegegeld kan niet. Ik stel dus voor dat we gewoon doorgaan naar de tweede termijn, want dit heeft echt totaal geen zin. Ik zou aan de collega's willen vragen of ze daarmee instemmen.

De voorzitter:

Ik ga luisteren naar de collega's.

Mevrouw Marijnissen (SP):

Die vraag hebben wij ook. We hebben de volgende rechtstreekse vraag aan het kabinet. We hebben de brief gekregen en we hebben dus gezien wat er allemaal niet kan. Daar zijn we van op de hoogte. Volgens mij hoeft dat dus niet herhaald te worden. Ik ben wel benieuwd hoe het kabinet, de minister-president en de minister van Financiën met lege handen hierheen durven te komen. Zien zij echt daadwerkelijk niet wat er op dit moment aan de hand is in de samenleving? Zien zij die alarmerende berichten van het Nibud en het CPB niet over miljoenen huishoudens die op dit moment gewoon helemaal stuk zitten? Het zou kunnen, hoor.

De voorzitter:

Wat is uw punt van orde?

Mevrouw Marijnissen (SP):

Het punt van orde is hoe het kabinet denkt dat het hier op deze manier durft te verschijnen, terwijl het kabinet twee weken de tijd heeft gevraagd om dingen uit te zoeken. Het enige wat we zien, is dat er helemaal niks kan. Ze schieten alles van de Kamer af en ze komen zelf met nul ideeën; nul.

De voorzitter:

Dat is wel een inhoudelijke vraag. De heer Van Haga deed een voorstel met een punt van orde. Het lijkt me goed om het voorstel van de heer Van Haga even in de groep te gooien.

De heer Wilders (PVV):

Voorzitter. Het is goed om daar even iets over te zeggen, want de voorgaande sprekers hebben natuurlijk helemaal gelijk. Wij staan hier gewoon voor Piet Snot. Niet alleen de oppositie, maar ook de coalitie heeft, wat je er ook van vindt, voorstellen gedaan om iets te doen voor de koopkracht van mensen. Het kabinet steekt tegen iedereen, tegen 150 leden van de Tweede Kamer, een dikke middelvinger op. Dat is wat ze doen. Dat maakt voor ons nog niet zo veel uit, maar voor de mensen thuis natuurlijk wel. Dus mijn voorstel is, mevrouw de voorzitter ... Ik zou graag nog de mogelijkheid willen krijgen om een motie in te dienen. En voor de rest: laten we alsjeblieft naar huis gaan en dit circus stoppen.

De heer Klaver (GroenLinks):

Ik heb allerlei inhoudelijke opvattingen over wat het kabinet heeft gedaan. Ik vind het teleurstellend. Maar we hebben gevraagd om te reageren. Dat hebben ze gedaan, dus dank voor die stukken. Ik zou wel graag de gelegenheid willen hebben om daar nog een paar vragen over te stellen, omdat ik er namelijk niet van overtuigd ben dat het niet kan. Er is hier ook sprake van onwil. Daar moeten we met elkaar het debat over hebben, dus ik zou graag de ruimte krijgen om wat vragen te stellen. Dan kunnen we daarna een tweede termijn hebben en moties indienen.

De heer Azarkan (DENK):

Ook ik vraag me af wat er met dat rondje van Rutte en Kaag nou precies is opgehaald. Eigenlijk is het: Rutte says no. En daar staan we dan. Ik heb ook een paar korte vragen. Wat mij betreft vangen we aan met de eerste termijn van de zijde van het kabinet. Een paar vragen, maar dan snel over naar de tweede termijn.

De heer Dassen (Volt):

Ik begrijp helemaal de teleurstelling. De frustratie dat er helemaal niks schijnt te kunnen, heb ik ook, maar het lijkt me ook goed dat we daar in ieder geval het debat over voeren en er betere uitleg over krijgen, want volgens mij is er veel meer mogelijk dan het kabinet in deze brief laat zien.

De heer Pieter Heerma (CDA):

Een aantal weken geleden hebben we het debat geschorst. De eerste termijn van het kabinet is niet afgerond, dus ik steun het voorstel van de heer Klaver om gewoon nu te

starten met de afronding in eerste termijn. Dan kan iedereen zijn vragen stellen en gaan we daarna over naar de tweede termijn.

Mevrouw **Hermans** (VVD):

Ik sluit me aan bij de woorden van de heer Heerma, dus geen steun voor het voorstel van de heer Van Haga.

De heer **Van Weyenberg** (D66):

Ik sluit me ook aan bij het voorstel van de heer Klaver. Laten we het debat voeren. Wij hebben ook nog vragen. Wij zijn ook nog bezig met een zoektocht naar wat wel kan. Daar is dit debat voor.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Dan trek ik de conclusie dat we van start gaan met de eerste termijn van de kant van het kabinet. Een aantal collega's hebben wel gevraagd om de eerste termijn kort te laten zijn en om vrij snel over te gaan naar de tweede termijn. Ik heb het volgende nog niet gezegd: ik heet de minister-president, de minister van Financiën en de staatssecretaris van harte welkom, evenals de woordvoerders, de mensen op de publieke tribune en de mensen die het debat op een andere manier volgen. Ik stel voor dat we van start gaan. Het kabinet heeft aangegeven dat de minister-president een toelichting geeft. Het woord is aan de minister-president.

Minister **Rutte**:

Voorzitter. Misschien is het goed om een enkel toelichtend woord te spreken. U heeft de stukken al kunnen lezen. Daar blijkt ook wel uit dat er technisch echt nog wel mogelijkheden zijn om dit jaar maatregelen te nemen, maar dat het nadeel is dat we daarmee, alles analyserend, onverantwoord veel vragen van onze publieke dienstverleners. Ik kom zo apart nog over de gemeenten te spreken, want daar hebben we vandaag nog een aanvullende brief over gestuurd. Ik zet de gemeenten dus even apart, maar voor de overige dienstverleners — gemeenten mag ik misschien geen publieke dienstverleners noemen, maar ze doen natuurlijk wel veel aan uitvoering — zie je dat het eigenlijk onverantwoord is. Die uitvoeringsrisico's heeft het kabinet te wegen. Dat hebben we overigens de vorige keer in het debat al laten doorschemeren. We hebben dat nu heel precies geanalyseerd. Dat ziet u terug in die stukken.

Daarbij speelt ook mee dat veel van die maatregelen die genoemd werden, pas effect gaan krijgen tegen het eind van het jaar, dus niet direct nu, maar pas tegen het eind van het jaar. Vanaf 1 januari 2023 zijn er weer alle mogelijkheden om alle knoppen te gebruiken die het belasting-, toeslagen- en socialezekerheidsstelsel biedt. Dat vraagt gewoon minder van die publieke dienstverleners, van de uitvoering. Bovendien kun je dan ook veel gericht kijken wat je kunt doen om de gevolgen van de sterk stijgende prijzen en de inflatie te dempen en kun je structurele maatregelen nemen die beter aansluiten bij de structurele aard van het vraagstuk. Daarom heeft het kabinet de sterke voorkeur om in augustus aan de hand van de meest actuele CPB-ramingen een integraal besluit te nemen over aanvullende koopkrachtmaatregelen.

Ik kom dan nu apart nog op de energietoelage. U heeft vandaag de brief ontvangen van de minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen. In die aanvullende brief ziet u dat gemeenten ons in eerdere bestuurlijke en ambtelijke overleggen hebben gemeld dat er al heel veel capaciteit nodig is om de doelgroep te bedienen met de energietoelage. Er heeft op 4 juli opnieuw een bestuurlijk overleg plaatsgevonden tussen minister Schouten voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen en de VNG. Gemeenten hebben toen laten weten dat, als generieke mogelijkheden door rijksuitvoerders zijn uitgesloten, het verhogen van de energietoelage voor 2022 bespreekbaar is. Ze plaatsten daarbij wel een aantal kanttekeningen. U heeft dat ook in de brief kunnen zien. De beoordeling van de aanvragen van de huidige groep is nog in volle gang. De VNG laat weten dat er bij een ophoging van het bedrag mogelijk meer tijd nodig is dan het wetsvoorstel biedt. Uitkering zal volgens het wetsvoorstel moeten plaatsvinden vóór 31 december 2022. Mogelijk moet dat dan met een jaar worden verlengd. Daarnaast is het, wil het uitvoerbaar zijn, ook van belang, zeggen de gemeenten, dat de doelgroep niet wijzigt. Daarbij zij opgemerkt dat de energietoelage inhoudelijk echt een aantal nadelen kent. Ik wil ze hier toch melden. In de eerste plaats vergroot die verder de kloof tussen huishoudens die de energietoelage wel en huishoudens die de energietoelage niet ontvangen. De groep boven 120% van het sociaal minimum wordt door deze maatregel niet bereikt. Omdat het in heel veel gevallen waarschijnlijk ook doorloopt in 2023, is het daarnaast in de ogen van het kabinet ook interessant om in augustus opnieuw een weging te maken of je niet veel beter kunt kijken naar maatregelen die dit jaar, maar vooral ook voor 2023 en daarna, kunnen gelden. Wij zouden dat bij voorkeur integraal willen wegen in augustus, nadat het Centraal Planbureau een actueel beeld van de koopkracht heeft gepubliceerd. Dat als korte toelichting op beide brieven, die van vrijdag en die van vanmiddag.

De heer **Wilders** (PVV):

Ik heb hier echt geen woorden voor. We hebben het hele debat gevoerd om in 2022, dit jaar, nog wat extra's te doen. De minister-president realiseert zich blijkbaar niet dat mensen nu al in de financiële problemen zitten, met de inflatie, met de energierekening; we hebben alle voorbeelden genoemd. De huishoudens in Nederland staan financieel in brand. En dan bellen ze de minister-president, een beetje de brandweercommandant van Nederland, maar wat krijgen ze te horen? Nou, we gaan in augustus eens even met elkaar bespreken of we volgend jaar langskomen. Dan zijn die mensen al kapot. Die huishoudens trekken het al niet! Wat zegt de minister-president dus tegen al die mensen die dit jaar hun rekeningen niet meer kunnen betalen, die dit jaar van €25 een hele week boodschappen moeten doen, die dit jaar hun medicijnen al niet meekrijgen van de apotheker, die dit jaar in januari, toen het koud werd, al vroeg in bed lagen en die bang zijn dat ze dat aan het eind van dit jaar opnieuw moeten doen? Wat zegt u tegen ze: wacht maar tot 2023?

Minister **Rutte**:

Nee, dat zeg ik niet tegen ze. Tegen die groep zeg ik dat het kabinet in, ook in Europese vergelijking, twee grote stappen twee pakketten heeft aangenomen met maatregelen ter grootte van 6,5 miljard, om de gevolgen van de prijsstijgingen te dempen. Per 1 januari hebben we de energiebelas-

ting verlaagd met €400. Per afgelopen vrijdag hebben we de btw op energie verlaagd van 21% naar 9%. Dat scheelt €140 voor een gemiddeld huishouden, €20 per maand. De accijns op benzine en diesel is op 1 april verlaagd met respectievelijk €0,17 en €0,11. Gemeenten zijn op dit moment bezig met het uitkeren van de energietoelage. Kwetsbare huishoudens ontvangen €800 en helpen we met energiebesparende en -verlagende maatregelen ter grootte van een bedrag van 300 miljoen. Per 1 juli is het minimumloon, en de daaraan gekoppelde uitkeringen, zoals gewoonlijk ook weer omhooggegaan, dit keer met 1,8%. Opgeteld gaat het om een pakket van 6,5 miljard. We praten hier over wat er extra nodig zou zijn.

De heer Wilders (PVV):

Dit is werkelijk ongehoord. De minister-president kijkt naar zijn kathedraal en leest een aantal teksten voor die ambtenaren hebben voorgekauwd, totaal zonder enige empathie; ik heb dat al eerder gezegd. Ik vraag hem wat echte mensen, gewoon de mensen thuis, die op dit moment televisiekijken, meemaken. Zij hebben niks aan uw ambtelijke tekstjes, die u staat voor te lezen; u kijkt me niet eens aan terwijl u ze uitspreekt. Kijk via mij naar die mensen thuis. Zij kunnen hun rekeningen niet meer betalen! U kunt een heel lijstje opnoemen over benzine en weet ik wat, maar het is niet genoeg. Het is niet genoeg. De hele Kamer, van uw eigen coalitie tot de hele oppositie, wilde dat u meer doet in 2022, maar u steekt een dikke middelvinger naar Nederland op. U doet het niet. U weigert het. En nogmaals de vraag, want ik wil er antwoord op krijgen: wat zegt u tegen al die mensen die het ondanks uw maatregelen niet lukt? En wat zegt u heel concreet tegen die meneer van 93 die €25 had en heeft om de week door te komen, en tegen die mevrouw die haar medicijnen niet meekreeg van de apotheker omdat ze, ook met uw maatregelen, de eigen bijdrage niet kan betalen? Wat zegt u tegen die mensen? Spreek die mensen rechtstreeks in de camera aan! Wat zegt u tegen ze?

Minister Rutte:

Kom op, meneer Wilders, houd u die instructies voor uw eigen fractie; gaat u zo met uw eigen fractie om, maar niet met mij. Maar ik kom graag bij de beantwoording van uw vraag. Ik ga uw vraag beantwoorden, maar wel graag op een normale toon.

De heer Wilders (PVV):

...

Minister Rutte:

Ik heb nu het woord, geloof ik.

De voorzitter:

Ja, de minister-president.

Minister Rutte:

Ik zeg het volgende tegen deze mensen. Dit kabinet trekt 6,5 miljard uit om de gevolgen te lenigen van de gigantisch stijgende prijzen. We hebben pakketten aangenomen die aan de bovenkant zitten van wat er in Europa gebeurt. We kunnen, helaas, niet alle problemen van de sterk stijgende

inflatie en de sterk stijgende energieprijzen oplossen.

Tegelijkertijd doen we heel veel, voor de mensen met een kleine beurs, voor de middengroepen, voor de mensen die te maken hebben met een hogere energierekening. We bekijken wat er extra kan. Maar ik wijs de heer Wilders wel op één ding. We hebben in deze Kamer veel debatten gehad over de problemen die er zijn bij onze uitvoeringsorganisaties. Daar werken fantastische mensen. Of het nou gaat om het debat over de kinderopvangtoeslagaffaire of over de debatten die gaan over andere problemen in de uitvoering, als wij hier in de Kamer de problemen daar negeren en denken dat we kunnen blijven stapelen, dan moeten we ook niet raar opkijken als er uiteindelijk in die uitvoering verdere problemen ontstaan. Dat is onverstandig. Wij hebben naar beste eer en geweten de verschillende ideeën die hier leefden, bekeken. Wij komen tot de conclusie dat die, als het uiteindelijk gaat om onze publieke dienstverleners, een te groot risico met zich meebrengen, behalve — dat is het nieuws van vandaag — waar het de gemeenten betreft. Daar lijken er iets meer mogelijkheden te zijn.

De heer Wilders (PVV):

Voorzitter, ten slotte. De minister-president raakt blijkbaar geïrriteerd. Nu is het de toon. Hij zegt tegen mij: bewaar die toon maar voor de fractie. Hij raakt geïrriteerd. En als de minister-president geïrriteerd raakt en zich niet meer kan beheersen, dan schiet je meestal raak. Want meneer de minister-president, u doet, zeg ik nogmaals, voor die mensen dit jaar helemaal niets. Zij zitten niet te wachten op een maatregel voor augustus 2023.

Laat ik twee voorstellen noemen die de PVV heeft gedaan. U zou de ouderen via de inkomensondersteuning voor ouderen, de IO-AOW, €25 per maand extra kunnen geven. In de brief staat dat het totaal uitvoerbaar is. Het kan, en het kan ook meteen. Een tweede voorstel is dat u het lage tarief van de btw zou kunnen verlagen. Daarvan zegt uw minister van Financiën: dat kan niet in het algemeen, maar we zouden dat vanaf 1 oktober voor de boodschappen op 0% kunnen zetten. Dat mag zelfs volgens de Europese richtlijnen. U doet het niet. U verdomt het. Het is geen uitvoeringsprobleem. U begint tegen mij over de toon te zeuren, maar maatregelen die kunnen, laat u na en u raakt geïrriteerd. Meneer Rutte, mensen weten wat ze aan u hebben: helemaal niets.

Minister Rutte:

Ik raak zelden geïrriteerd door de heer Wilders. Ik wees hem alleen even op de normale omgangsvormen hier. Ik zei dat deze toon misschien in zijn fractie gebruikelijk is maar niet in mijn richting.

De voorzitter:

Laten we het allemaal niet zo persoonlijk maken.

Minister Rutte:

Maar verder ben ik totaal niet geïrriteerd.

Die IO-AOW-maatregel is inderdaad mogelijk in 2022. Maar wij schrijven in de brief ook precies op wat de problemen daarmee zijn. Het staat bijvoorbeeld haaks op het stapsgewijs afschaffen van de IO-AOW vanaf 2023. Ik noem ook de

enorme bedragen die daarmee samenhangen. Daar zul je ook keuzes in moeten maken. In alle rust dat analyserend, vinden wij dat dus niet verstandig. Dat schrijven we in de brief.

De voorzitter:

Dan gaan we naar mevrouw Marijnissen, SP.

Mevrouw Marijnissen (SP):

Laat ik maar heel helder zijn: wat ons betreft is het ondenkbaar en ook onacceptabel dat de uitkomst van dit debat van vanavond is dat er dit hele jaar helemaal niks gebeurt voor mensen die nu de rekeningen niet kunnen betalen. Als dat wel zo is en als dit kabinet volhardt in dat er niks kan, in niks willen en in het verhaal dat ze het niet voor elkaar kunnen krijgen, dan vinden wij dat ze maar plaats moeten maken voor een ander, die het wel kan. Want dat kan en mag de uitkomst niet zijn. Iedereen die er ook maar een beetje verstand van heeft, zegt het: het CPB, het Nibud. Maar ook als je mensen gewoon spreekt op straat, dan weten mensen gewoon niet meer waar ze het zoeken moeten. En ondertussen gaat het ontzettend goed met de economie en worden er gigantische winsten gemaakt. Van alles kan wel. Nogmaals, dan kan het niet zo zijn dat de uitkomst van vanavond is dat er helemaal niks gebeurt.

Ik vind het ook onacceptabel om een andere reden. Er kunnen namelijk heel veel dingen wel. De banken werden binnen een dag gered. Het eigen risico werd binnen een week bevroren. Toen corona speelde, werden er per direct miljarden overgemaakt naar het bedrijfsleven. Dat kan allemaal wel. Gisteren nog, gisteren nog, is er hier besloten om meer dan 1 miljard euro uit te geven aan extra wapens, in een debat van twee uur tijd. Dat kan allemaal wel en dat kan allemaal snel. Dus dan kan het niet zo zijn dat de uitkomst is dat er helemaal niks kan om ervoor te zorgen dat de kosten voor mensen omlaaggaan.

Minister Rutte:

Maar dat zijn natuurlijk appels en peren. De aanschaf van een paar extra F-35's vraagt natuurlijk niks van de uitvoeringsorganisaties. Dat is een telefoontje naar Amerika en een akkoord van de Kamer, en dan koop je een paar extra vliegtuigen. Je praat hier over complexe uitvoeringsprocessen. Mevrouw Marijnissen is zelf vertegenwoordiger van de partij die hier terecht aandacht heeft gevraagd voor de ernstige problemen die voortkwamen uit het kinderopvangtoeslagschandaal. En als we daar nou één ding van geleerd hebben, is het wel hoe kwetsbaar de uitvoering is als we geen rekening houden met wat daar wordt opgemerkt.

Mevrouw Marijnissen (SP):

...

Minister Rutte:

Ik maak mijn antwoord even af.

Dan kan mevrouw Marijnissen grimmig worden, maar ik hou haar voor dat ik dat onverstandig vind. Het kabinet heeft de verschillende voorstellen die door de Kamer zijn gedaan, geanalyseerd: hoe zouden die uitpakken, juist ook

voor wat betreft de risico's die er zijn bij de uitvoering? Dat hebben we precies op papier gezet. Daar kunnen we het dan over oneens zijn en we kunnen er in detail doorheen gaan; dat vind ik allemaal prima. Maar dat is wat we hebben gedaan. Je ziet vandaag dat er bij de gemeenten een opening is. Die zeggen: wij zouden misschien wel iets kunnen doen. Daar hebben we u vandaag die brief over gestuurd.

Mevrouw Marijnissen (SP):

Ik vind het echt de schamte voorbij dat de minister-president meent het kinderopvangtoeslagschandaal erbij te moeten halen als legitimatie voor het idee dat er helemaal niks zou kunnen om ervoor te zorgen dat de kosten voor mensen omlaaggaan. Dat kinderopvangtoeslagschandaal heeft dit kabinet zelf veroorzaakt. Dat schandaal heeft dit kabinet zelf ontiegelijk lang onder het tapijt geveegd. Het kabinet is er schuldig aan dat mensen nog steeds in de shit zitten en dat er nog steeds geen oplossing is. Dat dit kabinet nu die groep getroffen gezinnen wil opzetten tegen de rest van Nederland die de rekening niet kan betalen, alsof er daardoor voor die mensen niks zou kunnen, vind ik echt ongehoord.

Minister Rutte:

Dat doe ik ook helemaal niet. Als ik dat zou doen, zou mevrouw Marijnissen gelijk hebben. Ik wijs er alleen op dat we hier in de Kamer een aantal debatten hebben gehad in de afgelopen paar jaar over het belang van rekening houden met de vraagstukken die spelen bij de publieke uitvoeringsorganisaties. Als wij als politiek vragen blijven stapelen op de uitvoering, moeten we niet gek staan te kijken als er op een gegeven moment problemen ontstaan bij die uitvoering. Dat is precies wat we analyseren in de brief. Ik vind ook dat we dat onder ogen hebben te zien.

Mevrouw Marijnissen (SP):

De problemen in de uitvoering bij het kinderopvangtoeslagschandaal hadden een hele andere achtergrond en dat weet de minister-president ook. Ik zou het dus echt op prijs stellen als hij dat er vanavond niet bij sleept en dat niet als legitimatie gebruikt.

Maar dan wat anders. De minister-president zegt: het kan niet vanwege de uitvoeringsorganisaties. Dat is natuurlijk grote onzin. We doen hier al ontzettend lang allerlei voorstellen. Het kabinet zelf doet ook dingen die het op een ander moment had kunnen doen. Het is de wrange werkelijkheid dat er op dit moment 3 miljard euro extra binnenkomt in de staatskas door hogere btw-opbrengsten, omdat mensen gewoon meer moeten afrekenen voor de boodschappen omdat de prijzen door het dak gaan. Die 3 miljard extra komt gewoon binnen. Dan is het toch onbestaanbaar dat je niet minimaal die 3 miljard inzet om iets te doen om de lasten te verlichten voor mensen?

Minister Rutte:

De discussie gaat op dit moment toch niet over de dekking? De discussie gaat over de uitvoerbaarheid.

Mevrouw **Marijnissen** (SP):

De conclusie van dit kabinet is dan, om wat voor reden dan ook, dat er eigenlijk niks kan vanwege de uitvoerbaarheid. Want dat hoor ik de minister-president eigenlijk zeggen. Hij zegt: wij falen hierin; er is wel geld en we willen het wel, maar we kunnen het gewoon niet. Is dat wat de minister-president zegt? Zitten we hier dus te kijken naar een onmachtige overheid, die totaal geen oog heeft voor de noden in de samenleving en eigenlijk tegen de samenleving zegt: zak er maar in; op 1 januari volgend jaar komen we misschien bij u terug? Is dat dan de uitkomst van deze avond wat de minister-president betreft?

Minister **Rutte**:

Nee, dat is een overheid die €800 geeft aan mensen met de laagste inkomens en die per 1 januari de energiebelasting heeft verlaagd met €400 per huishouden. We praten er hier over wat er misschien extra nodig zou kunnen zijn. Als je kijkt naar de analyses ...

Mevrouw **Marijnissen** (SP):

Maar ...

Minister **Rutte**:

Wilt u het antwoord horen? Als je kijkt naar de analyses van het Centraal Planbureau, dan zie je dat ook zij zeggen: doe het nou meerjarig; kijk nou ook wat er volgend jaar nodig is en hoe het van dit jaar in volgend jaar doorwerkt. Ik heb u vanmiddag al gemeld — er is een brief gekomen — dat er op één punt wat meer hoop gloort in de uitvoering: bij de gemeenten. Daar heerst inmiddels het nieuwe inzicht dat er misschien wel iets zou kunnen, maar verder is het inderdaad heel beperkt; dat klopt.

De **voorzitter**:

Tot slot, mevrouw Marijnissen. Daarna gaan we naar de heer Klaver.

Mevrouw **Marijnissen** (SP):

Heel beperkt? Het is gewoon nul! Het is helemaal niks! U heeft een bak papier over de schutting gegooid naar ons toe, waarbij u alle — álle! — voorstellen die hier zijn gedaan, heeft afgeschoten en heeft gezegd: dat kan allemaal niet. Maar zelf komt u met niks, met nul. U heeft niet één idee, niet één voorstel voor wat er nú kan. Het is niet heel beperkt; het is helemaal niks.

Minister **Rutte**:

Maar hoe kun je dat nou zeggen? We doen 6,5 miljard, waarvan een heel groot deel, eigenlijk zo'n beetje alles, in dit jaar landt. Waar kan mevrouw Marijnissen dan vandaan halen dat wij niks doen? Richting meneer Wilders zeg ik, in alle redelijkheid: we hebben geprobeerd om alle voorstellen die zijn gedaan door de Kamer, door de coalitie en de oppositie, te analyseren. Dit is onze conclusie. Ten aanzien van de gemeenten hebben we daar vanmiddag nog een aanvullende brief over gestuurd.

De **voorzitter**:

Dan gaan we naar de heer Klaver van GroenLinks, en er zijn nog meer collega's die wat willen vragen.

De heer **Klaver** (GroenLinks):

Ik vind het echt schaamteloos — echt schaamteloos! — hoe u hier probeert collega's de les te lezen. Deze premier heeft één taak: dit land veilig houden, veilig voor bedreigingen van buitenaf, maar ook veilig van binnenuit. We hebben het hier over 2,5 miljoen gezinnen die dit jaar niet rond kunnen komen, ondanks alles wat het kabinet heeft gedaan; ondanks dat. Dan is het onze taak om ervoor te zorgen dat die mensen krijgen wat ze nodig hebben. Ik ben zelf vader van drie kinderen en ik denk aan de contributie die wij in augustus weer moeten betalen aan de voetbalvereniging. Dat is voor mij geen probleem, maar voor al die gezinnen die straks die rekening van een paar honderd euro zien komen, is het dat wel. Het verschil tussen of wij vandaag iets voor elkaar kunnen krijgen of niet, is het verschil tussen of kinderen wel of niet kunnen voetballen volgend jaar. Het gemak waarmee hierover wordt gesproken ... "Het kan niet" is te gemakkelijk. Ik heb het hele lijstje doorgelopen. Ik heb al die tabellen gezien. Het enige wat jullie hebben gedaan, is kijken naar de voorstellen van de Kamer. Welke eigen extra voorstellen hebben jullie uitgerekend? Voor welke eigen voorstellen hebben jullie gekeken of het kan?

Minister **Rutte**:

Wij zijn op basis van die analyse tot de conclusie gekomen dat het veel beter is om in augustus bij de besluitvorming voor 2023 te komen, zoals ook onze adviseurs zeggen, met een aanpak die rekening houdt met het koopkrachtbeeld van dat moment. Dan bezien we of we misschien voor 2022 maar sowieso voor 2023 ervoor kunnen zorgen dat er meer structurele mogelijkheden zijn, zonder dat je de problemen wegneemt. Het zal namelijk altijd een driewegstelsel zijn. We zullen allemaal iets verarmen. We zullen van de werkgevers verwachten dat zij de lonen verder verhogen. De overheid zal meer moeten doen om ervoor te zorgen dat we de problemen dempen. Dat is ook wat we in de brief beschrijven. Dat zijn ook de gesprekken die we voeren met sociale partners. Daar hebben wij in deze brief een analyse van gegeven. Nogmaals, vanmiddag is er op één punt nader inzicht gekomen. Maar als het gaat om de uitvoeringsorganisaties, is het voor de rest zoals het is.

De heer **Klaver** (GroenLinks):

Niet bluffen. Niet doen. Dat lijkt me zeer onverstandig. Daar hebben we een geschiedenis mee. U bent hier een potje aan het bluffen over dat het CPB zou zeggen dat je nu niet extra zou moeten ingrijpen. Dat is kolder. Het CPB zegt dat de gevolgen die er nu zijn, niet alleen komen door de stijgende energieprijzen, maar ook door structureel verkeerd beleid. Het zegt dat er structureel iets gedaan moet worden om mensen met de laagste inkomens en de middeninkomens te helpen. Dat is iets anders dan dat het zou zeggen dat we nu niet moeten ingrijpen. U herhaalt alleen maar uw antwoorden die u de hele tijd ook aan de collega's geeft. Het zijn alleen maar dezelfde antwoorden. Ik stelde u een heel concrete vraag. Ik blijf hier net zolang staan totdat ik wel antwoord krijg op die vraag. Welke voorstellen heeft het kabinet zelf extra bedacht? U heeft alleen gereageerd

op onze voorstellen en gezegd wat allemaal niet kan. Wat heeft u zelf extra bedacht?

Minister Rutte:

Op basis van die voorstellen zijn wij tot de conclusie gekomen dat het onverstandig is om de uitvoering te belasten met extra zaken die in 2022 tot uitbetaling ...

De heer Klaver (GroenLinks):
Wat heeft u zelf bedacht?

Minister Rutte:

Dit is mijn antwoord. Het is verstandiger om in augustus te zoeken naar een evenwichtig koopkrachtbeeld, ook voor 2023. Nogmaals, op één specifiek punt blijkt er bij gemeenten meer mogelijk te zijn.

De heer Klaver (GroenLinks):

U heeft niets zelf bedacht. Niets! Dat is zo pijnlijk. U verschuilt zich achter de uitvoering. U verschuilt zich achter het toeslagenschandaal door te zeggen: er kan helemaal niks meer.

Ik hoor de heer Baudet zeggen dat ik via de voorzitter moet praten. Ontzettend leuk dat u er ook bent, meneer Baudet.

U verschuilt zich daarachter. Dat is echt volstrekte nonsens. U heeft niets gedaan. Deze premier heeft niet gezocht naar oplossingen om nog dit jaar mensen extra geld te geven. Dat is niet om ervoor te zorgen dat ze een tweede vakantie kunnen hebben, maar om ervoor te zorgen dat ze de boodschappen kunnen doen of de sportcontributies kunnen betalen. Dat is pijnlijk. Wat ik hier zie staan, is één grote brok politieke onwil. Dat neem ik u kwalijk.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik kijk even naar de premier. Volgens mij komt er geen reactie op.

Minister Rutte:

Ik heb net al gereageerd. Het is geen politieke onwil. Ik heb de analyse gegeven, maar de heer Klaver en ik zijn het niet eens.

De heer Klaver (GroenLinks):

Er is 500 fte die wordt ingezet om de box 3-affaire af te handelen. Dat betekent dat we heel veel fte's hebben bij de Belastingdienst. We gaan ons best doen om die mensen — het zijn veelal miljonairs of mensen met heel veel vermogen — tienduizenden euro's terug te geven. Daar is 500 fte voor beschikbaar. Heeft deze minister-president gekeken of het mogelijk is dat de Belastingdienst een aantal van die fte's inzet voor mensen die het echt nodig hebben en nu niet rond kunnen komen? Heeft de minister-president daarnaar gekeken?

Minister Rutte:

Het gaat niet om die 500 mensen bij de Belastingdienst, waar 30.000 mensen werken, bij het UWV, waar 18.000 à 19.000 mensen werken, of andere grote uitvoeringsorganisaties. Het gaat erom dat veel van deze voorstellen later leiden tot terugvorderingen en complexiteit in de uitvoering. We hebben dat allemaal uitvoerig in de brief beschreven. Ik zal het schandaal van een paar jaar geleden niet opnieuw inroepen, want ik begrijp heel goed dat dat verkeerd kan worden uitgelegd. Maar we hebben volgens mij wel in algemene zin met elkaar de conclusie getrokken dat het verstandig is om een beetje te kijken naar wat uiteindelijk wel of niet kan bij de uitvoering. Kijk naar het Centraal Planbureau. Zij zeggen dat een half miljoen huishoudens betalingsproblemen heeft en dat het in een donker scenario kan oplopen tot 1,2 miljoen. Dat gebeurt niet van de ene op de andere dag. Het Centraal Planbureau analyseert dat veel mensen energiecontracten hebben en dat zij op korte termijn nog niet die hogere prijs betalen. Daarom kan het verstandiger zijn om gedegen structurele maatregelen te nemen die mensen voelen per januari 2023, dan om maatregelen te nemen die een paar maanden eerder effect hebben maar grote risico's vormen voor de uitvoering. Die risico's kunnen inderdaad overslaan naar andere trajecten, natuurlijk. De onderzoekers van het Centraal Planbureau adviseren daarnaast om juist structurele oplossingen te zoeken om de schokbestendigheid van kwetsbare huishoudens te vergroten. Hoe wij dat willen aanpakken, beschrijven we ook allemaal in de brief.

De voorzitter:

Tot slot, de heer Klaver.

De heer Klaver (GroenLinks):

Het doet er wel toe of u alles heeft gedaan. U zegt: we hebben gekeken wat kan, en er kan niks. In de brief die u heeft geschreven, zegt u: als we iets via de zorgtoeslagen zouden doen, zouden er extra mensen bezwaar gaan maken en de BelastingTelefoon gaan bellen omdat ze vragen hebben. Dat is een capaciteitsprobleem qua mensen. En ik stel u een hele concrete vraag.

De voorzitter:

Graag via de voorzitter.

De heer Klaver (GroenLinks):

Tot slot, voorzitter, maar ik wil hier antwoord op. Heeft deze minister-president gekeken of het zou helpen als we die capaciteit zouden inzetten voor de uitvoering van de voorstellen die hier zijn gedaan? Heeft hij daarnaar gekeken?

Minister Rutte:

Nee. Ik vind het ook niet verstandig om daar ineens mensen voor in te zetten die met iets bezig zijn dat ook moet worden afgewikkeld, en het inzetten van die 500 mensen gaat dan niet het probleem oplossen. Maar ik wijs de heer Klaver er wel op dat er vanmiddag een brief is verstuurd — nogmaals, ik zeg het nog maar een keer — waaruit blijkt dat de gemeenten zeggen: de €500 extra, boven op de €800 energietoelage, zou uitvoerbaar zijn. We willen daar als kabinet serieus met de gemeenten naar kijken.

De heer **Klaver** (GroenLinks):

Tot slot, en dan rond ik af. Ik begrijp dat ik moet afronden. De heer Wilders vroeg: wat zegt u tegen de mensen in Nederland die nu niet kunnen rondkomen? Wat je zou moeten zeggen, is: ik heb alles, maar dan ook alles wat in mijn vermogen lag, gedaan om jou te helpen. Deze minister-president zegt nu, hier: dat heb ik niet gedaan; ik heb niet gekeken of we capaciteit vrij kunnen maken en of we mensen van de ene naar de andere kant kunnen schuiven om ervoor te zorgen dat de jongetjes en meisjes die willen voetballen straks in september gewoon aan de start van de competitie kunnen staan, en dat zij gewoon hun boterhammetjes mee naar school kunnen nemen. U heeft er willens en wetens voor gekozen om niet alles op alles te zetten om dat mogelijk te maken. En dat neem ik u kwalijk.

Minister **Rutte**:

Dat is niet waar. We hebben geprobeerd een gedegen analyse te maken van alle voorstellen die er liggen. Wij, de Kamer en het kabinet, doen heel veel, met de 6,5 miljard. We zullen in augustus moeten kijken hoe we vanaf 2023 ook meer structureel op een verstandige manier omgaan met deze enorme crisis. En sinds vanmiddag weten we dat er potentieel nog één optie is voor 2022.

Mevrouw **Kuiken** (PvdA):

Soms heb je het gevoel dat je in een herhaling van scènes zit. In januari werden we namelijk doorverwezen naar de voorjaarsbesluitvorming en in maart werden we ook doorverwezen naar de voorjaarsbesluitvorming. Dat gold voor alle woordvoerders op dit terrein. En nu heeft de Vereniging van Nederlandse Gemeenten vanochtend volgens mij een roerig overleg gehad met minister Schouten om armoede te bestrijden, en wordt hun weer een worst voorgehouden: in augustus kijken we verder. Begrijpt de premier dat je, als jou elke keer een belofte wordt gedaan omdat je wat wil doen voor de mensen die straks in armoede zitten en het niet meer kunnen redden, dan niet zegt "wacht maar tot augustus" of "wacht maar tot volgend jaar", maar dat je daar dan nu zekerheid over wil hebben?

Minister **Rutte**:

Ik denk dat we het er vanavond over moeten hebben of dat signaal van de VNG van vanochtend — dat was afwijkend van het signaal dat we tot nu toe gekregen hadden, maar dat kwam gisteren inderdaad binnen — met zich meebrengt dat je daar nu over besluit, of in augustus meer integraal. Ik denk dat we daar vanavond een ei over moeten leggen.

Mevrouw **Kuiken** (PvdA):

Dan duiken we weer in de techniek, want gemeenten, het Nibud en het Centraal Planbureau hebben nog bij het vorige debat, toen we startten, aangegeven: luister, 1,2 miljoen huishoudens komen in de problemen. Als ik dan zowel de minister-president als de verantwoordelijk minister van Financiën vrij technisch hoor zeggen dat ze het niet verstandig vinden omdat het qua uitvoering lastig is om het te regelen, dan vind ik dat moeilijk. Ik weet namelijk dat mensen, als straks in september of begin oktober de kachel omhoog moet, moeten kiezen of ze hem aanzetten of niet, en dat diezelfde gemeenten dan geconfronteerd worden met heel veel mensen die bij de schuldhelpverlening moe-

ten aankloppen, bij de gemeente moeten aankloppen voor extra bijstand, bij de voedselbank moeten aankloppen, hun rekeningen niet meer kunnen betalen en in een diepe ellende terecht komen, misschien wel voor jaren. Mijn vraag is dan oprecht: doorziet het kabinet wel echt wat onze zorgen hier zijn als het kabinet alleen maar zegt dat het het niet verantwoord vindt vanwege een technisch uitvoeringsprobleem? Dat is geen Haags gehakketak, maar dat zijn oprechte zorgen omdat de nood volgens mij voor zo veel gezinnen nog nooit zo groot is geweest.

Minister **Rutte**:

Wat betreft het signaal van de VNG van gisteren: het kabinet is de gemeenten natuurlijk erkentelijk. Zij zeggen: "Mits je aan een aantal voorwaarden voldoet en je probeert om het als volgt te doen. Aangezien de beoordeling van de aanvragen van de huidige groep nog gaande is, regel dan dat het mogelijk ook een stukje 2023 in loopt." Dat is één ding dat zij zeggen. Ze kunnen niet garanderen dat ze het allemaal nog dit jaar tot uitkering kunnen laten komen, maar waarschijnlijk lukt heel veel wel. Ze zeggen dat het daarnaast van belang is dat de doelgroep zelf niet wijzigt. Dat is wat de gemeenten aangeven. Ik denk dat dat een belangrijk signaal is van de gemeenten. Het kabinet schreef vanmiddag in een brief dat het misschien verstandig is om dat in augustus integraal te wegen. Maar ik vind het ook heel reëel om dat vanavond te doen, want Kamer en kabinet doen dit samen. Als er in de Kamer de wens leeft om te kijken of dat eerder zou kunnen, dan is dat natuurlijk iets waar we het vanavond met elkaar over moeten hebben.

Mevrouw **Kuiken** (PvdA):

Hier zit precies mijn probleem. Elke keer als ik vraag wat dit voor mensen betekent, hoor ik "doelgroep", "data" en "geld groeit niet aan bomen". Dan hoor ik elke keer dit soort kale teksten. Dat hoor ik niet alleen hier in deze zaal, maar dat hoorde ik ook bij de persconferentie van afgelopen vrijdag en vandaag op RTL Z. Ik vraag mij oprecht af of het kabinet nog wel oog heeft voor de reële problemen van reële mensen, die straks in de kou en de knel zitten en die dan weer een beroep moeten doen op dezelfde gemeenten om überhaupt nog wat te kunnen eten. De kosten die dat met zich meebrengt, zowel maatschappelijk als financieel, zijn niet te dragen, maar toch zegt het kabinet: we moeten nog even kijken, want het is technisch ingewikkeld. Toen de bedrijven in de knel zaten tijdens de coronacrisis was het niet ingewikkeld. Toen was het zo geregeld. Toen de accijnzen bevroren moesten worden omdat de auto's moesten rijden, was het ook niet ingewikkeld. Toen kon het zo geregeld worden. Ik doe een laatste beroep op het kabinet: sluit je ogen niet voor die problemen; stap over de moeilijkheden heen en maak het mogelijk. Maar doet dat wel vandaag, want als je wacht tot augustus of tot volgend jaar, dan is het simpelweg voor te veel mensen te laat. Dan zitten ze al in de problemen, in de schulden en in de kou. Dan kan er niet meer bij de ALDI betaald worden of dan kan de voetbalcontributie niet meer betaald worden. Dát is het reële scenario waar we tegen aanlopen. Het kabinet kan daar vandaag nog wat aan veranderen. We hebben donderdag stemmingen, dus we hebben nog twee dagen. Daarin kun je bijna alles regelen wat je wilt, als je het maar ziet en als je het maar oprecht meent.

Minister Rutte:

Ik probeerde mevrouw Kuiken een aantal keer een opening te bieden door te zeggen dat er sinds gisteren een voorstel van de VNG ligt. Zij zeggen, in afwijking van wat ze eerder zeiden en van wat we vrijdag in de brief schreven, dat ze het toch mogelijk kunnen maken om de groep die €800 krijgt, €500 extra te geven. Maar de VNG zegt wel: "We kunnen niet garanderen dat iedereen die €500 nog dit jaar krijgt. Dat zal ook een stukje volgend jaar in lopen, dus dan moet je wel zorgen voor een wetswijziging, zodat het iets kan doorlopen in 2023." Dat lijkt mij geen bezwaar. En ze zeggen: wijzig de doelgroep niet. Je praat over 1 miljoen mensen, zeg ik uit mijn hoofd, die €500 extra krijgen. Het nadeel is natuurlijk dat je een cutoff point hebt op 120%. Daarboven gebeurt verder niks, dus dat moet allemaal worden gewogen in augustus, als we praten over het bredere inkomens- en koopkrachtbeeld. Ik merk dat nu op. Het kabinet zegt in de brief: het lijkt ons verstandig om dat te wegen in augustus. Ik heb vanavond al drie keer gezegd: als de Kamer het wenselijk vindt om daar vanavond een besluit over te nemen, dan staan wij daar volledig voor open.

Mevrouw Kuiken (PvdA):

Wat de minister-president hier doet, is mij een college geven. Ik weet welke techniek erachter zit. Maar €500 voor 1 miljoen mensen weegt niet op tegen de €500 die wij bedacht hadden voor 4,5 miljoen mensen. Daarbij gaat het tot modaal, want die mensen komen nu ook in de knel. Ten tweede zeiden we: regel het nu en niet pas in augustus, want dan ben je te laat qua uitvoering. Ik wil dat het kabinet vanavond zegt: jullie hebben gelijk; we gaan het nu beslissen, we gaan morgen nog met de gemeenten om tafel en we komen tot een regeling. Als ons voorstel niet goed genoeg was, dan had u een alternatief op tafel moeten leggen en dat is niet gebeurd. Het kabinet schuift het weer vooruit en dat kan niet, want het wordt straks koud. Je moet nu handelen.

Minister Rutte:

Het probleem is dat het in de uitvoering niet mogelijk is om voor de groep buiten die 1 miljoen nog dit jaar dingen te doen. Dat is onze conclusie. Maar voor die 1 miljoen zou het wel kunnen. Dat is toch ook iets waar we vanavond met elkaar verder over kunnen praten? Daar kun je wellicht vanavond al over besluiten.

De heer Azarkan (DENK):

Ik weet niet of het kabinet zich realiseert welk signaal hier wordt afgegeven. Heel veel mensen volgen dit debat omdat ze hopen dat het kabinet iets voor ze kan doen. Ik heb het niet over die 6,5 miljard, want daar gaat dit debat niet over. Dat was al zo. We zien dat de problemen dermate groot zijn dat grote groepen burgers niet kunnen rondkomen. Wat ik echt het verkeerde signaal vind — ik geef het nog één keer mee — is dat er ineens allerlei uitvoeringsproblemen zijn als het om gewone Nederlanders gaat. Maar als KLM 3,5 miljard nodig heeft, regelen we dat. Dat is geen enkel probleem. De minister heeft negen keer in de Kamer, voor grote bedrijven, zijn best gedaan ten aanzien van de dividendbelasting, wat in totaal optelde tot 60 miljard. Burgers kijken hiernaar en zeggen: ze hebben een toneelstuk opgevoerd! Wat is daar nou uitgekomen? Niks kan! Kan de

minister-president uitleggen dat, als het om gewone mensen gaat, er niks kan omdat het niet uitgevoerd kan worden? Waarom is dat?

Minister Rutte:

Nee, daarom wordt er op dit moment ook 6,5 miljard uitgegeven om mensen met een heel normaal salaris of met een uitkering, dus mensen met een heel beperkt inkomen omdat ze helemaal afhankelijk zijn van die uitkering, dit jaar te ondersteunen. Wat wij vanmiddag in de brief aan de Kamer hebben beschreven, is dat daar nog een plus op mogelijk is. Daarbij vraag ik me af of het misschien verstandig is om de besluitvorming daarover naar voren te halen.

De heer Azarkan (DENK):

Die 6,5 miljard, dat was al voordat we tijdens de Voorjaarsnota gingen praten over wat er mogelijk was. Dit kabinet, minister Kaag, minister-president Rutte, is bij zestien fracties langs geweest. Die wilden iets van een menukaart ophalen om te kijken wat we kunnen doen voor de mensen die kwetsbaar zijn, voor de mensen die het nodig hebben. Maar als we vervolgens naar die menukaart kijken, is dat bord gewoon leeg. Er valt niks te eten! Er is niks! Hij geeft twee redenen: het kan niet en er is geen geld. Waarom hebben we die show dan opgevoerd? Welk voorstel heeft de minister-president nou opgehaald dat uitgevoerd gaat worden?

Minister Rutte:

Die ronde ging over de Voorjaarsnota. Die Voorjaarsnota is verschenen en daar hebben we ook met elkaar over gesproken. Die ging ook over wat er verder nodig is, ook richting het najaar. We hebben nu een discussie over een aantal acute koopkrachtvraagstukken. Daar was die ronde van een aantal maanden geleden niet op ingericht. Dat weet meneer Azarkan ook. We hebben het nu over de vraag wat er op korte termijn wel of niet mogelijk en nodig is? Onze opvatting tot vanmiddag was de volgende. Er kan qua uitvoering eigenlijk maar heel weinig en het is ook beter om dat in augustus integraal te doen. Maar heel specifiek voor die doelgroep van de €800 is er misschien wel wat mogelijk.

De heer Azarkan (DENK):

Dan stel ik voor dat we het volgende debat als volgt doen: de minister-president stuurt een brief naar de Kamer en zegt "er kan niks". Eén zin! Dus u kunt wel heel veel dingen gaan bedenken, en ik kan dingen voor u gaan uitzoeken, maar er kan niks! Dus je vraagt eerst bij de uitvoeringsorganisaties: wat kan er? Het antwoord is: niks. Dan hoeft je met elkaar ook geen tijd te verspillen. Dan hoeft je ook geen hoop te wekken bij mensen die het moeilijk hebben. Waarom nou de omgekeerde wereld? Waarom die extra teleurstelling organiseren voor de mensen?

Minister Rutte:

De heer Azarkan wil het niet hebben over wat we dit jaar al doen. Hij zegt: dat is er, en vanaf nu moeten we weer verder kijken. Dat is op zich logisch, maar daarmee zijn het feit dat we de energiebelasting met €400 per huishouden hebben verlaagd en het feit dat we €800 hebben uitgetrokken voor mensen met een kwetsbare inkomenspositie, plus

alle andere zaken die ik eerder opnoemde, van tafel. Volgens mij lijkt het me toch fair om dat op tafel te houden en vervolgens vast te stellen dat het verstandig is om ook vanaf 2023 te kijken wat er structureel meer nodig is voor de lagere en middeninkomens. Daar is dus een opening bij gekomen om iets te doen voor de groep die die €800 krijgt.

De voorzitter:

Tot slot, de heer Azarkan.

De heer Azarkan (DENK):

De Kamer heeft bij monde van de grootste coalitiepartij gevraagd naar een evenwichtige en positieve koopkrachtontwikkeling. Ja, dat waren andere omstandigheden. Maar als er nu uitkomt dat er, behalve die 6,5 miljard die al toegezegd was, niets kan, waardoor 1,2 miljoen gezinnen in de problemen gaan komen en kinderen straks, net zoals in de winter, bij kaarslicht en met een deken huiswerk moeten maken ... Dat kunnen we gewoon niet maken! Ik vind het niet de invulling van de vraag die gesteld is. Ik vind het ook niet de invulling van wat mensen echt nodig hebben. Ik ben echt teleurgesteld.

Minister Rutte:

Ik heb daar al op gereageerd. Als je kijkt naar de situatie van de mensen met een probleem rondom het doen van de nodige betalingen, dan zie je dat dat natuurlijk niet van de ene op de andere dag ontstaat. De meeste mensen in het land hebben namelijk een energiecontract. Dat betekent dat zij die hogere prijs niet op de korte termijn gaan betalen. Dat geeft ons ook wat ruimte om in aanvulling op het pakket van 6,5 miljard te kijken hoe we ook vanaf 2023 kunnen komen tot een evenwichtig beeld. Maar mijn eigen partij heeft van dat evenwichtige en positieve koopkrachtbeeld ook al gezegd: dat was toen en dat is sinds Oekraïne natuurlijk veranderd. Dat is inmiddels met de inval van Poetin in Oekraïne in rook opgegaan. Waar we nu naar moeten kijken is wat we kunnen doen om de gevolgen van die oorlog qua prijsstijgingen, ook van de energie, wat te dempen. Ik denk dat we vanavond met elkaar hebben te bezien of het mogelijk zou zijn om tot afspraken te komen over een aanvulling op die €800 langs de lijnen die de VNG heeft aangereikt.

De heer Dassen (Volt):

Ik denk dat mevrouw Kuiken het net mooi schetste: van januari naar maart, van maart naar mei, naar juni en nu zitten we in juli; dit hoewel het CPB en het Nibud heel duidelijk hebben aangegeven dat er een miljoen huishoudens in de problemen aan het komen zijn. Deze politiek van vooruitschuiven is problematisch, zeker omdat we bij het vorige debat vanuit de Kamer heel veel ideeën hebben aangeleverd aan het kabinet. In de brief wordt eigenlijk alleen maar aangegeven wat níét kan. Maar ik verwacht van mijn overheid dat, op het moment dat de Kamer zo eensgezind zoveel ideeën aanlevert, er niet alleen maar wordt gekeken naar wat er mogelijk is maar ook naar hoe we het mogelijk maken. Hoe gaan we ervoor zorgen dat er aan deze ideeën uitvoering gegeven kan worden? Ik lees alleen maar dat het niet kan. Maar als ik even doordenk, dan zou ik er zo naar kunnen kijken: als je het zó zou doen,

dan zou het misschien wel kunnen. Waarom is dat niet gedaan?

Minister Rutte:

We hebben gepoogd in de brief en ook in de bijlage precies te schetsen welke risico's er zijn. Dat is een oprechte poging, om daarmee ook commentaar op en een onderbouwing van onze opvatting te geven over wat er nog dit jaar wel en niet kan en de doorwerking naar 2023. Dat is een oprechte poging. Daar kunnen we verder in detail naar kijken; er zijn al een paar vragen gesteld onder andere over de IO-AOW. Maar dat is wat we hebben gedaan.

De heer Dassen (Volt):

Dat is geen antwoord op mijn vraag. Ik vraag waarom er niet actief is meegedacht. Dat is wat je van je overheid verwacht op het moment dat zo veel mensen in de problemen aan het komen zijn. Dan verwacht je dat er een actieve rol wordt gespeeld en er niet alleen maar kritisch wordt gekeken naar de plannen maar ook actief wordt meegedacht over hoe ze wél uitvoerbaar zijn. U zegt dat ik de kinderopvangtoeslagen erbij haal. De grote terugvorderingen zullen echter vragen oproepen, en dat legt extra druk bij de organisatie. Is het dan nodig dat we die terugvorderingen doen? Of kunnen we vanwege de situatie waarin we zitten, zeggen: ja, dat moeten we misschien voor dit jaar laten varen, want we willen ervoor zorgen dat die 4,7 miljoen mensen geholpen worden. Dit is een manier om dat te doen. Waarom is daar op die manier niet actief over meegedacht?

Minister Rutte:

Wij denken dat dat echt niet verstandig is. Dan laat je alle principes los onder de wetgeving die we hebben. We hebben binnen de grenzen van de wetgeving zoals die er is, gekeken wat verstandig is om te doen en wat je kunt vragen van onze publieke uitvoering.

De heer Dassen (Volt):

Tot slot. Er komt geen antwoord op de vraag waarom er niet actief is meegedacht. Dat is de laatste vraag die ik dan toch aan de minister-president wil stellen. Als ik dit lees, als ik kijk naar de opstelling van de Kamer, die in het vorige debat zo veel naar voren heeft gebracht, vraag ik me af waarom er niet iets actiever is meegedacht en er geen opties gegeven zijn hoe bepaalde zaken wel hadden gekund.

Minister Rutte:

Wij hebben gepoogd op een rij te zetten wat de voor- en nadelen zijn van de verschillende ideeën en daarnaast te schetsen wat er nodig is in augustus. Daarbij geldt anyway, wat je ook doet, al zou je een aantal van die dingen wel kunnen doen, dat die ook pas veel later dit jaar tot uitkering komen. Dat geldt voor al die zaken. Al zou je over de bezwaren van de uitvoering heen stappen, dan nog steeds geldt dat die uitkering pas later dit jaar plaatsvindt en waarschijnlijk ook pas deels in 2023. Als je weet hoeveel ellende je over de uitvoering haalt, is het dan niet beter om er toch voor te zorgen dat je uiteindelijk integraler kijkt naar 2023 bij de augustusbesluitvorming?

De heer **Dassen** (Volt):

Toch nog tot slot. Voor heel veel mensen zijn die twee of drie maanden een wereld van verschil. Als u dat hier niet erkent, als u niet inziet dat mensen het juist in de wintermaanden nodig hebben als de energieprijzen en gasprijzen alleen maar zullen stijgen, dan hebben we daarover volgens mij een verschil van opvatting. Ik denk dat op dit moment die keuzes daar een verschil kunnen maken.

Minister **Rutte**:

Nee, daar hebben we geen verschil van opvatting over. We hebben alleen een verschil van opvatting over of het zomaar mogelijk is om de bezwaren ten aanzien van de uitvoering bij de grote nationale publieke uitvoeringsorganisaties op te lossen.

De heer **Pieter Heerma** (CDA):

Als we teruggaan naar het debat van enkele weken geleden, is er breed vanuit de Kamer, oppositie en coalitie, gegeven de pakketten die er al lagen uit oktober, maart en april en de afspraak in de Voorjaarsnota, de wens geuit of er dit jaar niet iets kan en of je daar niet voor de zomer iets mee moet doen in plaats van er pas in augustus naar te kijken, omdat je dan mogelijk te laat bent. Het kabinet heeft daar wekenlang naar gekeken en komt tot de conclusie dat het alles overwegend onverantwoord geacht wordt vanwege de bezwaren bij uitvoeringsorganisaties en gemeenten. De minister-president verwijst net al een aantal keer naar het nieuwe signaal dat de VNG gegeven heeft. Mevrouw Kuiken had het net over overleg dat daarover vanochtend plaatsgevonden heeft. Er is een nieuwe brief van het kabinet gekomen, maar er is daarna, vlak voor dit debat, ook nog een brief gekomen vanuit de VNG zelf. Als ik de kabinetsbrief lees, staat daar toch: we waren al van plan om in augustus te gaan kijken; dank u wel, gemeentes, dat u toch bereid bent om meer te doen, maar daar gaan we in augustus naar kijken.

Dan wil ik terug naar het debat dat we een paar weken geleden gehad hebben. De minister-president biedt hier in het debat iets meer opening dan in de brief die we gekregen hebben, maar de VNG is heel expliciet in haar schrijven dat vlak voor dit debat kwam, namelijk dat zij zich wil gaan inspannen om het in 2022 nog voor elkaar te krijgen en dus niet in een augustusbesluitvorming en mogelijk voor 2023. Heeft mevrouw Kuiken hier dan net niet gewoon gelijk dat je niet moet wachten tot augustus, maar dat je de komende dagen met de VNG om tafel moet? Ook hier zou dus kunnen gelden dat als je in augustus met de VNG tot de conclusie komt dat ze wat extra kan doen, je nog steeds pas in 2023 eindigt. Waarom kiest het kabinet er in een brief dan voor om het in augustus te gaan bespreken met de VNG, terwijl de VNG zo duidelijk aangeeft dat ze het voor 2022 wil regelen? Dan sluit ik toch aan bij de vraag van mevrouw Kuiken: waarom niet de komende dagen daarmee aan de slag?

Minister **Rutte**:

Daarop is mijn reactie: dat kan dus ook. Ik voel ook dat daar in de Kamer grote aandring op is. Dan vind ik ook dat we dat samen moeten doen. Dat betekent dat je dan kijkt naar een ophoging voor de bestaande doelgroep. Er is altijd een risico op iets doorlopen in 2023. Je hebt dus wel een wets-

wijziging nodig om dat een stukje ... Je weet nooit helemaal zeker dat niet iedereen dat al in 2022 uitgekeerd kan krijgen, zelfs als je het nu zou besluiten. Ik denk dus dat je die wetswijziging wel moet doen. Ik zeg toe dat we met de VNG aan de slag gaan om het verhogen van de energietoeslag uit te werken.

De heer **Pieter Heerma** (CDA):

En op welke termijn dan? In de brief staat namelijk pas in augustus.

Minister **Rutte**:

Dan halen we dat besluit nu naar voren. Dan besluiten we vanavond met elkaar dat we dat gaan doen. Daar heb ik al een keer of tien op proberen te hinten.

De heer **Van Weyenberg** (D66):

Ik meende al een voorzet in de lucht te horen hangen net. Ik ga even door op wat mevrouw Kuiken zei en wat de heer Heerma zei. Volgens mij kun je alleen maar tegen mensen zeggen dat we niet iedereen kunnen helpen als je je uiterste best doet voor de meest kwetsbaren. Nu zegt de VNG: wacht nou niet, wij kunnen toch wat. Na de frustrerende brief — ik denk voor iedereen — is dat wel iets wat ik niet meer had gedacht. De VNG zegt nu ...

(Rumoer in de zaal)

De heer **Van Weyenberg** (D66):

De VNG zegt nu: wij willen graag ... Eh ...

(Rumoer in de zaal)

De **voorzitter**:

Sst, sst, sst, sst! De heer Van Weyenberg.

De heer **Van Weyenberg** (D66):

De VNG zegt nu ...

(Rumoer in de zaal)

De **voorzitter**:

Sst!

De heer **Van Weyenberg** (D66):

... vandaag in die brief — die heeft de heer Klaver gehad, die heb ik gehad — ...

(Rumoer in de zaal)

De **voorzitter**:

Sst!

De heer **Van Weyenberg** (D66):

... dat zij in gesprek wil. En nu zegt de premier: ja, dan wil ik nu wel in gesprek. Maar dan lijkt het mij echt het beste dat de uitkomst van vandaag is dat hier het licht op groen gaat. We willen dat bedrag verhogen. Dat vindt niemand de ideale oplossing, maar het is wel voor weer voor honderdduizenden mensen extra ondersteuning. Ik vraag het kabinet om vandaag toe te zeggen niet alleen in gesprek te gaan, maar ook om dit te willen gaan doen. De VNG krijgt daarmee het licht op groen. Dat lijkt me dan in ieder geval een stap. Het is verre van perfect, maar het is wel een stap.

Minister **Rutte**:

Ja, eens.

De heer **Van Weyenberg** (D66):

Dan heb ik twee vervolgvragen. De eerste gaat erover dat de premier zegt: ja, maar ze zeggen dat misschien niet alles kan in 2022 en dat het een beetje overloop kan hebben. Ik zou in dat gesprek van de VNG dan wel willen horen wat wij als politiek en de overheid kunnen doen om toch te zorgen dat het wel zo veel mogelijk in 2022 gebeurt.

Minister **Rutte**:

Daar heb ik geen bezwaar tegen. Ik denk alleen dat het verstandig is om, waar het uiteindelijk zo is dat die uitkering volgens de wet voor 31 december dit jaar moet plaatsvinden, wel de mogelijkheid te creëren dat het iets doorloopt als het toch niet zou lukken.

De heer **Van Weyenberg** (D66):

Ik snap dat de minister-president zegt dat hij een soort ventiel wil voor waar het niet lukt voor gemeenten. Overigens is het fijn dat er iets zou kunnen bij gemeenten. Dat was tot vanochtend niet het geval. Mijn tweede vraag is of ze daarbij dan ook echt expliciet aandacht willen hebben voor de bijzondere bijstand. Minister Schouten heeft gezegd dat die beschikbaar komt voor studenten. Er is discussie over of studenten die echt in de knel komen, daar aanspraak op zouden moeten kunnen maken, zodat ze zich niet eerst kapot hoeven te lenen bij DUO. Ik zou wel willen vragen om dit specifieke punt van de bijzondere bijstand wel te betrekken bij die gesprekken.

Minister **Rutte**:

Daar moet ik me even over laten bijlichten. Ik denk dat dit wel klopt, maar ik wil het even dubbelchecken.

De heer **Segers** (ChristenUnie):

Vanochtend heeft een predikant uit Rotterdam onze fractievergadering geopend. Hij werkt in een kerk die ook uitgiftepunt is voor de voedselbank. Hij zegt: de rijen worden langer en wij maken ons zorgen. Dat is een deel van de zorg die hier in de Kamer wordt geuit en die ik ook deel. De minister-president zegt: we kunnen dit jaar in ieder geval iets doen. Ik ben daar dan blij mee, want iets is beter dan niets. Ik zou inderdaad zeggen: ga daarmee aan de slag. In de brief van de VNG wordt ook om iets gevraagd wat ook op de lange termijn telt, namelijk: structurele maatregelen. Zij vragen om iets wat over de datumgrens van 2022 heen gaat. Het

kabinet zegt dan: dat nemen we mee bij de augustusbesluitvorming. Als een politicus zegt "dat nemen we mee", dan is dat nooit heel geruststellend. Ik maak mij zorgen over de lange termijn. Dan gaat het om lonen, uitkeringen, energieprijzen, de beschikbaarheid van gas en dus de prijs die mensen voor hun rekening moeten betalen, en de inflatie. Die laatste telt niet alleen dit jaar, maar drukt ook volgend jaar zwaar. Wat neemt het kabinet mee? Als de VNG vraagt om structurele maatregelen, wat is dan de inzet op de lange termijn?

Minister **Rutte**:

In ieder geval zou je dan vanavond besluiten dat je het aanbod van de VNG aanneemt. Maar, nogmaals, dat is dus binnen die bestaande doelgroep. Je wilt zo veel mogelijk dichtschroeven dat het dit jaar gebeurt, maar er is een klein risico dat het ook iets kan doorlopen in 2023. Het tweede is dat je moet vaststellen dat dat dus een afbreekpunt heeft bij 120% van het sociaal minimum. Daarna gebeurt er dan ineens niets meer. Ik denk dat het kabinet dan ook genoodzaakt is om in augustus meer evenwichtig te kijken naar wat er verder nodig is, ook voor mensen die boven die 120% sociaal minimum zitten. Maar dat is iets voor de augustusbesluitvorming. Ik denk dat de VNG er ook zo naar kijkt en dat die zegt: wat kun je nou als kabinet meer structureel doen? Daarnaast zie ik hier echt drie verantwoordelijke partijen. Ik vrees dat we vanwege de verschrikkelijke inval van Poetin in Oekraïne als samenleving allemaal te maken hebben met een zekere mate van verarming; die is niet te vermijden. Vervolgens is de vraag hoe je die zo veel mogelijk kunt dempen. Dat doe je volgens mij langs twee lijnen. Eén lijn is dat wat het kabinet doet, met het pakket van 6,5 miljard, maar ook met deze extra stap en hetgeen we in augustus doen. Het tweede is: wat kunnen de bedrijven doen om te zorgen dat de lonen ook verder stijgen? Ook die gesprekken zijn natuurlijk gaande, temeer ook omdat er in toenemende mate aanwijzingen zijn dat de risico's van de loon-prijsspiraal zich op korte termijn niet voordoen. Maar dat is echt een discussie die natuurlijk ook met sociale partners moet worden gevoerd. Waar we het vanavond over hebben, is natuurlijk dat tweede domein: de verantwoordelijkheid van de overheid.

De heer **Segers** (ChristenUnie):

We zien ook wel het gebrekkige vermogen van de overheid in de uitvoering. We zien dat het heel lastig is om dit jaar al aan de slag te gaan met dat wat inderdaad een breed gedeelde wens was in de Kamer. In de brief van het kabinet zien we dat dat beperkt mogelijk is. We zien dus ook ons eigen onvermogen in wetgeving en in uitvoering. Ergens stuiten we daar op een grens. Dat wat we al aan het doen zijn, namelijk €800 geven aan gezinnen die dat heel hard kunnen gebruiken, lukt in sommige steden maar bij 50% van die gezinnen. Dat is dus ook heel pijnlijk. We hebben het geld. We zouden het heel graag daar willen neerleggen waar het heel hard nodig is. En het lukt ons niet. Met ons bedoel ik de gezamenlijke overheid. Dus ik zou inderdaad wel de urgentie willen onderstrepen van het feit dat het niet alleen gaat om wat wij kunnen doen in wetgeving en regelgeving. Het raakt ook de uitvoering door gemeenten, ook voedselbanken, ook vrijwilligersorganisaties, ook energieleveranciers en ook werkgevers. Wat gaat het kabinet doen om daar waar inflatie een langer durend probleem is, daar waar de energieprijzen op een hoog niveau dreigen te blijven en dus zwaar drukken op de gezinsportemonnee,

die gezamenlijke verantwoordelijkheid te onderstrepen en om juist de mensen die we nu zo moeilijk bereiken, wél te bereiken?

Minister Rutte:

Ik zeg wel heel eerlijk: het bereiken van de doelgroep van die €800 is op zich natuurlijk iets waarbij de gemeenten aanzet zijn. Die kunnen dat ook het beste. Zij zijn daartoe in staat. Zij kennen de eigen bevolking. Het is voor ons hier natuurlijk wel heel ingewikkeld om dat te doen. We kunnen mensen ertoe oproepen om gebruik te maken van de mogelijkheden. Mijn ervaring is dat gemeenten uiteindelijk ook de wegen weten te vinden. Neem bijvoorbeeld de bijzondere bijstand. Gemeenten weten ook de mensen die daar geen gebruik van maken toch te benaderen en daarvoor te interesseren, omdat het gewoon ontzettend belangrijk is dat mensen zich realiseren dat die voorzieningen er zijn. Daarnaast noemt de heer Segers een aantal andere elementen die we ook richting Prinsjesdag met elkaar hebben te bezien. Ik wil nog wel één ding zeggen over de uitvoering. Het probleem is volgens mij niet de uitvoering. Het probleem zijn wij. Het probleem is de complexe wetgeving. Dat is ook wat de Ombudsman zegt. Die zegt "Als jullie als nationale politiek denken dat je al dit soort problemen kunt oplossen met maatwerk, met een individuele benadering, zeg ik jullie: dat gaat niet. Wat nodig is, is goede wetgeving, waardoor dat maatwerk niet iedere keer nodig is. Daar wordt de uitvoering namelijk gek van." Ik denk dat dat ook echt een les is die we moeten trekken uit alle kwesties die we hier voorbij hebben zien komen. Dat debat hebben we ook gevoerd bij de jaarrekening. Daar zijn we het volgens mij wel over eens.

De heer Segers (ChristenUnie):

Tot slot, mevrouw de voorzitter. Over dat laatste ben ik het zeer eens met de minister-president. Onze toeslagen en ons belastingstelsel zijn hopeloos ingewikkeld. Maar dat is nog zó ver weg. Daarmee komen mensen nu de winter niet door. Dus ja, we moeten daaraan werken. We moeten daarmee aan de slag. Tegelijkertijd moeten we nú doen wat we kunnen. Ik zou dus zeggen: het gaat erom wat nu kan. Als dat die €500 extra is, als de gemeenten zeggen "het heeft niet onze eerste voorkeur, maar we willen daarmee aan de slag", zeg ik: iets is beter dan niets. Maar dan zou mijn indringende oproep wel zijn om ook te kijken wat er ten aanzien van lonen en bij energieleveranciers kan worden gedaan om te voorkomen dat mensen die nu nog denken dat ze het misschien net uitzingen, straks een enorme naheffing krijgen en in de winter vastlopen, en dat we alsnog te weinig kunnen doen. Dus laten we alsjeblieft doen wat we nu al kunnen doen samen met anderen.

De heer Eerdmans (JA21):

Ik was net denk ik getuige van het pingpongen tussen coalitie en premier in de marge over iets waar u beiden wel vrolijk van werd. Maar als ik nou kijk naar wat ik binnen een uur constateer, dan lijkt de premier geheel weggezweven te zijn van de totale oppositie. Dan heb ik het over links, rechts en alles wat daartussen zit. Misschien kunt u erop reflecteren hoe dat nou komt. Want we hebben het veel over vertrouwenscrises in het land, over mensen die afgehaakt zijn en geen vertrouwen meer hebben. Wat is uw reactie op het totale onbegrip van de oppositie, dat denk ik

terecht is? Ik denk dat dat 100% te maken heeft met het wekken van verwachtingen. U bent op tournee gegaan langs onze Kamers.

De voorzitter:

Via de voorzitter, graag.

De heer Eerdmans (JA21):

De premier is langsgekomen met mevrouw Kaag. Hij heeft ons vragen gesteld: "Wat zijn uw wensen? Is het betaalbaar? Is het juridisch uitvoerbaar?" Geen moment is ons gezegd: let op de uitvoering, want daar zit 'm de kneep voor ons. Dan komt er een brief waarin staat: eigenlijk loopt alles vast op de uitvoering. Wanneer is het denken bij de premier begonnen over de vraag of er knelpunten zouden zijn bij de uitvoering?

Minister Rutte:

Al een tijdje, maar daar ging de gespreksronde niet over. De gespreksronde ging over de begroting van 2023 en wat wensen zijn die breed in de Kamer leven bij fracties die hier aanwezig zijn. We praten nu over een aantal specifieke vraagstukken rondom koopkracht.

De heer Eerdmans (JA21):

Dat is gewoon echt niet waar. Dit is gewoon niet waar. Ons is gevraagd om financiële voorstellen te doen. Dat begon al ver voor mij. U bent op 11 mei bij ons langsgekomen; ook mevrouw Nanninga uit de Eerste Kamer was erbij. We dachten dat we een heel goed gesprek hadden over de wensen die we hebben als JA21 voor de Voorjaarsnota. Dat ging over koopkracht, geld, btw en accijnzen. We hebben alles neergelegd. Er is door u beiden geen moment gezegd: "Pas op, Eerdmans, want het gaat ook om de uitvoering. Let op wat je me vraagt." Dat komt gewoon als een konijn uit de hoed. Ik begrijp de onvrede en frustratie aan deze kant dus volledig. Nee, voorzitter, ik wil daar wel antwoord op hebben. Wanneer bent u begonnen met nadenken? Of het is al maanden geleden gebeurd en u heeft het gewoon verzwegen, of u bent pas gaan nadenken na de eerste termijn van de behandeling van deze Voorjaarsnota.

Minister Rutte:

Die ronde ging erover hoe wij omgaan met de begroting voor 2023. Hoe zorgen we voor draagvlak hier in de Kamer en subsequently ook in de senaat? Daar hebben we over gesproken.

De heer Eerdmans (JA21):

Dit is aantoonbaar niet waar. Ik heb de aantekeningen bewaard, ik hoop u ook. Dat is zeker niet waar. We hebben het gehad over deze Voorjaarsnota en de reparatie voor 2022. Daar gingen we het over hebben. U probeert nu op allerlei manieren weg te komen bij het probleem dat er echt geen begrip is voor de opstelling van het kabinet.

Minister Rutte:

Vanzelfsprekend kijk je als je praat over 2023 nooit naar 2022. Maar we praten nu toch ook over een acuut vraagstuk rondom verdere koopkrachtreparatie? We hebben toch de hele discussie gehad over de Voorjaarsnota bij het debat van een aantal weken geleden? We hebben geprobeerd om zo veel mogelijk rekening te houden met de wensen uit de Kamer. Kijk wat we bijvoorbeeld hebben gedaan met de afspraak over de koppeling van de AOW aan het minimumloon. Dat was een wens die breed leefde. Dat hebben we doorgevoerd. We hebben daarmee überhaupt de verhoging van de AOW-uitkering en heel veel andere ideeën die er leefden bij fracties overgenomen. Dat ziet u toch allemaal terug in de Voorjaarsnota, die dus ook doorwerkt in de begroting voor 2023? We hebben het nu over wat er verder nodig is aan specifieke koopkrachtreparatie, misschien nog dit jaar. Maar daar ging het gesprek toch niet over?

De heer Eerdmans (JA21):

Dan hebben we in twee totaal verschillende zalen gezeten. Het is voor mij werkelijk verbijsterend — dat zeg ik heel eerlijk — dat uw gedachte was dat wij aan het nadenken waren over 2023 en verder. Het ging juist over de reparatie voor dit jaar. U zei nog: we kunnen er ook in het najaar over praten. Toen zeiden we: nee, we moeten het hebben over nú, zo snel mogelijk. We hebben het gehad over btw-verlaging en accijnsverlaging. Dat zijn allemaal thema's die we besproken hebben in de Zandtkamer. Maar u begint nu over de AOW. Noem dat nou vooral niet, want dat is precies de sigaar uit eigen doos waar de ouderen het vandaag nog steeds over hebben. Dat is namelijk geen reparatie, maar gewoon een gekunstelde sigaar uit eigen doos waarvoor ze moeten betalen. Daar komen we later op de avond nog op terug. Maar nog één keer die vraag. Mijn beginvraag was: wanneer bent u begonnen met nadenken over het punt van de uitvoering? U zegt: dat was al maanden geleden. Maar dat heeft u dus nooit naar voren gebracht. Het is toch heel opmerkelijk dat we dat nu pas lezen in de brief van 1 juli?

Minister Rutte:

Mevrouw Kaag en ik hebben een ronde gemaakt langs fracties om uw ideeën op te halen, vanzelfsprekend voor 2023 en uiteraard voor de Voorjaarsnota et cetera. We hebben volgens mij nu een discussie over wat er acuut, op korte termijn, nodig is om een aantal verdere koopkrachtreparaties mogelijk te maken in 2022. Dat stuit op een aantal uitvoeringsvraagstukken; ja, dat klopt. Die ideeën die we hebben opgehaald, ook bij de heer Eerdmans, ziet hij deels ook terug in de Voorjaarsnota. Veel van die ideeën zijn teruggekomen. Niet alles; dat klopt, en ook niet precies zoals hij het wil, of zoals anderen het wilden. Dat is absoluut waar. We zijn het niet over alles eens geworden, maar het is natuurlijk niet zo dat we er niks mee gedaan hebben.

De heer Omtzigt (Lid Omtzigt):

De compensatie is straks beschikbaar voor mensen op bijstandsniveau of net daarboven. Zoals altijd hebben de middeninkomens en hogere inkomens door minder benzine en de lagere btw op energie ook al forse compensatie. Maar het is precies de groep die daartussenin zit. Het is die bagagewerker op Schiphol, die niet eens volle weken maakt, die het minimumloon verdient. 84% van het minimumloon

is het punt vanaf waar je het niet krijgt. Die bagagewerker heeft niks aan een lagere accijns op benzine, want van zijn inkomen kan hij geen auto rijden. Die heeft niets aan die €800 en straks €1.300 die zijn buurman in de bijstand krijgt, maar hij gaat wel elke morgen om zes uur naar zijn werk. Het is de groep die constant volledig in de steek gelaten wordt, de mensen van wie de regering zegt: die krijgen 1,8% verhoging van het minimumloon. Ja, dat klopt, maar hun koopkracht daalt met bijna 10%. En voor die groep laat het Centraal Planbureau zien dat ze volledig door het ijs zakken. Dat zijn dus alleenstaanden met 85% tot 100% van het minimumloon, gezinnen met 130% van het minimumloon, iemand die er net boven zit. Het gaat om iemand die een zieke partner heeft, of de man verdient en de vrouw werkt nog een dag per week, bijvoorbeeld; het gaat om dat soort verhoudingen. Van die groepen weten we dat ze aan het eind van het jaar niet de keuze te maken hebben tussen minder eten en de verwarming lager zetten; die moeten allebei doen en dan nog komen ze tekort.

Wat hebben wij als Nederlandse samenleving te bieden voor die groep, die onder het bestaansminimum dreigt te zakken aan het eind van dit jaar?

Minister Rutte:

Om te beginnen heeft de heer Omtzigt gelijk dat de brief van vanmiddag de groep raakt die gaat tot 120% van het sociaal minimum. Dus daarboven stopt dat. Dat betekent dus dat je moet kijken naar de groepen daarboven, die ook allemaal geraakt worden — dat loopt tot in de middengroepen — maar ook naar de groep die de heer Omtzigt noemt, die eigenlijk daartussen zit. Dat is iets wat we deels in kaart hebben gebracht met de maatregelen die we al hebben genomen. De heer Omtzigt zegt dat deze mensen daar heel vaak geen gebruik van hebben gemaakt. Ik denk dat dat iets te zwart-wit is, maar ik begrijp wat hij zegt. Die mensen hebben daar niet allemaal baat bij; dat klopt. Dus dat zullen we opnieuw in kaart moeten brengen in het kader van de augustusbesluitvorming.

De heer Omtzigt (Lid Omtzigt):

Het is deze groep die we hier constant benoemd hebben en die ook uit de CPB-cijfers naar voren komt. Die cijfers hebben we nodig, want tot nu toe dachten we dat er maar 600.000 huishoudens met een laag inkomen waren, maar toen het CPB ging rekenen, bleken het er 1,2 miljoen te zijn in het zwarte scenario. De energieprijzen zijn hoger dan in het zwarte scenario. Dat geldt zowel voor gas als voor elektriciteit en voor benzine. Omdat de voedselinflatie op 9% ligt, kan die ook weleens boven het zwarte scenario uitkomen. Als het in dit tempo door blijft gaan, kunnen we cumulatief een stijging van 25% in drie jaar hebben. We kunnen er dus weleens zwarter uitkomen dan we dachten. Voor deze groep hebben we niets. Die hebben we genoemd bij de Voorjaarsnota, die hebben we genoemd in maart en die hebben we eerder genoemd. Ik had één hoop, namelijk de energietoeslag. Ik heb er vandaag ook voor gezorgd dat we niet over die wet konden stemmen, zodat we daar nog iets aan kunnen veranderen. En zie, hij wordt gebruikt. Maar het pijnlijke daarvan is dat die energietoeslag al in december is bedacht en dat wij die wet pas vele maanden later kregen. Als een Kamer een wet krijgt over "wie wil je dat er ingesteld wordt door deze wet?", kunnen wij normaal als Kamer zeggen dat wij die grens van 120% niet de juiste grens vin-

den, dat wij daar 130% of 140% van willen maken en dat wij dat ergens anders dekken. Maar de regering heeft zo lang gewacht dat we niet eens meer de doelgroep kunnen veranderen in een wet waarover we nog niet gestemd hebben. Dat betekent dat wij hier als parlement onze wetgevende taak niet kunnen uitvoeren. Op welk moment hadden wij dit voorjaar de mogelijkheid om iets voor deze groep te doen? Want het was te vroeg, te vroeg en nu is het te laat.

Minister Rutte:

Dat is natuurlijk ook een logisch probleem geweest bij gemeenten, die zeggen dat het wel een bereik moet hebben waar zij ook zicht op hebben vanuit wat de gemeentelijke sociale diensten normaal onder controle hebben. Het andere punt van de heer Omtzigt betreft de mensen op het niveau van het minimumloon. Op pagina 9 van de brief staat dat we die toezegging aan de heer Omtzigt oppakken om in kaart te brengen wat de gevolgen zijn voor die groep. Mensen op het niveau van het minimumloon hebben soms een gemiddelde huurwoning. Daar is ook in een CPB-onderzoek naar gekeken. In de brief staat ook dat wij allerlei maatregelen kunnen bezien: fiscaliteit, toeslagen, het sociaal domein en huren. Dat gaan we op zich dus opnieuw bekijken, maar de heer Omtzigt heeft gelijk: het is niet makkelijk om die groep te bereiken. Dat is dus echt nog een zoektocht.

De voorzitter:

Tot slot de heer Omtzigt.

De heer Omtzigt (Lid Omtzigt):

Dat het niet gemakkelijk is, wisten we. Laten we daar ook niet moeilijk over doen. Maar dit is de groep die we hier constant benoemd hebben. Het is geen kleine groep. Het ligt eraan hoe groot je de doelgroep maakt, maar het gaat om 0,5 miljoen tot 1 miljoen huishoudens die vlak boven het bestaansminimum zitten. Dit zijn werkende mensen of mensen die arbeidsongeschikt geworden zijn en een inkomen hebben dat net iets boven het sociaal minimum ligt. Over die groep hebben we het. Die groep grijpt overal naast. Het CPB zegt: als die mensen alle zaken opzeggen, dus dagjes uit, hun vakantie, hun abonnementen, alles wat ze kunnen, dus ook niet meer naar de horeca gaan — die ene keer dat ze nog op een terrasje zaten — dan komen ze nog tekort. 1,2 miljoen mensen, en waarschijnlijk meer, omdat we in het zwarte scenario zitten. Ik ben bereid om twee of drie weken later met reces te gaan om te bekijken hoe we dit doen. Want dit gaat een ongekend armoedeprobleem en schuldsaneringsprobleem opleveren rond december/januari. Deze mensen zitten onder het bestaansminimum. Wat heeft de regering te bieden? Wanneer hadden wij moeten ingrijpen? Iedere keer werd ons gezegd: te vroeg, te vroeg, wacht nou maar. Nu is het te laat. Welk moment heb ik gemist? Wanneer had ik iets voor deze groep kunnen doen?

Minister Rutte:

Er is hier toch regelmatig discussie geweest over hoe je ervoor kunt zorgen dat de energietoeslag uitvoerbaar blijft voor gemeenten en dat het ook een doelbereik heeft dat die gemeenten in beeld hebben. Gemeenten kunnen zelf besluiten om de groep te vergroten. Gemeenten kunnen ook besluiten om het bedrag van €800 te verhogen. Maar

uiteindelijk was wel de afspraak met de VNG dat je zult moeten komen tot een groepsafbakening die enigszins hanteerbaar is. Dat zeggen de gemeenten nu ook: wil je die €500 erbij doen, dan moet je wel uitgaan van de bestaande doelgroep.

Dan naar het punt van de mensen met lagere inkomens. Daar heeft het Centraal Planbureau inderdaad onderzoek naar gedaan, de stresstest over de kosten van het levensonderhoud. Ik schetste net dat er verschillende opties zijn waar je naar kunt kijken. Dat zullen we dus ook in augustus moeten bezien, in het kader van het koopkrachtbeeld 2023.

De voorzitter:

Tot slot, afrondend.

De heer Omtzigt (Lid Omtzigt):

Deze stresstest ging niet over augustus, maar over dit jaar. Wij, een groot gedeelte van de oppositie — dat was niet links of rechts — hebben hier constant gezegd: let nou op die groep werkenden; dat worden werkende armen. Er komt een armoedegolf aan die zijn weerga niet kent. Wat hebben wij geleerd van die kinderopvangtoeslag? Als je die mensen tijdig kunt laten rondkomen, krijgen ze niet te maken met die schulden en incassobureaus. En dan moeten ze nog allerlei heel nare dingen doen in hun huishoudbudget. Als ze één keer over het randje geduwd worden in die incassobureaus en in die megaverhogingen die je dan krijgt, hebben we hier in januari en februari debatten over een paar 100.000 huishoudens, waarbij we met de handen in het haar gaan zitten omdat we niet anders kunnen dan concluderen dat die mensen allemaal de schuldsanering in moeten. Dat is enorm duur. Het veroorzaakt een hoeveelheid stress en psychisch leed waar je u tegen zegt. Die had je nu kunnen voorkomen door er een paar 100 miljoen extra voor uit te trekken. Mijn vraag aan de regering is: op welk moment konden wij dat besluit nemen? Want dit is wat wij constant vroegen. De regering zei constant: wacht maar, wacht maar, wacht maar. En nu is het te laat.

Minister Rutte:

Ik heb nu een paar keer geantwoord hoe het volgens mij is gegaan met de besluitvorming rondom het doelbereik van de energietoeslag. Ik vind dat de heer Omtzigt een terecht punt aansnijdt, maar het ook wel een beetje zwart-wit stelt. Het is natuurlijk niet zo dat de overige maatregelen deze groep niet bereiken. Dat is natuurlijk niet zo. Het hele pakket aan verdere maatregelen dat in de 6,5 miljard zit, heeft natuurlijk ook een effect op deze groep.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik wilde eigenlijk overgaan naar de tweede termijn, maar ik zie dat er nog een paar vragen zijn. Allereerst mevrouw Marijnissen, SP. Gaat uw gang.

Mevrouw Marijnissen (SP):

Zeker. Ik stoor me ontzettend aan het politieke toneelspel dat hier nu wordt opgevoerd. Het kabinet laat aan deze Kamer weten: "We schieten al jullie voorstellen af. Er kan helemaal niks. Zelf hebben we nul ideeën en gaan we niks doen." De minister-president komt hier tegen ons blazen:

dat is wat is het is, want het kan niet in de uitvoering. Verder volgens staat er iemand van de coalitie op: tada, er is een brief van VNG en er kan toch wat! Dan zegt de minister-president: nou, misschien kan er toch wat. Denkt de minister-president nu echt — dat is mijn eerste vraag — dat wij ons daarmee laten afschepen? En twee. Snapt hij en erkent hij dat vanavond het moment is waarop we wat moeten doen? Al is het maar omdat hier over twee dagen de tent dichtgaat voor twee maanden en omdat mensen gewoon niet kunnen wachten tot januari. Er wordt steeds gesproken over de augustusbesluitvorming. Dat klinkt heel mooi voor iedereen die dit debat volgt, want dat klinkt dichtbij, maar dat betekent natuurlijk dat er pas voor het volgende jaar dingen gaan gebeuren. Wat besluiten we vanavond om nog dit jaar voor mensen te gaan doen?

Minister Rutte:

Volgens mij lag daarvoor een voorstel van de heer Heerma. Verder: hoe is dat gegaan vanavond? Ik heb, in reactie op alle oppositiewoordvoerders, een keer of tien gewezen op het verschil tussen de landelijke uitvoering en de gemeenten. Vandaag is er een brief gestuurd naar aanleiding van het overleg dat de minister voor Armoedebelief, Pensioenen en Participatie gisteren heeft gehad met VNG. Ik heb daar een keer of tien aan gerefereerd, en ook gezegd: wij denken dat het verstandig is om dat in oktober integraal te wegen. Ik heb daar ook al een heel aantal keren bij gezegd: dat kun je ook eerder doen. Daar staan we voor open. De heer Heerma maakt dat expliciet. Dat had een ander ook kunnen doen. Dat is wat ons betreft natuurlijk, sinds de brief van vanmiddag, een optie. Ik denk nog steeds dat het beter is om dat allemaal integraal te doen in augustus, maar kan er ook helemaal mee leven als we dat nu al gewoon besluiten. Volgens mij is dat een toezegging die ik heb gedaan.

De voorzitter:

De heer Klaver.

Mevrouw Marijnissen (SP):

Voorzitter?

De voorzitter:

Afrondend, dan, want ik wil ook nog naar de minister gaan, en eventueel nog naar de staatssecretaris.

Mevrouw Marijnissen (SP):

Ik ben begonnen met te zeggen dat het voor ons onacceptabel is dat dit debat eindigt zonder duidelijke afspraken over wat we nu gaan doen voor die mensen.

Minister Rutte:

Maar dat is toch de afspraak, dan?

Mevrouw Marijnissen (SP):

Nou, nee. Ik hoor een of ander vaag verhaal. Kennelijk heeft de heer Heerma een voorstel gedaan. Volgens mij hebben we hier allemaal heel veel voorstellen gedaan, maar de minister-president heeft die allemaal een voor een afgescho-

ten. Daarstraks heeft hij hier nog een keer heel stoer herhaald: nee, er kan helemaal niks, want het loopt allemaal vast in de uitvoering. De heer Heerma heeft kennelijk opeens een voorstel gedaan, maar het is helemaal niet concreet. Ons punt is dat het onacceptabel is dat het debat vanavond eindigt zonder iets concreets. Ik vraag het daarom nog een keer aan de minister-president, want hij wil het nu gewoon weer vooruitschuiven. Hij wil nu nog eens gaan kijken wat er dan toch misschien weer eerder kan. Dat heeft hij toch de afgelopen twee weken kunnen doen? Dat was toch uw opdracht?

Minister Rutte:

Ik werd er ooit om geroemd dat ik duidelijk communiceerde, maar vanavond lukt me dat niet. Ik heb geprobeerd het een heel aantal keer uit te leggen. Er ligt sinds vanmiddag een brief van het kabinet, naar aanleiding van het bestuurlijk overleg van gisteren met de VNG. Die brief zegt: als je het bij de doelgroep van de €800 houdt en accepteert dat je niet kunt garanderen dat iedereen die aanvulling in 2022 krijgt, dan zou het kunnen. Dat zeggen de gemeenten. Daarvan zei het kabinet in de brief: weet je, dan heb je opnieuw een toevoeging voor die groep, en dat stopt bij 120%; zou je het niet integraal moeten wegen in augustus? Ik heb vanavond er eerst op gehint, en het daarna expliciet gemaakt, dat het kabinet daartoe bereid is. Volgens mij is dat een toezegging. De concrete uitkomst van dit debat is dan dat we afspreken dat wij met de gemeenten in gesprek gaan om ervoor te zorgen dat we die €500 mogelijk maken.

De heer Klaver (GroenLinks):

We zijn vanavond getuige van het betere amateurtoneel. Ik zou echt willen zeggen, en nu citeer ik een ooit groot politicus: regeer of stap op. U zegt nu: als u het wil, kunnen we dat doen. Dan lijkt het een toezegging aan de Kamer, alsof hier iets heel moois ontstaat. Maar er is hier helemaal niks moois ontstaan. Als dit kan, moet u dit gewoon gaan doen. Dan weet u dat u de steun van de Kamer heeft. Maar dit is een poppenkast. Daar erger ik me aan. Dit gezegd hebbende, nu het positieve. Ik hoor hier dat er €500 naar de laagste inkomens gaat. Daar moeten we blij mee zijn, allemaal. Dat is winst. Maar daar gingen onze voorstellen niet over. We hebben het over de middengroepen, precies de groepen waarover de heer Omtzigt het had: de mensen die er net boven zitten, mensen die werken voor het minimumloon. Ik ben ervoor dat er extra geld gaat naar de groep tot 120%. Maar daarmee zegt het kabinet: je kan op dit moment bijna beter in een uitkering zitten dan dat je werkt tegen het minimumloon. Dat vind ik kwalijk. Daarom moet er echt, ook vanavond nog ... Dit debat is nog niet klaar. Je kunt wel zeggen dat er een uitkomst is, maar er moet iets extra's gebeuren voor die groep, want daar is nu de grote armoede aan het ontstaan.

Minister Rutte:

Dan vallen we in herhaling. Het kabinet heeft geanalyseerd dat we dat dolgraag willen. We hebben dat ook uitgestraald bij het debat van een paar weken geleden. Maar als het niet kan, kan het niet. Dat zeg ik niet kribbig, maar even kort samenvattend: wij komen tot de conclusie dat we dit de uitvoering niet kunnen aandoen. Ik ben het ook eens met de analyse van de heer Klaver dat deze groep beperkter is en dat je daarmee nog meer geld schuift naar een groep

die het op zichzelf ook echt nodig heeft, maar dat je juist ook de mensen met een lager inkomen die werken en de middengroepen wilt bereiken. Maar we hebben nou die hele brief gestuurd en oprecht een poging gedaan om uit te leggen waarom we dat de uitvoering niet kunnen aan-
doen. Daar houden we aan vast. Sinds vanmiddag is het mogelijk om die groep tot 120% sociaal minimum wél die €500 extra te geven. Dat is inderdaad winst. Maar dat kan omdat de gemeenten zeggen dat ze het aankunnen.

De voorzitter:
Tot slot, meneer Klaver.

De heer Klaver (GroenLinks):

Als je de brief van de gemeentes leest, schetsen ze allerlei uitvoeringsproblemen. Ze zeggen bijvoorbeeld dat er niets voor studenten gedaan kan worden en dat het risico bij het Rijk ligt. Dat zijn allerlei risico's die er ook bij de opties zijn die wij hebben voorgesteld en die het Rijk kan uitvoeren. Wat de gemeenten gaan doen, is hartstikke risicovol. En toch zegt u: dat gaan we doen. Daar ben ik voor; dat is het punt niet. Maar als u dit risicovolle beleid gaat uitvoeren, waarom dan niet ook zorgen dat je bijvoorbeeld met zo'n extra toeslag ook de werkende mensen in Nederland bereikt? Want die redden het niet meer. Ik heb het idee dat deze minister-president niet doorheeft hoe hoog de nood in Nederland is. We hebben niet naar ramingen van het CPB gekeken maar naar scenario's. We zitten in het donkerzwarte scenario, en het wordt alleen maar erger. Ik zou bijna willen zeggen: alsjeblieft, doe iets! Regeer of stap op. Als u het niet wil of als u de creativiteit niet kan opbrengen of als u er helemaal klaar mee bent, maak dan plaats. Maar we moeten iets extra's doen voor die werkende mensen. Het gaat er niet om of de coalitie tevreden is of de oppositie, maar het gaat erom of mensen in dit land kunnen rondkomen. Ze zakken door het bestaansminimum heen. En dan hebben we het niet over drie, vier of vijf mensen, maar over meer dan een miljoen mensen. Dat moet u zich aanrekenen.

Minister Rutte:
We hebben geprobeerd om daar een analyse van te geven. Die heeft u gekregen. Dat is gewoon niet mogelijk. Qua uitvoering brengt dat een te groot risico met zich mee. Dat is echt onze conclusie.

De heer Azarkan (DENK):

Een vraag om het even overzichtelijk te maken. We hebben 37 voorstellen doorgerekend of geanalyseerd gekregen. Die kunnen allemaal niet. Het enige wat kan, is dat we die groep van €800 er €500 bij geven. Is dat de setting van vanavond? Concludeer ik dat goed, vraag ik via u, voorzitter.

Minister Rutte:
Wij dachten dat dat ook niet kon, maar de gemeenten hebben als uitvoerders hiervan gezegd: dat durven we wel aan voor die groep, mits die doelgroep de bestaande doelgroep is en je ook accepteert dat we niet kunnen garanderen dat iedereen die €500 nog dit jaar krijgt. Vandaar dat die wetswijziging nodig is. Dan kunnen we dat doen.

De voorzitter:
Tot slot, meneer Azarkan.

De heer Azarkan (DENK):

Niet helemaal tot slot, voorzitter, want ik kreeg geen duidelijk antwoord. Er zijn 38 voorstellen bekeken. We dachten eerst dat er 37 daarvan niet konden. Gelukkig kan er één wel. Zeg ik het zo goed?

Minister Rutte:
Ja, ik denk dat dat ongeveer klopt.

De heer Azarkan (DENK):

Mooi zo. Toch even een vervolg, voorzitter. Die groep van 130% of 140% van het sociaal minimum komt ernstig in de problemen. De vraag is of dat eerlijk is. Eén groep krijgt nu €800 en nog €500 daarbij, omdat die groep goed te identificeren is. Is dat eerlijk ten opzichte van 130% of 140%? Hoe weegt de minister-president dat?

Minister Rutte:
Ik ben het op zichzelf eens met de heer Azarkan, maar het is in de uitvoering niet mogelijk. We moeten daar dus gewoon reëel over zijn. We kunnen dat wel blijven herhalen, maar dan hebben we al die debatten over de uitvoering voor niks gehad. Ik heb dat net te veel vernauwd tot één dossier, maar die discussie over de uitvoering is natuurlijk nog veel breder gevoerd.

De voorzitter:
Mevrouw Kuiken en dan nog mevrouw Van der Plas, en daarna ga ik naar de andere bewindspersonen.

Mevrouw Kuiken (PvdA):

Ik was vandaag eigenlijk niet op zoek naar een politieke deal, en zeker niet in zo'n coalitiesetting. Ik was op zoek naar oplossingen voor mensen die vanaf het najaar ernstig in de problemen komen. Ze komen in de armoede terecht. Ze kunnen de rekeningen niet meer betalen. Ze gaan schuldhulpverlening nodig hebben. Er zal sprake zijn van huiselijk geweld, inclusief de ellende die dat met zich mee brengt. Dat gaat om 1,2 miljoen gezinnen. Ik zie dat het kabinet onder druk van de gemeenten een oplossing probeert te vinden voor die allerlaagste groep. Dat is op zich positief. Ze zeiden eerst dat het niet kon omdat het uitvoeringstechnisch te lastig was, maar het blijkt toch te kunnen. Maar als het uitvoeringstechnisch toch kan, ondanks dat het lastig bleek te zijn, dan denk ik dat er toch ook een oplossing zou kunnen zijn voor die mensen die net boven dat lage inkomen zitten, op dat modale inkomen. Zij komen volgens het CPB in precies dezelfde problemen terecht. Ja of nee?

Minister Rutte:
Nee. Ik ben het ermee eens dat daar een probleem zit, maar dat is qua uitvoering niet mogelijk. Maar ik val een beetje in herhaling.

De voorzitter:

Volgens mij is deze vraag net gesteld.

Mevrouw Kuiken (PvdA):

Nee, niet, voorzitter. Tot gisteren bleek de route via de gemeenten uitvoeringstechnisch niet mogelijk, zo weten we op basis van de tabellen, aangeleverd door staatssecretaris Van Rij zelf. Maar omdat de politieke druk vanuit de gemeenten blijkbaar heel hoog opgespeeld werd, bleek het technisch wel te kunnen. Dan is mijn oproep: als je toch meer kan dan je dacht, als je technisch toch meer kan dan je tot vanochtend voor mogelijk hield, is het dan toch niet de moeite waard om te kijken naar de groep mensen die wij voor ogen hadden met onze €500? Dat zijn de mensen die een zorgtoeslag ontvangen. Dat is 75% van de mensen die het CPB beschrijft. Dat zijn dus veel meer mensen dan die 1 miljoen mensen die de heer Rutte hier voor ogen heeft. Is het niet de ultieme poging waard om ook deze mensen te helpen en te behoeden voor armoede, als er technisch toch meer kan dan de premier tot vanochtend voor mogelijk hield?

Minister Rutte:

Nee. Ik ben daar echt stevig in. We hebben dat helemaal geanalyseerd. Wij hebben vorige keer in het debat, voor de schorsing, gezegd: wij zouden dat dolgraag willen. Dat hebben wij ook echt uitgestraald. Maar het blijkt gewoon niet mogelijk. Wij hebben ook niet de gemeenten onder druk gezet. De gemeenten zijn naar ons toe gekomen en hebben gezegd, op grond van de brief van vrijdag: luister, we hebben er zelf nog een keer naar gekeken. Dat is de brief die zij jullie vanmiddag blijkbaar gestuurd hebben. De gesprekken die wij hebben gehad, vindt u in ieder geval terug in de brief van mevrouw Schouten, de minister voor APP. Dat is de situatie. Daar is dus wel iets mogelijk, maar de rest moeten we echt in augustus doen, integraal voor 2023. Daarbij geldt sowieso dat als je al iets had kunnen doen, dat ook pas tegen het einde van het jaar tot uitkering was gekomen. Laten we nou proberen ons te richten op 2023 en dan voor deze beperktere groep die €500 te doen.

De voorzitter:

Afrondend, mevrouw Kuiken.

Mevrouw Kuiken (PvdA):

Dat betekent dat er een groot risico is: kom je überhaupt tot uitvoering voor deze 1 miljoen mensen? Qua uitvoering zag het er tot op heden niet florissant uit. Twee. Het betekent dat je voor de grote groep mensen die nu buiten de boot vallen, niets meer doet, het hele lopende jaar niet, terwijl wij al vanaf januari vragen, specifiek voor deze groep: heb daar oog voor; dat gaat niet goed; regel dat.

Minister Rutte:

Maar het is natuurlijk niet ...

Mevrouw Kuiken (PvdA):

Nee, dat is wél het geval. Dat hebben we allemaal geschetst. Ik vind het een beetje moeilijk. Het is niet zo dat je zuur moet zijn op het moment dat je iets kunt regelen, maar we

geven al vanaf januari aan dat die groep veel groter is, dat er meer moet gebeuren en dat er meer nodig is, en worden nu voortdurend geconfronteerd met "te laat" en "niet uitvoerbaar". Dat vind ik wel moeilijk te verteren.

Minister Rutte:

Er zit ook een einde aan de mogelijkheden die je hebt. Neem bijvoorbeeld het idee dat leeft in kringen van de Partij van de Arbeid en andere partijen, langs de lijnen van de toeslag of het doelgroepbereik van de toeslag, of het nou de huurtoeslag of de zorgtoeslag was. Daar hebben we allemaal naar gekeken. We hebben dat uitvoerig geanalyseerd en wij denken dat het een te groot risico is. Dat is niet omdat we het niet willen, want we hebben vorige keer zelf uitgestraald dat het mooi zou zijn als het wel kan. Ik zie ook dat je dan een veel grotere groep bereikt. Maar het heeft geen zin om hier onzin te beloven. Dat kunnen we niet waarmaken. Als het gaat om de groep van die €800, die er nog €500 bij krijgt, hebben de gemeenten na de brief van vrijdag gezegd: dat kunnen we doen. Daarvan hebben we gezegd: dat is fantastisch; laten we dat dan integraal wegen in augustus. Mijn toezegging vanavond is om dat gewoon te doen.

Mevrouw Van der Plas (BBB):

Ik heb het de hele avond aan zitten horen en ik concludeer dat we, na bijna 12,5 jaar met deze minister-president aan het roer, op een punt zijn gekomen dat we als Nederland niet in staat zijn om aan mensen in een crisis, misschien een tijdelijke crisis — dat hopen we — een reddingsboei te geven. Onze systemen zijn niet op orde. De uitvoeringsorganisaties zijn niet op orde. We hebben nu een samenlevingscrisis. We kunnen de mensen gewoon niet helpen. Dat vind ik heel erg. Dat vind ik echt heel erg, in ons gave landje. Ik wil eigenlijk van de minister-president weten hoe hij ernaar kijkt dat we veel mensen — het is maar een relatief klein deel van de mensen als je het procentueel ziet, maar het zijn wel veel mensen — gewoon niet kunnen helpen, omdat het systeem niet op orde is in Nederland. Dat kan toch niet?

Minister Rutte:

Twee dingen. In de eerste plaats is er gelukkig een hele grote reddingsboei van 6,5 miljard. Die hebben we gewonnen naar de samenleving. Dat heeft geleid tot allerlei effecten. We kijken nu wat extra nodig is. Er is dus sprake van een reddingsboei ter grootte van 6,5 miljard. Die is in de Europese vergelijking heel aanzienlijk.

Twee. Het probleem is niet dat de publieke dienstverlening niet op orde is. Ja, daar moet ook extra in geïnvesteerd worden, absoluut. Dat zijn we ook aan het doen als kabinet. Maar het probleem is ook dat wij hier als nationale politiek de uitvoeringsorganisaties niet goed hebben bediend door wetgeving aan te nemen die uiteindelijk van de uitvoeringsorganisaties vroeg om maatwerk toe te passen en allemaal unieke afwegingen te maken. Dat is gewoon onmogelijk bij dit soort massale uitvoeringsorganisaties, simpelweg omdat wij te weinig tijd hebben genomen om goede wetgeving te maken. Dat is de centrale kritiek van de Ombudsman, waar ik het totaal mee eens ben. Ik ben laat tot dat inzicht gekomen, zoals volgens mij de meesten hier. Als anderen dat inzicht eerder hebben gehad, is dat prachtig, maar ik

had dat in ieder geval vanaf 2019 en daarna, met alle ellende die we hebben gehad bij een aantal grote vraagstukken rondom de uitvoering.

Mevrouw Van der Plas (BBB):

"We hebben een reddingsboei uitgeworpen van 6,5 miljard." Ik heb de minister-president meerdere malen in diverse interviews horen zeggen: dat is echt heel veel geld. Naarmate de minister-president het vaker zei, werd het steeds meer geld en werd het steeds beter. Vervolgens hoor ik de minister-president zeggen: eigenlijk komt het ook door de Kamer, want jullie hebben al die wetten opgetuigd; jullie hebben die er allemaal doorheen gehaald. Ik heb de volgende vraag. Als je de minister-president bent van dit land, de leider van dit land — ik heb het vorige week ook in een ander debat gezegd: neem regie, neem leiding — dan moet je het je toch enorm aantrekken dat het kennelijk niet gaat lukken om 1 of 1,5 miljoen mensen uit de penarie te helpen? Als leider van het land moet je dat toch gewoon erg vinden en niet allemaal dingen zeggen als: het kan zus niet, het kan zo niet, dus we gaan het gewoon niet doen? Dat kan toch niet?

Minister Rutte:

Even los van het woord "leider", waar ik nooit zo'n liefhebber van ben: regie nemen en verantwoordelijkheid nemen, ja. Maar daar hoort ook bij dat ik eerlijk ben naar mevrouw Van der Plas en anderen over wat wel en niet kan. Dat hoort daar ook bij. Als in haar ogen leidinggeven betekent dat ik zeg "wat de Kamer vindt, kan allemaal", dan zeg ik: helaas, maar dat kan niet altijd. We hebben een analyse gemaakt van wat wel en niet kan. Dat is één.

Twee. Bij verantwoordelijkheid nemen hoort ook dat Sigrid Kaag, de minister van Financiën, ikzelf en het hele kabinet inmiddels 6,5 miljard daarvoor hebben uitgetrokken. Dat is een aanzienlijk bedrag. Dat is inclusief een energiebelastingverlaging van €400. Dat is inclusief een verlaging van de btw op energie van 21% naar 9%. Dat is sinds afgelopen vrijdag. Dat scheelt voor een gemiddeld huishouden dit jaar nog €140. We doen aanzienlijke investeringen, om ervoor te zorgen dat we zo veel mogelijk de gevolgen lenigen. Structureel moeten we vanaf 2023 kijken hoe we het hele koopkrachtbeeld, ook voor de groep werkenden met een laag inkomen, zo goed mogelijk overeind kunnen houden. Dat moet nog steeds langs de lijn dat we niet alles kunnen oplossen. Er ligt ook een verantwoordelijkheid bij werkgevers om te zorgen voor fatsoenlijke loongroei. Gelukkig zien we dat ook terug in steeds meer cao's. Dat is volgens mij fatsoenlijk besturen. Overigens verwijt ik de Kamer niet dat het voor de uitvoering zo complex is geworden. Dat is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Het kabinet maakt in de meeste gevallen de wetten. Die worden vervolgens geamendeerd. Maar dan is het ook zaak hoe je gezamenlijk tot iets komt. Dat heeft in te veel gevallen geleid tot zeer complexe uitvoering.

De voorzitter:

Tot slot, mevrouw Van der Plas.

Mevrouw Van der Plas (BBB):

Ik verwijt de minister-president of het kabinet helemaal niet dat ze niet hard werken. Dat doe ik sowieso niet. Ik verwacht ook niet dat je alles kunt oplossen in Nederland. Dat snap ik ook wel; dat snapt iedereen. Maar "we moeten wel eerlijk zijn" of "we zijn in ieder geval eerlijk" heb ik de laatste maanden echt heel vaak gehoord. Dat horen we constant. "We nemen hele harde beslissingen voor de boeren, maar we zijn wel eerlijk. We leiden jullie naar de afgrond, maar we zijn daar wel eerlijk in. We gaan jullie niet helpen, maar we zijn daar wel eerlijk in." Het feit is wel dat er straks — misschien is dat nu al zo — 1,5 miljoen mensen gewoon echt niet meer weten hoe ze de touwtjes aan elkaar moeten knopen. Dat heb ik al vaker gezegd. Dan verwacht ik, en met mij de hele Kamer, in ieder geval de hele oppositie, dat er toch echt wat harder aan getrokken wordt, om die mensen op de een of andere manier te helpen. In de coronatijd hebben we het ook kunnen doen. We hebben de Tozo en de NOW snel op kunnen tuigen. Die mensen zijn heel snel geholpen. Toen kon het allemaal wel, waarvoor de complimenten, ook namens de werkgevers en de werknemers. Ik weet dat die daar toen heel blij mee waren. Maar dat is niet een kwestie van niet kunnen; het is dan een kwestie van niet willen. En zeker, je kunt niet alles doen, maar ik wil de minister-president en het hele kabinet toch oproepen om er gewoon echt alles, maar dan ook alles, aan te doen om mensen in Nederland die in de knel zitten zo meteen echt te helpen. Dat is dus niet zozeer een vraag; het is meer een oproep.

Minister Rutte:

Daar zijn we het over eens. De vraag is natuurlijk: wat kun je vanavond doen, ook met het oog op 2022, wat kun je verder doen in augustus en wat hebben we al gedaan? En natuurlijk ook: wat is de verantwoordelijkheid van werkgevers als het gaat om loonstijging?

De heer Stoffer (SGP):

Wat er dit jaar kan, heb ik zojuist allemaal wel een beetje gehoord vanuit de Kamer en vanuit het kabinet. Nou ja, dat weten we, denk ik, inmiddels wel. De minister-president zei zojuist: we moeten vooral met elkaar kijken naar 2023. Daar ben ik eigenlijk wel benieuwd naar, want het is dadelijk zomaar twee maanden verder, en dan hebben we de begroting en hebben we het al over 2023. Dus concreet is mijn vraag de volgende. Die 6,5 miljard is zo dadelijk op. Dan moeten we structureel nadenken over 2023 en verder. Mijn vraag is: welke gedachten zijn er al en welke kant gaan we op?

Minister Rutte:

De heer Stoffer weet, als vertegenwoordiger van de Staatkundig Gereformeerde Partij, dat we dat dan natuurlijk netjes geordend doen in augustus en presenteren op Prinsjesdag, maar — dat is vanzelfsprekend — de contouren daarvan zijn helder. We willen proberen om tot een situatie te komen waarin je langs die drie sporen als overheid je verantwoordelijkheid blijft nemen om zo veel mogelijk de gevolgen te dempen voor de mensen met een kleine beurs, de mensen die werken met een klein inkomen en de midden-groepen. We willen natuurlijk proberen om dat allemaal weer heel goed in kaart te hebben in augustus, terwijl we ook weten dat heel veel van die regelingen aflopen. Dat zal

dus een hele ingewikkelde discussie zijn, maar ik kan daar nu niet op vooruitlopen. Dan ga ik zelf filosoferen over wat ik denk dat er kan gebeuren, en ik vind het netjes om dat ook met elkaar in het team goed te bespreken.

De heer **Stoffer** (SGP):

Ik benoem het niet voor niks, want het gaat er vanavond best hard op. Tenminste, als ik daar zo zit, namens een partij die inmiddels 100 jaar in de Kamer zit, dan denk ik: het gaat er best hard op. En als we niet uitkijken, dan gaat het er straks, in september, oktober en november, weer zo hard op. De minister-president houdt ervan geloof ik. Hij glimlacht wat.

Minister **Rutte**:

Nee, u formuleert het zo mooi. Uw partij bestaat al 104 jaar, volgens mij.

De heer **Stoffer** (SGP):

Ja, maar we zitten vandaag 100 jaar in de Kamer.

Minister **Rutte**:

Gefeliciteerd.

De heer **Stoffer** (SGP):

Die felicitatie wilde ik even hebben. Dat was 'm, dank. Maar ik zit even te zoeken. U kunt het namelijk met elkaar doen, met de zetels die het kabinet heeft. Dus dit gaat allemaal nog hier, maar het moet natuurlijk ook aan de overkant geregeld zijn. Ik ben dus wel benieuwd hoe we voorkomen dat er weer zo'n harde clash komt. Uiteindelijk moeten we denken: hoe gaan we nu dadelijk fatsoenlijk 2023 en verder in? Misschien kan de minister-president niet de exacte maatregelen aangeven — dat snap ik — maar is er nog iets meer proces? Komt er alleen een soort witte rook ergens rond Prinsjesdag en is dat het, of gaat er een proces komen waarbij we denken: nou, laten we toch eens als geheel politiek gremium verantwoordelijkheid met elkaar proberen te nemen? En dan heb ik daarbij nog een hele specifieke vraag, die mij in ieder geval dwarszit. Dan weet de minister-president waar hij wat betreft de SGP aan toe is. Krijgen de lage middeninkomens ook een plek in alles wat nu in de zomer bedacht wordt, aangezien die groep het echt super-zwaar heeft?

Minister **Rutte**:

Zeker. Dus wij kijken naar het hele systeem. Ik denk dat de hogere inkomens het wel redden, dus het gaat natuurlijk om de mensen met een kleine beurs, de mensen die werken met een laag inkomen. Dat is de groep waar eerder aandacht voor is gevraagd. Het gaat ook om de middengroepen die echt de gevolgen van deze crisis ervaren. Daar willen we allemaal oog voor hebben, maar we kunnen niet alle problemen voor die groepen oplossen. Het zal uiteindelijk langs die drie sporen zijn. We gaan het allemaal voelen. We kunnen niet alles dempen en compenseren. Dat gaat gewoon niet. We doen wat we kunnen. Daarnaast proberen we natuurlijk ook te kijken wat er verder mogelijk is in de loonstijgingen. Het zal dus langs die drie sporen zijn, maar dit gaat om het spoor van de verantwoordelijkheid van de

heer Stoffer en mijzelf, dus van de Kamer en het kabinet, om te kijken wat je kunt doen om de gevolgen zo goed mogelijk te dempen.

De heer **Van Weyenberg** (D66):

Dat is toch wel belangrijk. De uitkomst van het debat is dan toch wel dat de handreiking van de VNG door het kabinet wordt opgepakt en dat 1 miljoen mensen niet aanspraak kunnen maken op €800, maar op €1.300. Dat is toch betekenisvol, ondanks alle onvrede, die we allemaal hebben omdat we heel graag mensen ook net daarboven extra hadden willen helpen. Dat roept natuurlijk wel de vraag op: hoe gaan we dat dan in 2023 structureel doen?

Minister **Rutte**:

De heer Van Weyenberg is een van de deskundigen als het gaat om dit soort precieze maatvoering in de sociale zekerheid. Laat ik daar nu geen commentaar op geven, want dat heeft geen zin als het kabinet nog geen besluit heeft genomen. Maar ik neem dankbaar kennis hiervan. Ik laat mij aan zijn inzichten. Ik denk op zichzelf dat het klopt. Als je langs die lijnen iets doet, dan geeft dat in positieve zin ook een opwaartse druk voor de groepen daaromheen.

De heer **Van Weyenberg** (D66):

Ik vroeg de premier niet om ja te zeggen, ook al mag dat natuurlijk altijd. Ik had dit antwoord wel verwacht, maar ik vraag hem wel om dit echt mee te nemen in de afwegingen, zodat we uiteindelijk kunnen wegen of we met de euro's die we erin stoppen de meeste mensen op de beste manier bereiken.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Ik wil de minister-president bedanken. Ik geef het woord aan de minister van Financiën. Nee? De staatssecretaris?

Minister **Rutte**:

Volgens mij zijn er van onze kant geen ... We hebben volgens mij alles uitgeboord. Tenzij er nog vragen zijn aan mijn twee collega's.

De **voorzitter**:

De heer Dassen kwam net naar mij toe. Hij heeft nog een inhoudelijke vraag waar geen antwoord op is gegeven.

De heer **Dassen** (Vlt):

Dat is correct. De staatssecretaris zou gedurende het debat nog enkele antwoorden geven.

Minister **Rutte**:

Ja, maar die is verdwenen! Marnix! Hij is ineens weg. Ik weet niet waar hij heen is.

De heer **Dassen** (Vlt):

Dan moeten we even op hem wachten.

De voorzitter:

Misschien komt hij daar in de tweede termijn op terug. We gaan daar nu niet op wachten.

De heer Dassen (Volt):

Ja, maar ik wil daar dadelijk in de tweede termijn een motie over indienen, dus ik zou het fijn vinden als ik daarvoor de antwoorden heb. Daar heb ik een tijd geleden, in het vorige debat, om gevraagd. Daar is toen geen antwoord op gekomen. Daar zijn we achteraan gegaan en het zou in de eerste termijn beantwoord worden.

De voorzitter:

Het lijkt mij handig als we toch van start gaan. We kijken even of de staatssecretaris uw vraag tussendoor, in de tweede termijn, kan beantwoorden. Is dat een idee?

De heer Dassen (Volt):

Tenzij de minister van Financiën het kan doen.

De voorzitter:

Ja? De minister van Financiën gaat ...

De heer Klaver (GroenLinks):

Ik wil de staatssecretaris dadelijk ook nog iets vragen.

Minister Kaag:

Ik hoop dat ik een waardige invaller ben.

De voorzitter:

Ik zie de staatssecretaris binnenkomen. De heer Dassen heeft nog een vraag voor u. U bent net op tijd!

Staatssecretaris Van Rij:

Voorzitter. De heer Dassen had een vraag die niet beantwoord is in de brief, dus die zou ik alsnog willen beantwoorden. Hij vroeg: waarom belast u de hoge winsten van de bedrijven die hebben geprofiteerd van de crisis niet nu al extra? Ik heb begrepen dat het met name gaat om de vraag of je een extra grondslag kunt maken in de vennootschapsbelasting om die excessieve winsten te belasten. De heer Dassen bevestigt dat dat de vraag was.

De voorzitter:

Ik kijk even naar de heer Dassen, want ik zie iets anders in zijn uitstraling.

De heer Dassen (Volt):

We hebben in het vorige debat een uitgebreide discussie gehad over de windfall tax, die in andere landen wordt gebruikt. In andere landen is er de mogelijkheid om bedrijven die excessief profiteren in tijden van crisis, te belasten. Mijn vraag was of we daar in Nederland een grondslag voor kunnen creëren in het belastingplan, zodat wij als Kamer

dat instrument hebben. Als zich een crisis voordoet, dan kunnen wij daarnaar handelen.

Staatssecretaris Van Rij:

Een windfall tax klinkt aardig, maar in alle landen waar daarover gesproken wordt, heeft dat een andere invulling. Ik noem bijvoorbeeld Spanje. Daar wordt gesproken over een windfall tax, maar het is geen belasting. Het is een regulerende heffing voor elektriciteitsbedrijven die geen aardgas gebruiken. Italië praat ook over een windfall tax, maar dat is een nieuwe heffing die gebaseerd is op de activa van een vennootschap, waarvan de uitwerking nog niet duidelijk is. Groot-Brittannië heeft inderdaad een windfall tax. Daar zijn wij in onze brief op ingegaan. Ik ben bereid om toe te zeggen dat wij de diepte in zullen gaan. De vraag begrijp ik namelijk heel goed. Kan je belasting heffen — dan maak ik 'm toch breder — of een regulerende heffing invoeren om excessieve winsten te belasten? Dat is volgens mij wat de heer Dassen vraagt. Je kan in de vennootschapsbelasting — daarover hebben we al geantwoord — natuurlijk altijd het tarief verhogen. Maar dat zijn wij niet van plan; dat hebben we ook gezegd. Je zou in de vennootschapsbelasting zelfs met drie tarieven kunnen werken: een opstarttarief van 15%, dat we nu hebben, of een tarief van 15,8%, plus dan nog een extra tarief voor die zogenaamde excessieve winsten. Alleen, dat is ongelofelijk moeilijk te meten. Je kan het niet per sector doen, want dan ben je in strijd met het EU-recht. Je moet daar dan dus weer een objectieve maatstaf voor vinden. Dat is mijn antwoord. Ik ben bereid om het allemaal nog een keer schriftelijk uit te werken, maar ik ga niet toezeggen — ik zie de heer Dassen nog wat vragend kijken — dat wij daar in het Belastingplan mee komen. Dan zou ik namelijk een toezegging doen over iets waarvan wij zeggen: dat past niet in het huidige stelsel en is ook niet uitvoerbaar.

De voorzitter:

Ik kijk nog even naar de heer Dassen. Nee? De heer Klaver had nog een technisch inhoudelijke vraag die nog niet beantwoord was.

De heer Klaver (GroenLinks):

Ik heb beloofd om de vraag zonder verdere inleiding te stellen. Het gaat over tabel 2 en maatregel 2, over de eenmalige uitkering van €500 met betrekking tot de zorgtoeslag. Als ik het goed begrijp — dat wil ik dus even checken — zijn daar een aantal bezwaren, bijvoorbeeld dat de doelgroep eigenlijk nog verder gespecificeerd zou moeten worden, dus dat die kleiner gemaakt zou moeten worden, en dat dat het ingewikkelder maakt. Maar klopt het dat het grote uitvoeringsprobleem is dat er meer interactie met de Belastingdienst komt als we deze maatregel zouden invoeren?

Staatssecretaris Van Rij:

Het gaat waarschijnlijk om tabel 2.2. Wij hebben dat onderzocht, omdat de heer Klaver en ook mevrouw Kuiken in de eerdere eerste termijn heel duidelijk hebben aangegeven: wij willen het niet via de bestaande zorgtoeslag doen, maar willen het wel voor de zorgtoeslaggerechtigden doen. Zou je dat kunnen doen? Ja, dat kan je doen, maar dan moet je wel een aparte wet maken. Maar dan loop je echt

tegen een aantal bezwaren aan, niet alleen tegen die interactie.

De heer **Klaver** (GroenLinks):
Voorzitter, mag ik de staatssecretaris wat vragen?

De **voorzitter**:
Ja.

De heer **Klaver** (GroenLinks):
Sorry, ik wilde de staatssecretaris niet onderbreken. Ik weet dat er meer bezwaren zijn, maar ik vroeg heel specifiek naar het volgende. De uitvoeringsproblemen zijn het argument om dingen niet te doen; daar is in de Kamer op zich begrip voor. Maar ik heb het heel goed gelezen. Mijn vraag gaat niet over rechtvaardigheid of over de vraag of de doelgroep voldoende is — dan kunnen andere mensen denken: ik krijg nu iets niet wat mij wel zou toekomen — maar echt sec over het uitvoeringsprobleem. Klopt het dat hét uitvoeringsprobleem, waardoor de dienst te veel belast wordt, is dat er te veel interactie bestaat doordat mensen bijvoorbeeld bezwaar gaan maken? Dat is mijn vraag.

Staatssecretaris **Van Rij**:
Dat antwoord klopt, maar de mensen die het niet krijgen — je moet dan ook een peildatum kiezen — gaan dan bezwaar maken en in beroep. Dat hebben we bij de tijdelijke kinderopvangtoeslag gezien. Dan neem je uitvoeringstechnisch inderdaad een te groot risico.

De **voorzitter**:
Tot slot, de heer Klaver.

De heer **Klaver** (GroenLinks):
Nu komen we ergens. Er staan allerlei bezwaren genoemd, maar dat zijn politieke afwegingen. Helemaal afpellend blijft dit bestaan. Nu is mijn vraag aan de staatssecretaris de volgende. Stel je voor dat er meer beroep en bezwaar komt. Ik verwees zojuist naar bijvoorbeeld die 500 fte's die op dit moment worden ingezet om de box 3 op te lossen. We weten niet zeker of het gebeurt, maar als het al gebeurt, is het dan mogelijk om dit risico — het is een tijdelijk probleem dat zich voordoet — met verschuivingen binnen de Belastingdienst op te lossen, bijvoorbeeld met fte's van de uitvoering van box 3? Is daarnaar gekeken?

Staatssecretaris **Van Rij**:
Ja, daar is naar gekeken. Wij hebben nu tijdelijk extra capaciteit, zoals de heer Klaver zei, om wat box 3 betreft de bezwaarschriften die gehonoreerd zijn af te wikkelen. Dat gebeurt in de maanden juli, augustus en september voor de jaren 2017-2020 waarbij de aanslagen nog niet zijn opgelegd, en in oktober voor 2022. Dus in die hele periode wordt die capaciteit daarvoor ingezet. Het zou zeer onverstandig zijn om die capaciteit nu ergens anders voor in te zetten en die mensen daarvan af te halen. Bovendien is dat weer een andere competentie. Terug naar de vraag: ja, het klopt dat je daar extra capaciteit voor zal moeten inzetten. Hebben we die op dit moment? Nee, die hebben we op dit

moment niet. En als ik dat zou beloven, dan beloof ik iets wat ik niet kan waarmaken.

De heer **Klaver** (GroenLinks):
Tot slot. Als ik het goed begrijp, gaan we dit niet doen omdat er een uitvoeringsrisico is dat mensen bezwaar gaan maken. We weten niet zeker of dat gaat gebeuren, maar het kan zijn dat mensen bezwaar gaan maken en dat de Belastingdienst dan niet voldoende mensen kan vrijmaken om op dat bezwaar te reageren. Dat is vraag één. Dan kom ik bij vraag twee. U zegt dat box 3 tot oktober loopt, terwijl de uitkering van deze zorgtoeslag pas in november zou gaan lopen. Is dat niet toch bij elkaar te brengen?

Staatssecretaris **Van Rij**:
Voorzitter. We hebben echt alles tegen het licht gehouden. Echt alles tegen het licht gehouden. Het antwoord op deze vraag is dat we dat risico echt niet moeten nemen, want wij moeten het niet onderschatten. We praten over 4,4 miljoen mensen die het zullen krijgen. De ervaring van de tijdelijke tegemoetkoming kinderopvangtoeslag leert dat een groep van 5 à 10% zich onrechtvaardig behandeld voelt als ze het niet krijgen. Dat zijn hele grote getallen. Dat zijn 220.000 tot 440.000 mensen. Daar heb je een fte-capaciteit van minimaal 25 voor nodig. Dat risico durven wij niet te nemen.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Nee ... U heeft ook nog een tweede termijn. Het is nu voldoende.

De heer **Klaver** (GroenLinks):
Ik houd het echt zakelijk. Dat had ik u beloofd. De staatssecretaris schetst namelijk: tot oktober heb ik mijn mensen nodig voor box 3. Dit gaat uiteindelijk pas in november tot uitkering komen. In de tijd speel je daarmee veel fte's vrij. Is het dan niet toch mogelijk om die capaciteit op de mat te brengen?

Staatssecretaris **Van Rij**:
Even heel kort. Ik wou dat het zo simpel was, maar dat is het niet. Want het is niet zo dat er opeens een blik fte's beschikbaar is voor november. Dan ben je bovendien ook te laat voor deze regeling, want die moet je natuurlijk wel voorbereiden, je moet de ICT erop zetten. Kortom, we hebben het links, rechts, van boven naar beneden tegen het licht gehouden. Het risico is echt te groot. Ik zou ook graag willen dat ik hier met een ander antwoord stond, maar het zou niet verantwoord zijn.

De heer **Segers** (ChristenUnie):
Ik kom nog heel even terug op de toezegging die de staatssecretaris deed aan collega Dassen over de windfall tax. Ik begrijp wat het niet is. Het is namelijk niet: we gaan er in het Belastingplan 2023 mee aan de slag. Daar was de staatssecretaris duidelijk over. Als ik het goed begrijp, is het wel een onderzoek naar hoe het in andere landen zit en mogelijk ook naar hoe het in onze eigen wetgeving zit. Het komt natuurlijk wel voort uit een rechtvaardigheidsgevoel dat er soms extreme omstandigheden zijn waarin enkelin-

gen excessieve winsten behalen in tijden van crisis. Dat kan nu bij energie zijn. We hebben dat in de coronatijd gehad bij supermarkten. Toen was dat bijvoorbeeld een pleidooi vanuit de kring van het CDA, die zei: dat zou toch mogelijk moeten zijn? Begrijp ik de staatssecretaris goed dat hij zegt: ik wil kijken hoe dat in andere landen wordt ingezet, hoe dat werkt en welke mogelijkheden wij zelf eventueel hebben?

Staatssecretaris Van Rij:

Ja, dat onderzoek natuurlijk. Die kennis moeten wij delen, maar ik wil ook geen valse verwachtingen wekken. U noemt de supermarkten. Zoals ik eerder heb aangegeven, is het gewoon geen goed voorstel, omdat je dan een bepaalde sector extra gaat belasten. Dan loop je gewoon keihard tegen staatssteun aan in Brussel. Ik wil gewoon een realistische analyse geven. Dat onderzoek delen we met de Kamer. Maar ik ga hier geen enkele valse verwachting wekken.

De voorzitter:

De heer Segers, tot slot.

De heer Segers (ChristenUnie):

Nou, de supermarkten waren niet zozeer door mij opgebracht, maar ik noemde een zekere partij die met dat idee kwam.

Staatssecretaris Van Rij:

U hoort dat ik daar heel objectief op antwoord.

De heer Segers (ChristenUnie):

Zeker, zeker. Dat waardeer ik zeer. Dank daarvoor. Ik vraag dus niet om specifieke sectoren. Als staatssteun en Europese regelgeving inderdaad belemmerend zijn, dan zou dat ook belemmerend moeten zijn in andere landen. Dan zou zo'n vergelijking in de Europese Unie van hoe dat in andere landen zit, hoe dat mogelijkwerijs wordt toegepast en welke mogelijkheden wij zelf hebben, zeer behulpzaam zijn.

De voorzitter:

Dank u wel. Daarmee zijn we nu echt aan het einde gekomen van de eerste termijn van de kant van de Kamer. Nee? Toch nog niet.

De heer Omtzigt (Lid Omtzigt):

De maatregelen die we nu zien en die de regering overweegt, leiden tot een extra uitkering in november of december, en misschien zelfs over het jaareinde. Als we zo laat iets uitkeren, dan is er nog een andere optie. Dat is de optie om iets te doen op basis van de aangifte over het jaar 2021. Bijna iedereen heeft aangifte gedaan over 2021. Die worden automatisch verwerkt. De Belastingdienst stelt de hoogte van de aangifte vast. Op basis van het inkomen dat vastgesteld is in 2021, kun je automatisch tot een bepaalde grens €500 extra uitkeren. Die maatregel heb ik echter niet gezien in de staatjes die aan de Kamer gestuurd zijn. Er zijn wel 30 voorstellen gestuurd, maar niks op basis van de aangiftes die nu zijn binnengekomen. Wat is de reden dat

dit niet gebeurt is? Is het alsnog mogelijk om op basis van de aangifte over 2021 — dat is slechter dan 2022, maar het zit redelijk dicht bij het actuele inkomen — mensen die beneden een bepaalde inkomensgrens zitten, zeg 140% van het minimumloon, €500 extra uit te keren via een automatische teruggave?

Staatssecretaris Van Rij:

Dit veronderstelt dat de aanslagen over 2021 al allemaal zijn opgelegd en onherroepelijk vaststaan. Dat is niet het geval. Het punt is dat de aanslagen vóór 1 juli zijn opgelegd voor de aangiftes over 2021 die op tijd zijn ingediend dit jaar, maar heel veel belastingplichtigen doen hun aangifte soms wat later, vragen uitstel aan of zitten in een uitstelregeling. Dat roept al meteen een probleem op. Dan zou je de hele populatie ... Ik begrijp de gedachte namelijk, maar zelfs voor 2020 is dat niet het geval, maar zeker niet voor 2021. Ik wil het niet nodeloos compliceren, want ik lijk hier wel mister difficulty. Daar komt ook nog eens bij dat we box 3 hebben. We hebben juist de afspraak gemaakt dat degenen die in box 3 vallen, nog geen aanslag krijgen. Eerst zal de afwikkeling plaatsvinden en dan gaat dat via de spaarvariant later dit jaar. Dat gaat 'm niet worden.

De voorzitter:

Tot slot, de heer Omtzigt.

De heer Omtzigt (Lid Omtzigt):

Die box 3 vind ik niet zo interessant. Iedereen die een box 3 heeft kun je uitzonderen, want je kunt er een vermogens- toets op zetten. Je hoeft mensen die meer dan €50.000 spaargeld hebben niet onder deze eenmalige uitkering van €500 te brengen. Ik stel hier een eenmalige uitkering van €500 voor op basis van het inkomen van 2021. Bijna iedereen heeft aangifte gedaan. De kleine groep die geen aangifte gedaan heeft, doet die maar later. Dan krijgt die de uitkering later. Want perfecte oplossingen bestaan hier niet. Als dat bedrag automatisch wordt uitgekeerd boven op de aanslag, die gewoon vastgesteld wordt, dan hebben we toch gewoon een uitvoerbare regeling? Dat is toch op basis waarvan wij altijd iets vaststellen? Je moet daar één parameter aan veranderen en je moet daar een kleine wetwijziging voor doen, maar die kun je in augustus/september hier indienen en aannemen. Dan kun je toch tegen een afgebakende groep zeggen "u krijgt €500 als huishouden"? Dan weet je of je een fiscaal partner hebt of niet. Je weet of je alleenstaand bent. Dan kom je zo dicht mogelijk bij waar we hier allemaal hier wilden zijn.

Staatssecretaris Van Rij:

Ik begrijp de gedachte. Ik zal in ieder geval de cijfers geven, want de heer Omtzigt doet wat gemakkelijk alsof het een hele kleine groep zou zijn die de aangifte nog niet heeft ingediend. Dat is één. Een aangifte indienen is één, maar waar het echt om gaat, als je het inkomen zeker wil weten, is dat de aanslag definitief opgelegd moet zijn. Die groep is echt groter. Die cijfers wil ik ook echt geven. Ik begrijp de gedachte, maar ik zie daar toch echt grote bezwaren in. Het is ingewikkelder dan hier wordt gebracht.

De **voorzitter**:

U komt daar nog schriftelijk op terug met de cijfers.

Staatssecretaris **Van Rij**:

Ja, met de cijfers.

De **voorzitter**:

Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de eerste termijn van de kant van het kabinet. Ik dank de bewindspersonen. We gaan meteen van start met de tweede termijn. Ik geef het woord aan de heer Wilders van de PVV.

De heer **Wilders** (PVV):

Voorzitter. Ze ontvangen zelf zo'n twee ton per jaar, Rutte en Kaag, maar hun boodschap voor AOW'ers met een klein pensioen, bijstandsmoeders met kinderen en zeker ook de hardwerkende gezinnen die nu in financiële nood zitten, is een dikke middelvinger. Ze hebben 1.001 smoezen verzonnen om de voorstellen van de Kamer van tafel te vegen, maar de werkelijke reden is natuurlijk pure politieke onwil. Ze willen gewoon niet. Het lot van Nederlanders zal ze een rotzorg zijn. Ook alle voorstellen van mijn eigen fractie, de PVV, hebben ze in de prullenbak gegooid. Er komt geen lagere btw op boodschappen, geen lagere huur, geen hogere AOW-ondersteuning en geen verdere verlaging van accijnzen op benzine en diesel. Er komt alleen, eventueel, voor een deel dit jaar en voor een deel volgend jaar, een hogere energietoeslag. Maar dat is natuurlijk allemaal ver onder de maat. Als een bank of de KLM dreigt om te vallen, komen ze meteen met miljarden aanrennen, maar ze komen met niets, bijna niets, voor de gewone Nederlanders.

Voorzitter. Dit kabinet is zijn morele en politieke kompas totaal kwijt. Ze zeggen tegen die man van 93 die ik hier vaker heb aangehaald en die van maar €25 per week moet rondkomen om boodschappen te doen: jammer, dan eet je toch maar niet iedere dag? Ze zeggen tegen het hardwerkende gezin met een baan, dat het nog steeds niet redt en aan het einde van de week naar de voedselbank moet: eigen schuld, dikke bult. Ze zeggen tegen de meneer die zijn medicijnen niet meekrijgt bij de apotheek omdat hij de eigen bijdrage niet kan betalen: dan moet je maar niet ziek zijn; je hebt pech.

Voorzitter. Ik voel plaatsvervangende schaamte, plaatsvervangende schaamte, maar ook woede over zo veel onfatsoen, zo veel onbeschaafdheid, zo veel gevoelloosheid van Rutte en Kaag voor de mensen in financiële nood.

Mevrouw de voorzitter. Zo'n kabinet kunnen wij geen seconde langer steunen. Dat moet weg, moet helemaal weg, en het liefst vandaag nog. Vandaar de volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

zegt het vertrouwen in het kabinet op,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:

Deze motie is voorgesteld door de leden Wilders en Marijnissen.

Zij krijgt nr. 6 (36120).

De heer **Wilders** (PVV):

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mevrouw Hermans, VVD.

Mevrouw **Hermans** (VVD):

Voorzitter, dank u wel. Net als in de eerste termijn van dit debat worden er ook vanavond weer veel zorgen geuit over mensen en hun hoge energierekening, de hoge prijzen en de moeite die gezinnen hebben om de eindjes aan elkaar te knopen. Dat geldt voor steeds meer Nederlanders, voor mensen met de lagere inkomens, maar ook steeds meer mensen met een middeninkomen komen in de problemen. Gezien het debat van vanavond, de brief van vrijdag en de brief van vanmiddag snapt de VVD dat er voor die kwetsbare groep, voor die laagste inkomens, nog dit jaar iets gedaan moet worden. Het kabinet doet in overleg met de VNG wat het kan om die toelage voor dit jaar op te hogen. Maar een hele grote groep — het is ook al een aantal keer opgemerkt vanavond — heeft hier helaas niks aan. Zij vallen buiten die regeling. Het zijn mensen net boven het 120% sociaal minimum. De heer Omtzigt refereerde er al aan. Maar het is ook die grote groep middeninkomens: de agent, de verpleegkundige, de vrachtwagenchauffeur en de electricien. Het kabinet schrijft in de brief van afgelopen vrijdag dat er in augustus gekeken gaat worden naar wat er nou, ook richting 2023, meer gedaan kan worden voor die kwetsbare en lage inkomens. Als ik die brief lees, dan dreigen ook hier die middeninkomens tussen wal en schip te belanden. Dat mag niet gebeuren. Ik vraag een bevestiging van het kabinet dat er ook specifiek voor deze groep iets gaat gebeuren en dat er voorstellen komen.

Voorzitter. Dit hele koopkrachtvraagstuk is een groot vraagstuk. De situatie is complex en gaat ook echt nog wel even duren. Het is iets waar we allemaal mee bezig moeten zijn: het kabinet, wij hier in de Tweede Kamer, maar ook werkgevers en werknemers. Ik zei het in mijn eerste termijn ook al. We moeten samen met de politiek en met sociale partners kijken naar lonen, naar uren werk en naar bijvoorbeeld lastenverlichting. In Duitsland zitten kabinet en werkgevers al aan tafel. In Nederland is er altijd overleg gaande, maar ik wil ook ambitie en een gezamenlijke verantwoordelijkheid zien. Daarom dien ik de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de prijzen van dagelijkse kosten zoals boodschappen, vervoer en energie fors toenemen;

constaterende dat de lonen daarbij achterblijven, de koopkracht onder druk staat en personeel moeilijk te vinden is;

overwegende dat zowel de overheid als sociale partners een verantwoordelijkheid hebben om bij te dragen aan koopkrachtherstel met lastenverlichting, gerichte ondersteuning en hogere lonen;

verzoekt de regering zich met sociale partners in te spannen voor koopkrachtafspraken waar hogere lonen, lastenverlichting en gerichte ondersteuning onderdeel van uitmaken;

verzoekt de regering in de zomer aan de Kamer te rapporteren over de voortgang,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Hermans, Paterotte, Pieter Heerma en Segers.

Zij krijgt nr. 7 (36120).

Mevrouw Marijnissen, SP, voor een interruptie.

Mevrouw Marijnissen (SP):

Mevrouw Hermans zegt dat ze zich zulke grote zorgen maakt over al die mensen die de rekeningen niet kunnen betalen. Misschien ligt het aan mij en heb ik het gemist, maar klopt het dat ik mevrouw Hermans vanavond verder geen enkele vraag daarover heb horen stellen aan het kabinet?

Mevrouw Hermans (VVD):

Ik heb in mijn eerste termijn een aantal vragen gesteld. Ik kom nu op een paar punten terug. Ik spreek ook mijn frustratie uit over het feit dat het niet lukt in de uitvoering. Het kabinet gebruikt het woord "onverantwoord". Het zegt dat het onverantwoord is om nu nog een extra stap te zetten voor die middengroepen. Ik baal daarvan, en dat is nog een understatement. Maar ik vind wel echt dat het kabinet nu, op weg naar Prinsjesdag, de Miljoenennota en de augustusbesluitvorming, echt met iets moet komen, juist voor deze groepen. Dat is wat ik hier inbreng. Daarnaast herhaal en bekrachtig ik in een motie ook nog een keer mijn punt uit de eerste termijn dat ik ook verwacht dat het kabinet hier samen met sociale partners werk van maakt.

De voorzitter:

Tot slot, mevrouw Marijnissen.

Mevrouw Marijnissen (SP):

Mevrouw Hermans vertegenwoordigt hier de grootste partij in de Kamer. Dan kan zij toch niet slechts zeggen dat ze ervan baalt dat er niks ligt? Dan kan zij toch niet zeggen: ik wil dat het kabinet er nog eens naar gaat kijken? Zij weet toch ook dat vanavond het enige moment is om nog iets te doen, iets te betekenen, voor al die mensen die nu in de shit zitten en nu zien dat er het hele jaar niks meer voor hen gebeurt? Dat moment is nu, mevrouw Hermans.

Mevrouw Hermans (VVD):

Dit kabinet heeft met steun van mijn partij dit jaar voor ruim 6 miljard aan koopkrachtmaatregelen getroffen. Daarmee verzachten we de pijn en dempen we de effecten. Nee, we compenseren daarmee niet al het leed. Ik zou dat misschien ook wel heel graag willen, maar ik moet ook eerlijk zijn: dat kan niet. We hebben hier twee weken geleden een debat gevoerd over de vraag wat we dit jaar nou nog kunnen doen. Er is een heel aantal opties bekeken en gewogen door het kabinet. Het kabinet trekt de conclusie dat het onverantwoord is om via de zorgtoeslagroute iets te doen. Mijn fractie maakt de afweging dat we dat pad niet op moeten. Tegelijkertijd leek het vrijdag alsof er helemaal niets kon, alsof ook een verhoging van de toelagen via de gemeenten niet mogelijk was. Door de brief van het kabinet van vanmiddag en die van de VNG van vanavond is er een andere weg bij gekomen, of een ander beeld. Ik snap — ik vind dat ook goed — dat het kabinet zegt: wij willen daar serieus met de VNG over gaan praten. Wat mij betreft starten die gesprekken morgen en hoeven we daar niet tot augustus op te wachten.

Mevrouw Van der Plas (BBB):

Mevrouw Hermans zegt: ik wil graag dat het kabinet voor Prinsjesdag of in augustus, in ieder geval binnen een paar maanden, ergens mee komt. Wat gaat mevrouw Hermans doen als ze nergens mee komen?

Mevrouw Hermans (VVD):

Ikzelf en mijn fractie gaan natuurlijk de Algemene Beschouwingen voorbereiden. Dit zal waarschijnlijk bij heel veel fracties en partijen een belangrijk onderwerp worden, ook bij ons. We zullen dus ook zelf gaan kijken wat wij nou belangrijk vinden wat betreft die koopkracht en de portemonnee van mensen voor 2023.

De voorzitter:

Mevrouw Van der Plas, tot slot.

Mevrouw Van der Plas (BBB):

Maar daar heeft de fractie, en andere fracties, toch al maanden de tijd voor gehad? Mevrouw Hermans zegt: ik vind nu echt, echt, echt, echt dat ze ergens mee moeten komen. Wat gebeurt er nou als ze nergens mee komen? Ik ben benieuwd wat mevrouw Hermans dan gaat doen. Gaat mevrouw Hermans dan zeggen: dan moeten we écht in december ergens mee komen? Of zegt mevrouw Hermans dan: nu is het klaar; nu stoppen we er gewoon mee?

Mevrouw Hermans (VVD):

In de vraag van mevrouw Van der Plas zit de suggestie dat er niets gebeurd is. Daar neem ik echt afstand van. We hebben hier in januari een debat over de regeringsverklaring gehad. Een maand later is er een oorlog in Oekraïne uitgebroken, met alle vreselijke gevolgen van dien. We hebben hier ook de hogere prijzen en energierekeningen gezien. Dat heeft ertoe geleid dat het kabinet in maart met een aantal voorstellen en maatregelen is gekomen om de koopkrachteffecten te dempen. Vervolgens is er een voorjaarsnota gepresenteerd, waar we vandaag en twee weken geleden overigens ook over debatteerden en waar we

donderdag over gaan stemmen. In die Voorjaarsnota zit ook al een doorkijk naar 2023. Daar zitten al een aantal maatregelen in. Die zijn ook genoemd hier in het debat in de regeringsverklaring en ook in het debat over de Voorjaarsnota twee weken geleden, bijvoorbeeld over de Wml en over de AOW. Dat zijn al belangrijke stappen. Is dat voldoende? Moet er meer gebeuren? Ja. Dat hebben wij destijds gezegd; dat zeg ik nu weer. Dat is ook de reden dat er in augustus integraal naar die koopkracht voor 2023 wordt gekeken. Ik ga afwachten waar het kabinet mee komt. Tegelijkertijd ga ik samen met mijn fractie kijken wat wij daar nog aan eigen voorstellen naast gaan leggen.

De voorzitter:
Heel kort.

Mevrouw Van der Plas (BBB):

Heel kort. Ik doe niet net alsof er niks is gedaan; dat heeft mevrouw Hermans mij ook helemaal niet horen zeggen. Maar mevrouw Hermans legt zelf de lat heel hoog door hier te zeggen: ik vind nu echt dat het kabinet in september of augustus ergens mee moet komen. Ik leg die lat niet hoog; dat doet mevrouw Hermans zelf. Mevrouw Hermans legt de lat heel hoog, maar wat gebeurt er dan als er niks gebeurt? Dan lijkt mij die vraag legitiem. Want dan moet daar in mijn ogen een consequentie aan zitten.

Mevrouw Hermans (VVD):

Als mevrouw Van der Plas goed had geluisterd naar mijn inbreng — of misschien had ik het duidelijker moeten zeggen — dan had ze het volgende gehoord. Het punt dat ik gemaakt heb, is dat er vrijdag een brief is gekomen van het kabinet, waarin het kabinet zegt: wij gaan in de augustusbesluitvorming op weg naar Prinsjesdag en de Miljoenennota kijken naar de koopkracht voor 2023 en verder. Daar gaan we integraal naar kijken. In die brief gaat het de hele tijd over lage inkomens en kwetsbare huishoudens. Daar zat mijn punt. Want ja, die mensen hebben het heel zwaar. Daar moeten we dingen voor doen. Daarom ben ik ook blij met de stap die we via de gemeenten zetten. Maar het is niet voldoende. Want er zijn meer gezinnen in Nederland en meer Nederlanders die in de problemen zitten, ook die met een middeninkomen. Daar gebeurt nu niets voor. Ik vraag het kabinet om daarvoor serieus met voorstellen te komen.

De voorzitter:

Dank u wel, mevrouw Hermans. We gaan luisteren naar de inbreng van mevrouw Marijnissen van de SP. Ik zie dat meneer Dassen nog wil interrumperen. U was een beetje aan de late kant of ik had u niet gezien. Dat laatste.

De heer Dassen (Volt):

Ik moest van ver komen. Ik heb nog een vraag. Mevrouw Hermans stelde eigenlijk, net als in haar eerste termijn, dat ze benieuwd is naar de plannen van het kabinet. Ik weet nog dat er hier volgens mij een collega was die mevrouw Hermans interrumpeerde en vroeg: waar zijn uw eigen plannen? Toen was de reactie: ik stel die vraag aan het kabinet, want ik verwacht dat zij met plannen komen. Nu hebben we eigenlijk vandaag een debat gehad waarin het

kabinet met geen enkel plan is gekomen en de hele Kamer wel; ik vraag me af wat mevrouw Hermans daarvan vindt.

Mevrouw Hermans (VVD):

De hele Kamer is met geen plan gekomen? Of verstond ik het verkeerd?

De heer Dassen (Volt):

Nee, het kabinet.

Mevrouw Hermans (VVD):

O, het kabinet. Excuus. Dan haalde ik even twee dingen door elkaar. Het kabinet heeft, naar mijn inzicht op basis van de brief, gereageerd op allerlei voorstellen die vanuit de Kamer zijn gekomen en heeft daar een weging bij gemaakt. Er zitten ook voorstellen in die mijn fractie op zichzelf ondersteunt en besluiten die eerder dit jaar al genomen zijn. Die gingen over de accijnsverlaging en die gingen over btw op energie. Dat zijn dingen waar ik en mijn fractie serieus naar willen kijken, ook voor 2023. In het vorige debat is het ook gegaan over bijvoorbeeld de voltijdbonus. Dat is een voorstel waar ik serieus naar wil kijken. Maar dat gaat wel allemaal over 2023 en zoals terecht door een aantal van u opgemerkt, ging het vandaag ook over wat we nu voor dit jaar nog kunnen doen. Daarbij is helaas de conclusie dat een heel aantal dingen niet kan of onverantwoord is in de uitvoering. Gelukkig kan er nog wel iets via de gemeenten. Ik zeg ook via u, voorzitter, dank aan de gemeenten daarvoor. Is dat voldoende? Nee, want daar valt dus een hele grote groep, die ik net benoemd heb, buiten.

De voorzitter:

Dank u wel. Dat heeft u net ook gezegd in de interruptie van mevrouw Van der Plas. De heer Dassen.

De heer Dassen (Volt):

Maar maakt mevrouw Hermans zich dan geen grote zorgen? We hebben hier al zo lang om gevraagd bij het kabinet. Er zijn eigenlijk geen plannen. Ook voor de middeninkomens, waar mevrouw Hermans terecht naar verwijst, wordt het steeds uitdagender. Daar zijn hier ook allemaal voorstellen voor gedaan. Daar heeft het kabinet ook geen oplossing voor. Maakt mevrouw Hermans zich geen zorgen dat we dadelijk in september eigenlijk weer dezelfde discussie gaan hebben? Wanneer komt mevrouw Hermans dan met de plannen die zij graag voor zich ziet, zodat we hier in de Kamer wellicht wel iets voor elkaar kunnen gaan krijgen?

Mevrouw Hermans (VVD):

Daar lijkt mij het debat over de Algemene Beschouwingen een geschikt moment voor.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan gaan we luisteren naar mevrouw Marijnissen van de SP.

Mevrouw **Marijnissen** (SP):

Steeds meer mensen kunnen de rekeningen niet betalen. Die hebben vanavond naar een debat zitten kijken waarvan de uitkomst is dat ze het de rest van het jaar echt zelf mogen uitzoeken. We hebben van minister-president Rutte gehoord en ook van minister van Financiën Kaag — van die laatste hebben we het niet gehoord maar wel in de brief gelezen — dat ze gewoon niks doen, niks willen en niks kunnen. En daarom de motie van wantrouwen vanavond. Als je niks wil en niks doet, maak dan plaats en zorg dat er wel wat gebeurt.

De voorzitter:

Er is meteen al een vraag van de heer Van Weyenberg.

De heer **Van Weyenberg** (D66):

Mevrouw Marijnissen gaat over haar eigen moties, maar "niets doen" vind ik ook wel weer te kort door de bocht. Ik deel het feit dat we meer groepen hadden willen helpen, maar ik heb het kabinet vandaag horen toezeggen dat de 1 miljoen huishoudens met de laagste inkomens €500 extra krijgen dit jaar.

Mevrouw **Marijnissen** (SP):

Heeft u dat horen toezeggen, ja?

De heer **Van Weyenberg** (D66):

Sterker nog, dat is toegezegd. Ik zie de minister-president knikken; ik zal dat nog een keer bevestigen in mijn eigen termijn. Dan vind ik zeggen dat er niks gebeurt daar geen recht aan doen. Dat vind ik jammer; zo ken ik mevrouw Marijnissen niet.

Mevrouw **Marijnissen** (SP):

Echt ongegeneerd vind ik dit, echt. U heeft echt geen idee van de shit waar heel veel mensen op dit moment in zitten, de pijn die heel veel mensen op dit moment voelen en de zorgen die mensen hebben over hoe het de rest van het jaar nog verder moet. Nu zitten we hier naar een politieke poppenkast te kijken, waar u mede onderdeel van was. We hebben immers een brief van het kabinet gezien waarin stond dat er helemaal niks kon, niks. De minister-president heeft het hier staan betogen: er kon helemaal niks. Opeens was er een politieke poppenkast: er kon misschien met de VNG toch nog wel wat. Ja, voor een te kleine groep, namelijk 120%. Maar u weet ook dat de groep die in de problemen zit, veel groter is dan dat. En dit is nog niet eens met de garantie dat het in 2022 gebeurt. Als dat wel zo is, hoor ik dat graag, maar nu wordt er niet heel hartelijk geknikt. Dat is dus niet zo. En dan gaat u mij zoiets verwijten.

De voorzitter:

Graag via de voorzitter.

De heer **Van Weyenberg** (D66):

Ik snap wel dat mevrouw Marijnissen een beetje geprikkeld reageert, maar de realiteit is dat de hele Kamer gefrustreerd

is omdat we niet nog meer mensen kunnen helpen, naast die 6,5 miljard euro. Maar wat mevrouw Marijnissen hier zegt, vind ik gewoon geen zuivere politiek; zo ken ik mevrouw Marijnissen ook niet. Ik respecteer dat zij hier zegt dat zij veel meer wil, maar nu krijgt de meest kwetsbare groep dit. Ik heb zelfs partijen horen zeggen dat zij er moeite mee hebben dat het die groep is en niet de middeninkomens. Ik had ze graag allebei geholpen, maar die meest kwetsbare 1 miljoen huishoudens krijgen €500 extra. Dat vind ik betekenisvol. Ik vind het niet ideaal, maar wel een stap. Ik zou het waarderen als mevrouw Marijnissen dat erkent. Dan mag ze zo ontevreden zijn als ze wil en dan mag ze een motie van wantrouwen indienen als ze dat wil, maar ga hier niet zeggen dat er niks gebeurt. 1 miljoen huishoudens met de laagste inkomens krijgen er €500 bij. Dat is steun; dat is betekenisvolle steun. Dat is misschien niet genoeg. Dat is niet genoeg, maar ik vind wel dat we dat ook gewoon moeten erkennen.

Mevrouw **Marijnissen** (SP):

Meneer Van Weyenberg, elke euro die gaat naar mensen die die hard kunnen gebruiken, is de moeite waard. Jazeker, maar neemt u mij niet de maat als u zelf verantwoordelijk bent.

De voorzitter:

Echt via de voorzitter, mevrouw Marijnissen.

Mevrouw **Marijnissen** (SP):

Als de heer Van Weyenberg zelf behoort tot de fractie die de minister van Financiën levert in een tijd waarin de economie draait als een tierelier en waarin de grote bedrijven hysterische winsten maken, maar waarin de lonen nauwelijks stijgen en de kosten van mensen alleen maar omhooggaan en waarin u als kabinet totaal onmachtig blijkt om iets fundamenteels — let wel: iets fundamenteels — voor deze mensen te betekenen, vind ik het niet passend dat u mij de maat neemt. Want dan had de heer Van Weyenberg er veel eerder voor kunnen kiezen om het minimumloon te verhogen en de huren te bevrozen, wat dit jaar wel is gebeurd. Waarom heeft u dat dit jaar niet gedaan? Iedereen zag dit aankomen. En dan nu ons hier de maat nemen? Ik vind het echt niet kunnen.

De voorzitter:

De heer Van Weyenberg, tot slot.

De heer **Van Weyenberg** (D66):

Ik constateer dat mevrouw Marijnissen steeds grotere woorden gaat gebruiken, maar wel erkent dat we voor 1 miljoen huishoudens wat doen. Dat waardeer ik.

De voorzitter:

Mevrouw Marijnissen, u vervolgt uw betoog.

Mevrouw **Marijnissen** (SP):

Voorzitter. Ik heb nog drie moties.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de winsten van grote bedrijven in 2021 torenhoog waren;

constaterende dat veel mensen steeds lastiger kunnen rondkomen door de gestegen prijzen;

verzoekt de regering zo snel mogelijk de winstbelasting te verhogen en dit geld in te zetten om de kosten voor mensen te verlagen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Marijnissen.

Zij krijgt nr. 8 (36120).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de prijzen hard zijn gestegen waardoor volgens het CPB tot 1,2 miljoen huishoudens in de problemen kunnen komen;

constaterende dat arbeid in Nederland zwaarder belast wordt dan kapitaal;

verzoekt de regering de belasting op arbeid te verlagen en hiertoe een voorstel naar de Kamer te zenden voor het Belastingplan 2023,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Marijnissen.

Zij krijgt nr. 9 (36120).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat door de stijgende prijzen de overheid 3 miljard euro extra aan inkomsten uit btw ontvangt;

verzoekt de regering deze 3 miljard euro in te zetten om de koopkracht van mensen te verbeteren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Marijnissen.

Zij krijgt nr. 10 (36120).

Dank u wel, mevrouw Marijnissen. Dan geef ik het woord aan de heer Van Weyenberg, D66.

De heer **Van Weyenberg** (D66):

Dank u wel, voorzitter. De acties van Poetin veroorzaken grote rampen, boven alles in Oekraïne, met dood en verderf, terwijl de bommen vallen. En ook de Europese veiligheid is daarmee in het geding. Maar ook Nederland wordt zwaar geraakt, met een sterk stijgende inflatie en de energie die zo veel duurder is geworden. In die zin maakt de oorlog ons allemaal armer.

Voorzitter. Tijdens het debat over de Voorjaarsnota ging het dus terecht vooral over de pijn die de oorlog ook in Nederland in de portemonnee veroorzaakt. Ja, het kabinet heeft veel gedaan: 6,5 miljard. Maar iedereen erkent dat dat niet genoeg is, dat we meer willen doen. Dat is ook een moeilijke zoektocht naar wat verantwoord en uitvoerbaar is.

Voorzitter. De uitkomst van vandaag naar aanleiding van het aanbod van de Nederlandse gemeenten, waar ik hen erkentelijk voor ben, is dat de meest kwetsbare 1 miljoen huishoudens nu recht krijgen op €500 meer. Dat is wat mij betreft een klip-en-klare toezegging. Ik herhaal mijn eerdere verzoek aan de interruptiemicrofoon om ook te kijken wat gemeenten nodig hebben om dat nog echt dit jaar te kunnen uitkeren.

Voorzitter. Daarnaast is dit een opdracht voor volgend jaar. Wat mijn fractie betreft moet er meer komen voor 2023. Dan denkt mijn fractie in het bijzonder aan een verhoging van het minimumloon. Er staat een verhoging aangekondigd in de Voorjaarsnota, maar het kan nog meer. Maar we staan ook zeer open voor andere instrumenten.

Voorzitter. Ik heb twee moties. De eerste gaat over hoe je dat deels zou kunnen betalen.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat het gericht belasten van extreme overwinsten in meerdere landen wordt toegepast;

constaterende dat een verhoging van de mijnbouwheffingen hierbij een uitvoerbare mogelijkheid lijkt, maar hierbij nog een aantal vraagstukken worden benoemd door het kabinet;

verzoekt de regering deze optie nader in kaart te brengen zodat deze kan worden meegenomen in de besluitvorming over de koopkracht van 2023 en de voorstellen hiertoe bij Prinsjesdag,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Van Weyenberg, Pieter Heerma en Segers.

Zij krijgt nr. 11 (36120).

De heer Van Weyenberg (D66):

Voorzitter. De zoektocht naar ondersteuning laat zien dat ook het stelsel fundamenteel op de schop moet. Mijn fractie heeft eerder voorstellen gedaan voor een systeem zonder toeslagen en met bijvoorbeeld een verzilverbare heffingskorting. Dat gaat nu niet helpen; dat realiseer ik me goed. Maar dat huiswerk moeten we wel doen, want het systeem moet fundamenteel anders.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat lastenverlichting voor lage inkomens lastig te realiseren is, omdat deze groepen vaak al (bijna) geen inkomstenbelasting verschuldigd zijn, zoals ook blijkt uit de analyse van het Centraal Planbureau;

overwegende dat meer instrumenten nodig zijn om lage inkomens gericht te hulp te kunnen schieten;

verzoekt de regering te onderzoeken hoe een verzilverbare heffingskorting op een uitvoerbare manier vormgegeven kan worden, en de Kamer hierover voor de zomer van 2023 te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Van Weyenberg en Segers.

Zij krijgt nr. 12 (36120).

De heer Van Weyenberg (D66):

Deze motie is dus mede namens collega Segers, wiens partij soortgelijke plannen heeft gepresenteerd.

De voorzitter:

Dank u wel. Er is een interruptie van de heer Azarkan, DENK.

De heer Azarkan (DENK):

De heer Van Weyenberg gaf aan dat we allemaal armer worden. Heeft hij daar nou last van? Of heb ik er last van? Heeft hij er last van dat hij armer wordt?

De heer Van Weyenberg (D66):

Nee, maar dat laat ook zien dat je, als je gaat compenseren omdat we allemaal armer worden ... Dat is ook de insteek van mijn bijdrage, namelijk dat je de ondersteuning primair op de kwetsbaarste mensen moet richten. Dat is niet de heer Azarkan, en dat ben ik zeker ook niet.

De heer Azarkan (DENK):

Kunnen we dan alsjeblieft stoppen met die doodoener "we worden allemaal armer"? Er is een groep Nederlanders die het direct merkt. Die mensen slaan een maaltijd over, kunnen de verwarming straks niet hoog zetten en gebruiken weinig elektriciteit. Maar ik vind het zo'n doodoener. Ik hoor het mensen in het kabinet ook zeggen: Nederland verarmt. Maar het is voor u en mij geen probleem. Dus stop met zeggen: we worden allemaal armer. Het is voor ons helemaal geen probleem.

De heer Van Weyenberg (D66):

Nee, dat ga ik niet doen. We zitten in oorlogstijd. Dat raakt dit land zwaar. Het verbleekt bij de ellende in Oekraïne, maar dit raakt ons zwaar. Ik zeg dit juist om daarmee aan te geven dat we het niet overal kunnen compenseren. Ik roep ook op om, waar dat wel kan, de focus te leggen op precies de mensen over wie de heer Azarkan zich, met mij, zorgen maakt: de mensen voor wie dit wél betekent dat ze heel veel dingen niet meer kunnen die de heer Azarkan en ik gelukkig nog wel kunnen.

De voorzitter:

Heel kort nog.

De heer Azarkan (DENK):

We worden niet zozeer armer door de oorlog in Oekraïne. We worden armer omdat we veel meer gas hebben moeten importeren en daardoor een negatieve balans hebben. Daarom worden we collectief armer. Dat wordt er fiscaal gezien mee bedoeld: we voeren geld uit naar andere landen. Dat is heel iets anders dan wat Nederlanders eronder verstaan, namelijk dat ze minder eten kunnen kopen. Houd daar dus eens mee op.

De heer Van Weyenberg (D66):

Maar daardoor wordt ook energie duurder. Dat komt precies doordat we dat importeren. Aan die afhankelijkheid wil mijn fractie graag heel snel heel veel doen. Dat is wat we moeten doen. Ik vind ook dat je er in oorlogstijd eerlijk over moet zijn dat de overheid de meest kwetsbaren, de lagere en middeninkomens, moet helpen. Daar moet de focus op liggen.

Mevrouw Marijnissen (SP):

Ik hoorde de heer Van Weyenberg iets zeggen over het minimumloon. Ik zag geloof ik deze week ook een Twitterbericht van zijn fractievoorzitter: de lonen moeten omhoog. Afgelopen 1 juli is het minimumloon opnieuw geïndexeerd. Waarom dan maar met €0,20?

De heer Van Weyenberg (D66):

Mijn fractie doet volgens mij nog een oproep. Het minimumloon wordt geïndexeerd, maar we hebben in de Voorjaarsnota gezegd dat we een deel van de 7,5% extra — een wens van onder meer de partij van mevrouw Marijnissen — al eerder gaan doen, dus niet pas in de loop van 2024, maar al in januari van volgend jaar. Een van de meest interessante instrumenten van het kabinet om naar te kijken, vind ik of dat met nog meer kan op 1 januari aanstaande.

De voorzitter:

Tot slot, mevrouw Marijnissen.

Mevrouw Marijnissen (SP):

U vindt dat een interessant instrument om naar te kijken, maar u realiseert zich wel dat de verhoging die u nu voorstelt nog niet eens de inflatie is? Mensen gaan er dan dus gewoon op achteruit.

De heer Van Weyenberg (D66):

Het is goed om twee dingen uit elkaar te houden. Mevrouw Marijnissen heeft daar natuurlijk gelijk in. Maar het minimumloon volgt de lonen en de ontwikkelingen in de marktsector. Dat gebeurt dus al vanzelf. Daar hoeven mevrouw Marijnissen en ik niks aan te doen. Die indexatie komt er dus. Daarbovenop doen we nog een extra verhoging. Ik heb vandaag tegen het kabinet gezegd dat ik die 2,5% een begin vind, maar nog meer dat het een instrument is dat bij mij hoog op het lijstje staat.

Mevrouw Van der Plas (BBB):

Tijdens de verkiezingen konden we overal bushokjes vol zien hangen met: "Laat iedereen vrij, maar niemand vallen". Ik citeer even heel kort één zin van de website van D66: "Je bent pas vrij als iedereen dat is. D66 gelooft in gelijke kansen voor iedereen en hulp voor wie het nodig heeft." Kan de heer Van Weyenberg ons uitleggen wat D66 daar eigenlijk mee bedoelde?

De heer Van Weyenberg (D66):

Ik had net een debat met de heer Azarkan. Een van de dingen die mijn fractie daarmee bedoelt, is: als je mensen wilt ondersteunen, doe je het meest voor de meest kwetsbaren. Dat deden we al met die €800. Ik ben toch blij dat daar €500 voor de 1 miljoen meest kwetsbare huishoudens bij komt. Dat bedoelen we daarmee.

De voorzitter:

Tot slot, mevrouw Van der Plas.

Mevrouw Van der Plas (BBB):

Er staat "voor iedereen en hulp voor wie het nodig heeft". Nu hebben 1,2 of misschien wel 1,5 miljoen mensen die hulp nodig. Maar zij krijgen dus geen hulp.

De heer Van Weyenberg (D66):

Dat ben ik dan niet met mevrouw Van der Plas eens. Er zijn al maatregelen genomen, bijvoorbeeld de lagere btw op energie sinds afgelopen vrijdag. De miljoen financieel meest kwetsbare huishoudens hebben al recht op €800. We hopen dat zo veel mogelijk mensen dat ook aanvragen; meld u bij uw gemeente, zeg ik tegen hen. Daar komt nu €500 bij. Per 1 januari zullen we niet kunnen stoppen met die ondersteuning. Ik heb gezegd: leg nou de nadruk op de meest kwetsbare mensen, dus op de lage middeninkomens. Van daar onder meer mijn voorstel rondom het minimumloon.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan gaan we nu luisteren naar mevrouw Kuiken van de PvdA.

Mevrouw Kuiken (PvdA):

Voorzitter. Ik ben eigenlijk nog een beetje aan het kauwen op wat ik van dit debat denk. Ik heb een beetje het volgende beeld voor ogen. Je huurt een aannemer in om je dak te repareren. Hij doet pogingen om dat te doen. Het regent wat minder naar binnen, maar toch regent het nog steeds. Dat is een beetje het gevoel dat ik overhoud aan dit debat. Men zegt namelijk dat we nog iets gaan doen voor de mensen met de allerlaagste inkomens, maar het hoe is nog niet geregeld. De uitvoering is ook nog onzeker, en ook het wanneer. Dat hebben we eerder gezien.

Het kabinet zegt ook dat het onverantwoord is om nog andere extra maatregelen te nemen. Zij noemen daar tientallen redenen voor. Gelijktijdig heb ik tientallen redenen om wel iets extra's te doen, ook voor de groepen die er net boven zitten en voor de middengroepen. Ook zij zullen straks aankloppen bij de gemeente voor extra bijstand, voor schuldhulpverlening. Er zal sprake zijn van geweld achter de voordeur, van hogere zorgkosten, van uitval op werk, van uithuisplaatsingen, van bezoeken aan de voedselbank. Dat is namelijk straks een reëel beeld. En dan staan we hier in het najaar weer tegen elkaar te zeggen: hadden we in maart maar alvast maatregelen genomen, want dat kon nog voor 1 juli. Dan zeggen we: hadden we vlak voor 1 juli maar alvast maatregelen genomen, want dat kon toen nog. Het kabinet kiest er bewust voor om dat niet te doen, omdat het te moeilijk is of te ingewikkeld is of een ander excuus.

Het kabinet verschuilt zich daarbij achter de gemeenten. Die zeggen: laat ons het dan maar doen, want wij denken dat we nog wel iets kunnen doen. Het kabinet pakt daarbij zelf de regie niet. Ik vind dat te kwetsbaar en te mager. Dat is niet wat ik in deze dure en zware tijden van een kabinet verwacht. Ik snap niet dat we nu een ministersploeg hebben die het normaal vindt dat zo veel mensen, ook uit de middenklasse, nu in armoede dreigen af te glijden. Ze stellen daar niets maar dan ook niets tegenover.

Ik vraag me echt af welke steun dit kabinet verwacht, als het zelf al is uitgeblust en uitgeregeerd.

Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Heerma, CDA.

De heer Pieter Heerma (CDA):

Dank u, voorzitter. Er heeft overleg plaatsgevonden binnen de VNG. Volgens mij hebben ook de wethouders van de grote steden dit weekend naar de situatie gekeken. Die voldoet niet aan de wensen die de VNG geuit heeft. Maar men vraagt zich af: wat kunnen wij nog doen? Het kabinet geeft aan daar de komende dagen al met de VNG over om tafel te gaan. Ik zou graag in de tweede termijn horen op

welke termijn we als Kamer terughoren wat dat oplevert en wat dat betekent voor wat er in 2022 nog kan.

Ik zou daarbij ook willen vragen of het kabinet bereid is om met de VNG te praten over de groep die tot op heden geen aanspraak hierop gemaakt heeft. Er zijn signalen dat een deel van de groep die er recht op heeft het niet aanvraagt, doordat de aanvraagprocedures te ingewikkeld zijn of de bekendheid niet groot genoeg is. Daardoor komen zij in de problemen, terwijl er wel een succesvolle aanvraag gedaan zou kunnen worden. Daarop graag een reactie.

Daarnaast hebben GroenLinks en de Partij van de Arbeid in het vorige debat het idee van een solidariteitsheffing opnieuw op tafel gelegd. Ik heb daar toen van aangegeven dat ik daar positief over ben. Het kabinet heeft daar opnieuw naar gekeken. Daar is een brief over gekomen die eigenlijk opnieuw stelt, net als in de discussie rondom corona, dat het eigenlijk niet kan. Maar dit keer wordt er verwezen naar mijnbouwheffingen. Ik weet dat daar eerder vanuit volgens mij GroenLinks suggesties voor zijn gedaan. Er wordt nu gezegd: hé, dit is wel een optie die bekeken zou kunnen worden. Daar heeft collega Van Weyenberg een motie over ingediend. Die heb ik mede-ingediend, zodat we hier naar aanleiding van een eventuele discussie in het kabinet over de augustusbesluitvorming bij de Algemene Politieke Beschouwingen opnieuw het debat over kunnen voeren.

De heer Dassen (Volt):

Ik hoor de heer Heerma hier zeggen dat het weer niet kan, zoals eerder ook bij de motie van het CDA over supermarkten. Maar is de heer Heerma het dan met mij eens dat het hoog tijd wordt dat het kabinet hier gewoon een grondslag voor creëert? Dan hebben we als Kamer in ieder geval altijd de mogelijkheid om dit instrument in te gaan zetten.

De heer Pieter Heerma (CDA):

De heer Dassen heeft volgens mij ook vragen gesteld over die grondslag. Volgens mij geeft het kabinet deels dezelfde argumenten als toen het CDA dit in de coronaperiode voorstelde. Die hebben te maken met staatssteun en met dat er geen onderscheid kan worden gemaakt et cetera. Maar er zit een haakje in waarmee het potentieel wel zou kunnen. Daar heeft de heer Van Weyenberg een motie over ingediend. Ik meen dat daar in de Eerste Kamer door GroenLinks eerder ook vragen over zijn gesteld. Ik denk dat het belangrijk is dat het kabinet daar serieus naar gaat kijken.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Heerma. Dan gaan we luisteren naar de heer Klaver van GroenLinks.

De heer Klaver (GroenLinks):

Voorzitter. Terwijl we hier vanavond debatteren, komen er berichten over de economie in Duitsland binnen. We denken dat we het nu zwaar hebben, maar het wordt steeds zwaarder. De economie in Duitsland staat op het punt van een recessie. Dat betekent dat wij waarschijnlijk gaan volgen. De energieprijzen blijven doorstijgen. Dat vraagt om een kabinet dat regeert, dat vooruitkijkt, dat probeert te anticiperen op wat er op ons afkomt. Dat heb ik tot nu toe,

sinds het aantreden van dit kabinet, niet gezien. Het loopt achter de feiten aan, ook nu weer. Pas deze avond komt het bericht: we gaan toch nog iets doen voor de laagste inkomens. Maar we vragen hier al om vanaf het voorjaar. Volgens mij was het de heer Van Weyenberg, die zei: kunnen we het niet naar 130% brengen, om die groep iets groter te maken? Het antwoord was: nee, wacht u maar rustig af; we gaan eerst nog even wachten; bij de Voorjaarsnota kunnen we het bespreken. En nu komen we erachter dat het niet genoeg is. Het vraagt echt meer van dit kabinet.

Dit is geen theoretische exercitie, dit is geen wens van oppositiepartijen waar je aan tegemoet moet komen, dit is niet omdat oppositiepartijen of coalitiepartijen iets zouden moeten hebben. Dit gaat over meer dan een miljoen mensen in Nederland die gewoon niet meer rond kunnen komen, die de rekeningen niet meer kunnen betalen, die in de problemen komen. Bij het debat over de regeringsverklaring of bij de Politieke Beschouwingen zei ik: we hebben hier iedere dag de kans om te bepalen of we iets goeds of iets slechts gaan doen. Ik vind dat we niet genoeg hebben gedaan. De antwoorden van het kabinet op de voorstellen die wij naar voren hebben gebracht, vind ik echt teleurstellend. De uitvoeringsrisico's die worden benoemd bij ons voorstel, liggen ook bij wat de gemeenten gaan doen. In haar brief beschrijft de VNG immers dat er grote risico's zijn, bijvoorbeeld wat betreft de bezwaren van studenten en de rechtszaken die daarover lopen. Daar wensen ze geen verantwoordelijkheid voor te nemen; die leggen ze bij het kabinet. Daar wordt niet op ingegaan. Het leven is niet zonder risico's, en ook de uitvoering door de Belastingdienst is niet zonder risico's. Maar ik neem liever nu dat risico dan dat ik het risico neem dat meer dan een miljoen mensen in Nederland in de problemen komen.

Voorzitter, ik rond af. Dat neem ik het kabinet kwalijk, zoals ik heb gezegd. Dat betekent dat mijn fractie ook geen verantwoordelijkheid kan dragen voor de supplettoire SZW-begroting. Ik vind echt dat er te weinig wordt gedaan om de koopkracht van mensen in Nederland te repareren.

De voorzitter:

Er is een vraag van de heer Van Weyenberg, D66.

De heer Van Weyenberg (D66):

De heer Klaver wil dat er meer gebeurt en dat respecteer ik. Ik heb een vraag over de aanvullende SZW-begroting. Wat daarin zit, staat wel los van dit debat. Wat daarin zit, is eindelijk extra geld voor het betaalde ouderschapsverlof, zodat dat van 50% naar 70% kan. Eerlijk gezegd vraag ik mij af welke winst zo'n tegenstem tegen de supplettoire begroting al die ouders biedt.

De heer Klaver (GroenLinks):

Op verschillende manieren proberen wij het kabinet, en trouwens ook de coalitie, tot andere gedachten te brengen. We hebben eerder gezegd: laten we open met elkaar het debat voeren en laten we nou eens niet beginnen met een tegenstem als er geen grote verschillen in zitten. Ik ga niet zeggen dat er geen goede dingen in die begroting zitten. SZW is verantwoordelijk voor het koopkrachtbeleid in Nederland. Er wordt te weinig gedaan om de midden groepen te helpen. Daar maak ik me grote zorgen over. Ongeacht de kleine verbeteringen die erin staan, zeggen wij: tot hier

en niet verder. Daar komt bij dat een tegenstem ervoor zorgt dat er 2 miljard extra in deze begroting blijft zitten. Me dunkt dat er dan genoeg geld is om ervoor te zorgen dat dat uitgegeven kan worden voor al die sociale zaken die wij willen.

De voorzitter:

De heer Van Weyenberg, tot slot.

De heer Van Weyenberg (D66):

Er zit een soort kasschuif in die begroting en dat weet de heer Klaver ook drommels goed. Wat er verder in zit, is extra geld voor de kinderopvang, waarmee we ervoor kunnen zorgen dat het loon bij ouderschapsverlof van 50% naar 70% gaat. Dat is een langgekoesterde wens van GroenLinks en D66. Ik kan mij Jesse Klaver herinneren, die hier in een eerdere versie van zichzelf bij de Politieke Beschouwingen stond en zei: wat goed is, steun ik; we moeten stoppen met scorebordpolitiek en tegen dingen zijn; waar ik voor ben, ben ik voor, ook als ik op andere punten met het kabinet van mening verschil. Eerlijk gezegd kan ik deze link naar de suppletoire begroting oprecht, met alle welwillendheid en met alle waardering die ik voor de heer Klaver heb, niet volgen.

De heer Klaver (GroenLinks):

Ik heb het eerder gezegd over Rutte. Ik zei: daar zit Tancredi. "Alles moet veranderen, opdat alles hetzelfde blijft." Ik hunker naar een politiek waarin we met kleine stapjes vooruit proberen ergens naartoe te gaan. Maar weet je wat de kleine stapjes zijn die dit kabinet altijd voorstelt? Stapjes in een cirkel. We komen iedere keer op hetzelfde punt uit. Dat moet eens afgelopen zijn. Vanaf januari zitten we al op het kabinet te drukken om iets te doen voor de middengroepen. Iedere keer wordt het vooruitgeschoven. Ik zeg niet dat alles kommer en kwel is in zo'n begroting. Ik zeg dat er te weinig wordt gedaan om er echt voor te zorgen dat mensen niet door het ijs zakken. Voor mij is een grens bereikt. We hebben het geprobeerd op de vriendelijke manier, door te zeggen: jongens, we gaan daar vooraf geen eisen aan stellen; laten we met elkaar het gesprek aangaan. Dat helpt niet. Nu trekken wij deze grens.

De voorzitter:

Kort afrondend, meneer Van Weyenberg.

De heer Van Weyenberg (D66):

Ik respecteer het standpunt van de heer Klaver over wat hij wel of niet vindt van de ondersteuning. Maar het is dezelfde heer Klaver die hier stond met "stoppen met scorebordpolitiek" en "ik steun wat ik goed vind". Ik constateer dat de heer Klaver een punt over koopkracht wil maken en stemt tegen extra geld voor de Wajong, extra geld voor de kinderopvang en extra geld om eindelijk het ouderschapsverlof naar 70% in plaats van 50% van je loon te krijgen. Hij mag dat doen, maar ik kan het echt niet rijmen met de Jesse Klaver van anderhalf jaar geleden.

De heer Klaver (GroenLinks):

Er blijft meer geld in de begroting zitten. Dat geeft alle ruimte om de sociale dingen te doen die we willen doen. Het feit dat de heer Van Weyenberg het heeft over koopkracht geeft aan dat hij niet heeft begrepen waarover het gaat. Dit gaat over het bestaansrecht en de bestaanszekerheid van miljoenen mensen in Nederland. U kunt daar op uw bijna kenmerkende wijze heel tevreden staan, zo van: kijk eens, we doen toch nog iets met €500 voor de laagste inkomens. Dat is mooi. Maar denk aan die miljoenen mensen in Nederland die nu niet geholpen zijn. Dat kan niet! Dat vinden wij onacceptabel.

De heer Van Weyenberg (D66):

De heer Klaver hoeft niet moreel verheven te doen en te doen alsof hij het erger vindt dan ik wat er gebeurt met mensen die hun rekening niet kunnen betalen. Dat siert de heer Klaver niet. Dat is niet hoe de heer Klaver en ik met elkaar omgaan. Ik zeg dat de heer Klaver de onvrede over het kabinetsbeleid — dat mag — gebruikt om te stemmen tegen allemaal dingen waar hij voor is. Hij weet dat er een kasschuif in zit. Met alle respect, maar dat vind ik een spelletje. De oud-financieel woordvoerder Jesse Klaver weet beter. Er zitten belangrijke dingen in. Jesse Klaver zei anderhalf jaar geleden: wat goed is, steun ik en wat niet goed is, steun ik niet. Het is aan u als u dit koopkrachtpakket niet wil steunen. Maar dat u nu zegt "ouderschapsverlof heeft er niks mee te maken, maar ik ben tegen; geen geld voor de Wajong en geen geld voor de kinderopvang" begrijp ik oprecht niet. Dat is niet hoe ik de heer Klaver ken.

De heer Klaver (GroenLinks):

Ik hoor geen vraag.

De heer Segers (ChristenUnie):

Ieder heeft recht op zijn eigen perceptie. Zeker de heer Klaver heeft recht op een oordeel over het kabinet. Maar in alle nederigheid leg ik er wel een perceptie naast. De heer Klaver zegt: "Het kabinet doet helemaal niks. Nu zijn er gemeenten die heel dapper een stap naar voren zetten en zeggen: wij zijn bereid om risico's te nemen." Wat is de aanloop van de toelage vanwege de hoge energieprijzen? De aanloop is dat er eerst €200 zou worden uitgekeerd. Later is dat €800 geworden. Daarna hebben de gemeenten steeds gezegd: doe nou niet nog een individuele regeling; doe ons dit niet aan, maar kom met structurele oplossingen. Daarvan heeft het kabinet gezegd: we hebben alles binnenstebuiten gekeerd. U heeft daarover een debat gehad met de staatssecretaris. Daar kunt u over oordelen wat u wilt. Maar om dan te zeggen dat dit alleen is te danken aan gemeenten die een stap naar voren zetten ... Nee, dit is ook te danken aan het kabinet. Dat kreeg eerst te horen: doe het ons niet aan. Toen kreeg het te horen: wij zijn bereid om alsnog die stap te zetten. En toen heeft het kabinet gezegd: maar dan gaan wij samen €500 erbij doen. Dat is een andere perceptie dan de perceptie die de heer Klaver net naar voren bracht.

De heer Klaver (GroenLinks):

Ik ben blij met het feit dat er €500 bij komt voor mensen met de allerlaagste inkomens. Dat heb ik ook aan de interuptiemicrofoon gezegd. Daar doe ik niks aan af. Het is wel

zo dat dit weekend — dat is hier ook naar voren gebracht door anderen — wethouders naar voren zijn gestapt die zeiden: laten we dat nou maar wel gaan proberen. Dat was naar aanleiding van de brief van vrijdag. Maar het punt dat ik maak, is groter. Weet u wat nu gebeurt? Even voor de goede orde: ik ben ervoor dat we dit gaan doen. Maar wat we nu krijgen, is de situatie waarin mensen met een bijstandsuitkering straks uiteindelijk nog meer te besteden hebben dan de mensen die werken tegen het minimumloon. Dat is wat nu gebeurt door wat hier wordt geregeld. Nogmaals, ik ben ervoor dat we dat doen. De mensen tot 120% en de mensen met een uitkering hebben het nodig. Maar we moeten hier ook knokken voor de werkende mensen. Ik moet constateren dat er in de afgelopen weken niets is gebeurd om dat mogelijk te maken. En ik ben het gewoon niet eens met de inschatting die het kabinet maakt van de risico's. Het is wel heel toevallig dat deze optie wordt gekozen. Het is ook de goedkoopste optie die er is.

De voorzitter:

Dank u wel. De heer Segers, tot slot.

De heer Segers (ChristenUnie):

Tot slot. De frustratie van collega Klaver is mijn frustratie, want hij heeft gelijk. Je krijgt inderdaad steeds grotere verschillen. Dus hoe hoger je deze toelage maakt, hoe groter het verschil wordt met mensen die er net buiten vallen. We zien een onvermogen om doelgericht beleid in te voeren om ervoor te zorgen dat we mensen helpen die het nu hard nodig hebben. We staan inderdaad mogelijk voor een aankomende crisis. Dat zou kunnen. We staan inderdaad oog in oog met de nood van mensen. Daarbij gaat het om bestaanszekerheid. Dat ben ik met de heer Klaver eens. Het is nu inderdaad naarstig zoeken. En dat is het niet alleen nu, maar ook na 1 januari, en ook het jaar daarna, omdat we nog heel lang in deze situatie zullen zitten. Ik heb gewoon moeite met de perceptie van een zwart-witbeeld waarin het kabinet zogenaamd niks zou doen en gemeenten nu een dappere stap naar voren hebben gezet, terwijl het één Rijk is. Het is één overheid, die echt op zoek is naar de manier waarop we op dit moment, terwijl we heel weinig middelen hebben, nog het maximale kunnen doen aan de nood die nog heel lang bij ons blijft.

De heer Klaver (GroenLinks):

Twee zaken. Allereerst: over 2023 komen we te spreken op Prinsjesdag. Wat we dan moeten gaan doen, is een veelvoud van waar we nu over spreken. Dus daarover gaan we dan gewoon weer opnieuw het debat met elkaar aan. Als dat irritatie kan wegnemen, zeg ik: het maakt me uiteindelijk niet uit wie het regelt, of dat het kabinet is of de gemeente, of waar het vandaan komt. Het moet geregeld worden voor mensen. Mijn belangrijkste kritiekpunt is dat het kabinet er niet in slaagt om werkende mensen te helpen. En dat vind ik armoe. De boodschap die vandaag wordt afgegeven, is: als je werkt, je het minimumloon hebt, en je je uiterste best doet, dan heb je in 2022 pech; buiten alle dingen die we al hebben geregeld en die er al eerder zijn gebeurd, krijg je geen extra hulp. En ik vind dat hard. Wat betreft de risicoafweging die hier wordt gemaakt, zou ik zeggen: het risico van niets doen, is veel groter. Want zoals collega Omtzigt zei: mensen zakken door het bestaansminimum. Die komen in de schulden terecht. Ze komen terecht in de schuldenin-

dustrie, waar u zelf ook alles van afweet, en ze komen in de psychische problemen. En ik vind dat we hier te weinig doen.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Klaver. Dan geef ik het woord aan de heer Segers, ChristenUnie.

De heer Segers (ChristenUnie):

Mevrouw de voorzitter. Beleid is abstract en getallen zijn abstract, maar de nood en de financiële zorgen die mensen nu hebben, zijn echt. Ik had net een interruptiedebat met collega Klaver. Hij heeft dat zeer helder onderstreept, en ik ben dat met hem eens. Ik ben het ook met hem eens dat het kan leiden tot een onevenwichtigheid die heel zorgelijk is. Mensen die werken tegen een lager loon zouden inderdaad nog weleens een keer in grotere problemen kunnen komen. Daar zitten we nu dus middenin. Maar dat is niet een probleem van alleen een halfjaar, maar een probleem van de komende tijd. Dat zal langer met ons zijn. Ik refereerde net in een interruptie ook aan het bezoek dat wij vanochtend kregen van een predikant uit Rotterdam. Hij zei: wij zijn een uitgiftepunt van de voedselbank in onze stad, en we zien gewoon de rijen langer worden. Dat is reëel, echt en buitengewoon zorgelijk.

Het kabinet heeft niet niets gedaan, zeker niet. 6,5 miljard is niet niets. Dat is een grote beweging. De €200 werd €800, en daar komt nu nog een keer €500 bij. We hadden meer gewild, we hadden het voor meer mensen gewild en we hadden het anders gewild, maar dit is nu even het optimale wat mogelijk is. Tegelijkertijd zegt ook de VNG en is ook vanuit de breedte van de Kamer gezegd dat het richter en structureler zou moeten. We moeten dus over de jaarwisseling heen kijken. Hoe ziet het er het komend jaar uit? Dan denk ik met collega Van Weyenberg aan verhoging van het minimumloon. Dat is een belangrijk middel om die onderkant op te tillen, want het gaat inderdaad over bestaanszekerheid. Dat ben ik zeer met de heer Klaver eens. Het gaat soms echt om te be or not to be voor mensen die hard werken en soms heel weinig hebben. Maar ook het versimpelen van het belastingstelsel is een middel. We zullen inderdaad, over die jaarwisseling heen, ook naar volgend jaar moeten kijken. Ik wacht de plannen daarvoor af, maar wij zullen toe moeten naar wat het CPB een eenmalige loongolf noemde. Wij zullen uiteindelijk hogere lonen moeten hebben.

Er is één zorg, mevrouw de voorzitter, en daar dien ik een motie over in. Die zorg is de volgende. Mensen betalen nu nog een maandbedrag aan hun energieleverancier, maar zij kunnen aan het einde van het jaar geconfronteerd worden met een veel hogere naheffing. Vandaar de volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat een deel van de huishoudens (onbewust) een te laag voorschotbedrag betaalt en zij aan het eind van het jaar mogelijk een grote naheffing krijgen van hun energieleverancier;

overwegende dat veel huishoudens bij een dergelijke naheffing grote financiële problemen krijgen of bestaande problemen verergeren;

overwegende dat een energieleverancier als Eneco goede ervaringen heeft met sociaal incasseren;

verzoekt de regering alles in het werk te stellen om betalingsproblemen te verkleinen door met energiebedrijven te werken aan adequate informatievoorziening over voorschotbedragen en een sociale wijze van incasseren;

verzoekt de regering om voor 2023 en verder verschillende oplossingen te inventariseren die zo gericht mogelijk huishoudens met betalingsproblemen kunnen helpen en daarbij te leren van de aanpak van ons omringende landen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Segers en Pieter Heerma.

Zij krijgt nr. 13 (36120).

Dank u wel, meneer Segers.

De heer **Segers** (ChristenUnie):

Dank u wel.

De voorzitter:

Dan geef ik het woord aan de heer Van Raan van de Partij voor de Dieren.

De heer **Van Raan** (PvdD):

Dank u wel, voorzitter. Ik lever mijn bijdrage mede namens BIJ1.

Het ging vanavond veel over de koopkracht. Misschien kunnen de kijkers zich nog herinneren dat de bijdrage van de Partij voor de Dieren en BIJ1 ook ging over de brede welvaart en andere aspecten. Overigens hebben wij gisteren in het debat over Koninkrijksrelaties een motie ingediend om de koopkracht en de inkomens op de BES-eilanden een steuntje in de rug te geven.

Voorzitter. Dan mijn moties, die ook ingaan op de zorgen dat er geplukt wordt uit het klimaatfonds om de reparatie te voltooien.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de instellingswet voor het klimaatfonds er nog niet is en de middelen voor het klimaatfonds nu op de aanvullende post bij het ministerie van Financiën staan;

overwegende dat op Verantwoordingsdag is gebleken dat het budgetrecht van de Kamer vorig jaar verder onder druk is komen te staan;

verzoekt de regering om in de systematiek verplicht te stellen dat de Kamer vooraf geïnformeerd wordt met bestedingsplannen, en die uitgaven te toetsen op een positief effect voor het klimaat,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Van Raan en Sylvana Simons.

Zij krijgt nr. 14 (36120).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de brede welvaart op dit moment erg afhankelijk is van economische groei, terwijl dat de brede welvaart door het daaronder liggende systeem, juist schaadt;

overwegende dat het concept van de brede welvaart een belangrijk instrument is dat breed omarmd is en verdere ontwikkeling behoeft;

verzoekt de regering om een visie te ontwikkelen waarin de economie binnen de grenzen van de planeet blijft en die de brede welvaart bevordert,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Van Raan, Sylvana Simons en Azarkan.

Zij krijgt nr. 15 (36120).

De heer **Van Raan** (PvdD):

En dan de laatste, voorzitter.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de regering geld uit het klimaatfonds heeft gehaald en nu met minder geld dezelfde doelen moeten worden gehaald;

constaterende dat de regering bij de Voorjaarsnota heeft verklaard dat er ter compensatie aanvullende normerende afspraken worden gemaakt;

overwegende dat een klimaatplicht een goede manier is om te borgen dat aanvullende normerende afspraken worden nageleefd;

verzoekt de regering een klimaatplicht in te stellen voor bedrijven die profiteren van de gelden uit het klimaatfonds, wat ten minste behelst een plan voor klimaatneutraal in 2050, afrekenbare tussendoelen en heldere kaders over hoe innovaties gefinancierd uit publieke middelen ten goede komen aan de energietransitie als geheel,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Van Raan, Teunissen en Sylvana Simons.

Zij krijgt nr. 16 (36120).

De heer Van Raan (PvdD):

Voorzitter, dank u wel voor uw coulance.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Van Raan. Ik geef het woord aan de heer Baudet van Forum voor Democratie.

De heer Baudet (FVD):

Als je een grote beschaving te gronde wilt richten, dan zou je een lijstje kunnen opstellen van de dingen die je dan moet doen: massale immigratie, onteigening van de boeren zodat de voedselvoorziening in gevaar komt, de energieprijzen onbetaalbaar maken, de geschiedenis herschrijven, door homopropaganda, emancipatie, feminisme en abortuspropaganda gezinnen en familiestructuren stukmaken, moderne kunst en moderne architectuur om de ziel van de mens te verstoren, transnationale verbanden zodat je de democratie stukmaakt. Eigenlijk moet je ongeveer precies doen wat de mensen van het kartel al decennia doen in onze landen. Het is een perfecte handleiding voor het kapotmaken van een grote beschaving, de grootste beschaving die de wereld ooit gezien heeft. Het doet mij elke dag zo ontzettend veel verdriet om te zien dat het gebeurt, dat het elke dag een beetje verder kapotgemaakt wordt, dat onze wereld elke dag een beetje verder tegen de grond gewerkt wordt. Je leest erover in "De decadentie van de Romeinen" van Montesquieu, je leest erover bij Tomasi di Lampedusa, zoals clowntje Klaver net probeerde te citeren, en je leest erover bij Gibbon en Spengler. Je ziet het gebeuren, maar het lukt je niet om de gehypnotiseerde meute ervan te doordringen. Het lukt je niet om dat tegen deze mensen te zeggen. Ze gaan maar door met die destructie. Ik doe wat ik kan om het te stoppen, maar het lukt me waarschijnlijk niet, en dat breekt mijn hart.

De voorzitter:

Dank u wel. Er is een vraag van de heer Van Weyenberg.

De heer Van Weyenberg (D66):

Even los van allemaal verwerpelijke teksten over homopropaganda, die ik gewoon maar verre van mij werp en niet eens van een antwoord ga verwaardigen: de heer Baudet zei dat hij hard werkte, maar ik heb hem het hele debat niet gehoord.

De heer Baudet (FVD):

Nee, maar al dat gereutel van sukkels zoals jullie gaat ook helemaal niks veranderen ...

De voorzitter:

Nou, nou, nou. Dat hoeft nou ook weer niet.

De heer Baudet (FVD):

... aan de teloorgang van onze beschaving. Dit is het probleem van micromanagers. Kijk, micromanagers zoals jullie allemaal kunnen eigenlijk alleen maar naar de allerkleinste uitwerking van grote problemen kijken. Je komt dan in een paradox terecht: iets kan op korte termijn misschien wel goed zijn, bijvoorbeeld een sector ietsje subsidie geven omdat mensen anders omvallen, maar het uiteindelijke gevolg daarvan is een nog weer grotere staat, bijvoorbeeld. Dus alleen als je vanuit een helicopterview de grote issues kan adresseren en het daarover kan hebben en eens kan worden, heeft het zin om op microniveau te gaan managen. Want anders zit je eigenlijk maar voor niks een beetje in de ruimte te praten.

De voorzitter:

De heer Van Weyenberg, tot slot.

De heer Van Weyenberg (D66):

Maar in heel veel pseudopsychologische en pseudo-intellectuele prietpraat kunnen mensen niet wonen en hun rekening niet betalen. Dat hebben de kiezers van de heer Baudet vandaag wel gezien. Hij heeft geen enkele ideeën over hoe we omgaan met ook hun hoge rekeningen. Alleen maar moreel verheven gebabbel en nul oplossingen. Jammer.

De heer Baudet (FVD):

Dat is totale onzin. Mijn oplossingen zijn heel concreet en heel tastbaar, namelijk: de gaskraan in Groningen openen, stoppen met de energietransitie, stoppen met de massaimmigratie, waardoor wonen onbetaalbaar wordt, stoppen met de euro, waardoor onze pensioenen verdampen en ons geld ontwaardt, stoppen met de moderne architectuur, die de ziel van mensen stukmaakt, en stoppen met de destructie van families, zodat onze beschaving zich revitaliseert. Dat is niet zo moeilijk. Alleen, op dat niveau zijn jullie het allemaal niet eens. We hebben het dus over de meest kleine micropuntjes. Daarover zitten jullie de hele dag een beetje heen en weer te spelen, vliegjes af te vangen en gespeeld verontwaardigd te doen. Ik vind dat niet zo interessant.

De voorzitter:

Heel kort.

De heer **Van Weyenberg** (D66):

De heer Baudet mag het niet zo interessant vinden, maar ik denk dat alle mensen die zich zorgen maken en naar dit debat kijken zijn bijdrage niet zo interessant vonden.

De voorzitter:

Tot slot.

De heer **Baudet** (FVD):

Nou, ik denk het wel. Kijk, mensen in Nederland kunnen kiezen tussen allerlei varianten van de Great Reset: Great Reset-partij 1, Great Great Reset-partij 2, Great Reset-partij 3. Jullie willen allemaal hetzelfde. Jullie willen doorgaan met massale integratie en de energietransitie, en straks komt de eiwittransitie en moeten we allemaal vegetariër worden; daar is de onteigening van de boeren onderdeel van. Jullie willen meer moderne kunst, meer moderne architectuur, meer atomisering, meer eenzaamheid en jullie willen over de gehele linie transnationalisme, dus minder democratie. Dat is een richting, een optie. Maar mensen kunnen ook kiezen voor betaalbare energie, voor betaalbaar wonen, voor een Nederland dat weer voor Nederlanders is, met onze cultuur, onze geschiedenis, zonder besmetting en besmeuring van ons grandioze koloniale, eervolle en trotse verleden, voor het herstellen van gezinnen en families ...

De voorzitter:

Dank u wel, we drijven nu wat af van het onderwerp.

De heer **Baudet** (FVD):

Dat is de optie! Dát is een serieuze politieke keuze. En al het andere is een beetje uitstel van executie en geneuzel in de marge.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Baudet. Dan gaan we luisteren naar de heer Eerdmans, JA21.

De heer **Eerdmans** (JA21):

Voorzitter, dank u wel. Drie opmerkingen van mij over het debat. Ik denk dat wij op een nieuw dieptepunt zijn aanbeland in de relatie coalitie-oppositie. Ik heb daar ook iets over gevraagd aan de premier. Ik denk dat we sinds 1 april vorig jaar niet verder uit elkaar hebben kunnen staan. Een reflectie heb ik nog niet echt gehoord, maar misschien kan de minister-president daar straks iets over zeggen in zijn termijn.

Dan een opmerking over de Eerste Kamer. Aan de overkant zijn de rollen omgedraaid. Daar deelt de oppositie de lakens uit. Het was interessant om de interruptie van D66 van zojuist op de heer Klaver in verband met de stemming volgende week over de supplettoire begroting Sociale Zaken te zien. Want daar ontbreekt het nu net aan genoeg zetels voor deze coalitie. De vraag is: gaat u daar iets mee doen? Dat zal dus volgende week al kunnen zijn in de Eerste Kamer, want ook JA21 heeft daar de benodigde zetels. Wij hebben aandacht gevraagd voor de middenklasse. De

aandacht gaat met het voorstel, het een-tweetje tussen coalitie en kabinet, nu vooral uit naar de allerlaagste inkomens, maar wij strijden met onze partij voor de middenklasse die nog steeds door het ijs zakt.

Voorzitter. Daar heb ik twee voorstellen voor, die ik ook onder de aandacht wil brengen op dit toneel. En nu komt het spreekgestoelte omhoog. Dat geeft meteen meer gezag, vanuit deze hoogte. Het is goed om daar de tijd voor te gebruiken.

De voorzitter:

Misschien moet u uw moties voorlezen.

De heer **Eerdmans** (JA21):

Ja, maar ik wil daarbij zeggen: kabinet, neem deze moties nou ook in uw beraadslaging mee als u ...

De voorzitter:

U bent ook bijna door uw tijd heen.

De heer **Eerdmans** (JA21):

Ja, maar u heeft wel tijd van mij afgenomen door het kathedertje te bewegen.

De voorzitter:

Ja, dat scheelt.

De heer **Eerdmans** (JA21):

Voorzitter.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat Nederlandse huishoudens hard geraakt worden door prijsstijgingen;

constaterende dat onder andere het Nibud, het CPB en de VNG nadrukkelijk waarschuwen voor ernstige financiële gevolgen voor middeninkomens;

constaterende dat de btw-inkomsten voor dit jaar zijn begroot op 67,5 miljard;

constaterende dat de stijgende prijzen zullen leiden tot hogere btw-inkomsten voor het Rijk;

verzoekt de regering scenario's uit te werken om hoger dan begrote btw-inkomsten in de vorm van lastenverlichtingen te laten terugvloeien naar de middeninkomens, en deze voor 1 augustus aan de Kamer voor te leggen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Eerdmans.

Zij krijgt nr. 17 (36120).

De heer **Eerdmans** (JA21):
De tweede en laatste motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de koppeling van de AOW met het wettelijk minimumloon in stand blijft, maar dat hier afschaffing van de IO-AOW, het terugdraaien van de verhoging van de ouderenkorting en afschaffing van de fiscale oudedagsreserve tegenover staan;

verzoekt de regering, naast de koppeling van de AOW met het wettelijk minimumloon ook de IO-AOW, de verhoging van de ouderenkorting en de fiscale oudedagsreserve in stand te houden,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:

Deze motie is voorgesteld door het lid Eerdmans.

Zij krijgt nr. 18 (36120).

Dank u wel, meneer Eerdmans. Dan geef ik het woord aan de heer Stoffer, SGP.

De heer **Stoffer** (SGP):

Voorzitter. Ik denk dat de analyse van de heer Eerdmans misschien wel redelijk terecht is. Dan heb ik het niet over de hoogte van dit gestoelte, hoewel dat ook terecht was, maar over de kloof die ontstaan is tussen de coalitie en datgene wat daar niet toe behoort. Maar toch, voorzitter, de SGP heeft zich al 100 jaar ingezet en probeert dit land redelijk verder op weg te helpen. Dat zullen we ook blijven doen.

Daarom twee moties. De eerste motie gaat ook over het punt dat JA21 aankaartte: de middeninkomens. Bij ons zit er zorg over de lage inkomens, maar ook zeker over de middeninkomens. Daarom de volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat een verlaging van het tarief van de eerste schijf in de inkomensbelasting de koopkracht van huishoudens verbetert, werken meer lonend maakt, de marginale druk verlaagt en het belastingstelsel minder ingewikkeld maakt;

overwegende dat de koopkracht van lage en middeninkomens onder druk staat;

verzoekt de regering in het Belastingplan 2023 een voorstel op te nemen om het tarief van de eerste schijf in de inkomensbelasting te verlagen en dit te dekken door bijvoorbeeld het tarief van de tweede schijf in de inkomensbelasting te verhogen of door het inzetten van (een deel van) het resterende koopkrachtpakket van 2,4 miljard euro,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:

Deze motie is voorgesteld door de leden Stoffer en Marijnissen.

Zij krijgt nr. 19 (36120).

De heer **Stoffer** (SGP):

Voorzitter. Dan nog een motie over de Westerscheldetunnel. Het amendement van de SP, BBB en SGP is ontraden. Ik begrijp dat dit puur over de dekking gaat vanuit de Regio Deals. Stel nu eens dat het amendement het niet zou halen — ik hoop van wel, dus ik roep alle collega's op om het te steunen — dan heb ik een motie om de voortgang te blijven bewaken.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de Kamer heeft gevraagd om het zo spoedig mogelijk beëindigen van de tolheffing bij de Westerscheldetunnel;

overwegende dat voor de Westerscheldetunnel geen redelijke alternatieve route voorhanden is;

overwegende dat het vervroegd tolvrij maken van de Westerscheldetunnel een positief kosten-bateneffect heeft en bijdraagt aan de sociaal-economische ontwikkeling van de regio Zuidwest-Nederland;

verzoekt de regering voor Prinsjesdag 2022 met een voorstel te komen voor het tolvrij maken van de Westerscheldetunnel per 2025 of zo snel als mogelijk, en dekking hiervoor te zoeken in bijvoorbeeld de beschikbare middelen voor nieuwe Regio Deals,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:

Deze motie is voorgesteld door de leden Stoffer en Van der Plas.

Zij krijgt nr. 20 (36120).

Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Azarkan, DENK. Of niet? Nee, ik zie hier toch duidelijk de heer Azarkan staan. Daarna komt de heer Dassen. Het maakt ook niet zo heel veel uit, als ik heel eerlijk ben, maar hier staat de heer Azarkan van DENK. Of ik dacht aan de heer Dassen, dat zou ook kunnen. Maar volgens mij zei ik de heer Azarkan.

De heer **Azarkan** (DENK):
Voorzitter. Het wordt al laat.

Voorzitter, dank. Het was tot niet zolang geleden nog redelijk overzichtelijk: als oppositie diende je een voorstel in en het kabinet wees het altijd af. We hebben het even geprobeerd. Ze zijn langs geweest. Ze hebben net gedaan of ze geïnteresseerd waren in wat de oppositie wilde, maar vervolgens blijkt er eigenlijk niks te kunnen. Toevalligerwijs komt er op het laatste moment dan toch nog iets vanuit de VNG, voorgesteld door meneer Heerma. Ik zag de coalitie dat omarmen. De minister gaf de hele tijd hintjes, maar niemand begreep het bij de oppositie. Dat was een beetje sneu, denk ik. We begrepen helemaal niet wat hij bedoelde. Het is goed dat die €500 er komt, maar ik weet niet of ik nou heel blij moet zijn met hoe het allemaal gelopen is. Ik heb toch nog drie moties. Ik plak het verhaal wel lekker aan elkaar.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat uit onderzoek van het CPB blijkt dat in een donker scenario 1,2 miljoen huishoudens mogelijk in betalingsproblemen kunnen komen;

overwegende dat het CPB signaleert dat hier sprake is van een breder probleem, namelijk dat veel huishoudens financieel kwetsbaar zijn bij andere economische crises en schokken;

overwegende dat de CPB-onderzoekers adviseren om het besteedbaar inkomen van lagere inkomens structureel te verhogen;

verzoekt de regering te bezien hoe het besteedbaar inkomen van lagere inkomens structureel kan worden verhoogd,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Azarkan, Den Haan en Dassen.

Zij krijgt nr. 21 (36120).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat door de Voorjaarsnota het begrotingstekort oploopt, terwijl het koopkrachtverlies eveneens oploopt;

overwegende dat Nederland, ook in internationale vergelijkingen, een relatief grote vermogensongelijkheid heeft;

verzoekt de regering de belastingen op winst en vermogen te verhogen, teneinde de belasting op arbeid te kunnen verlagen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Azarkan, Den Haan en Van Raan.

Zij krijgt nr. 22 (36120).

De heer Azarkan (DENK):

Tot slot, voorzitter.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat Nederland in 2022 afkoerst op 3 tot 5 procentpunten koopkrachtverlies over de hele linie;

overwegende dat het kabinet stelt niet in staat te zijn om een positief koopkrachtbeeld te realiseren;

overwegende dat er een meevaller in de btw is van circa 3 miljard euro, maar dat het kabinet deze niet wenst in te zetten vanwege de begrotingsregels;

verzoekt de regering out of the box te denken en de begrotingsregels geen prioriteit te geven, maar de btw-meevaller in te zetten voor koopkrachtreparatie,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Azarkan en Den Haan.

Zij krijgt nr. 23 (36120).

Dank u wel, meneer Azarkan. Dan geef ik het woord aan de heer Dassen van Volt.

De heer Dassen (Volt):

Dank, voorzitter. Wat vandaag in het debat goed naar voren kwam, was dat we te vaak te maken hebben met een politiek van vooruitschuiven. Het werd vandaag meerdere keren benoemd. In januari waren we bezig, in maart, in juni, en nu in juli. Uiteindelijk concluderen we als Kamer toch dat er onvoldoende is gedaan. Dat zou in mijn optiek ook de conclusie van het kabinet zelf moeten zijn. Als we hier vandaag met elkaar staan en er zo veel kritiek is, er zo weinig plannen zijn en er zo weinig is meegedacht door het kabinet, dan is er een probleem met het kabinet en vooral ook met de manier van vooruitschuiven en vooruitdenken.

Voorzitter. Ik heb twee moties die daarbij aansluiten. De eerste.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat sommige bedrijven dan wel bedrijfstakken buitensporig kunnen profiteren van een crisis;

overwegende dat landen als het Verenigd Koninkrijk, om de pijn van de fors gestegen energieprijzen te kunnen verzachten, een windfall tax aan olie- en gasbedrijven opleggen met het oog op de buitengewone winsten die momenteel door hen worden gemaakt;

verzoekt de regering in het Belastingplan 2023 een grondslag te creëren ten behoeve van een windfall tax, zodat er ook in Nederland op korte termijn een wettelijke basis komt voor het opleggen van heffingen bij bedrijven die onevenredig veel profiteren van een crisis,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Dassen, Kuiken, Klaver, Wilders, Van der Plas, Van Raan, Den Haan, Azarkan en Omtzigt.

Zij krijgt nr. 24 (36120).

De heer **Dassen** (Volt):

Voorzitter. Dan de laatste motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat volgens het CPB tot 1,2 miljoen Nederlanders in financiële problemen kunnen komen door de energieprijzen en de hoge inflatie;

constaterende dat de zorgtoeslagsystematiek van uitkeren een degressief karakter heeft en dit een gerichte manier van compenseren creëert;

constaterende dat het mogelijk is om in 2022 via de zorgtoeslag een maximale extra uitkering te genereren van €412;

verzoekt de regering om zo spoedig mogelijk een wettelijke regeling te realiseren voor het verhogen van de zorgtoeslag via een verdubbeling van zorgtoeslagontvangers en ervoor te zorgen dat in deze regeling de juridische houdbaarheid en de risico's van hogere terugvorderingen worden weggenomen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Dassen.

Zij krijgt nr. 25 (36120).

De heer **Dassen** (Volt):

Dan wil ik nog afsluiten met het feliciteren van de SGP met 100 jaar in de Kamer.

Dank u wel.

De voorzitter:

Mooi. Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mevrouw Den Haan, Fractie Den Haan.

Mevrouw **Den Haan** (Fractie Den Haan):

Dank u wel, voorzitter. Heeft het kabinet zich ingezet om iets te doen aan koopkrachtrepatriatie? Ja. Is het genoeg om de volledige inkomensval van mensen te repareren? Nee, helaas niet. Waar ik wel heel blij mee ben, is dat de eenmalige ontkoppeling van de AOW en het wettelijk minimumloon van tafel is. Waar ik dan weer niet zo blij mee ben, is de manier waarop dat gedekt wordt. Dat wordt namelijk met name weggehaald bij ouderen die het toch al heel erg lastig hebben, vandaar deze motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de regering van plan is om de IO-AOW af te schaffen;

constaterende dat de IO-AOW is geïntroduceerd als aanvulling op het inkomen van het sociaal minimum, het bedrag dat minimaal nodig is om van te leven;

overwegende dat de groep die IO-AOW ontvangt vaak niet meer in staat is om in extra inkomen te voorzien;

verzoekt de regering om alternatieven te onderzoeken om de groep mensen die nu IO-AOW ontvangt na afschaffing alsnog te compenseren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Den Haan, Azarkan, Van Raan en Dassen.

Zij krijgt nr. 26 (36120).

Mevrouw **Den Haan** (Fractie Den Haan):

Dan nog één motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de maatregelen uit het eerste en tweede koopkrachtpakket uit november en maart gericht zijn op het jaar 2022;

overwegende dat de inflatieverwachtingen voor 2022 en 2023 inmiddels zodanig zijn gestegen dat er meer maatregelen nodig zijn;

verzoekt de regering om de maatregelen uit het eerste en tweede koopkrachtpakket door te trekken naar 2023,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Den Haan en Azarkan.

Zij krijgt nr. 27 (36120).

Mevrouw **Den Haan** (Fractie Den Haan):
Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mevrouw Van der Plas, BBB.

Mevrouw **Van der Plas** (BBB):

Voorzitter. De brief van het kabinet over de Voorjaarsnota is duidelijk. Wat jullie willen, kunnen of willen we niet. In augustus gaan we praten over 2023. Daarbij is de boodschap nu al dat dit niet voor iedereen voldoende gaat zijn. Ondertussen stijgt het aantal huishoudens met betaalproblemen met de dag door dure benzine en hoge energie- en voedselkosten. Er zijn straks 1,5 miljoen mensen die 's ochtends niet denken "wat eten we vandaag?", maar "hebben we vandaag voldoende te eten, of moeten we kiezen tussen een warme douche en een brood, of tussen het opzeggen van de voetbalclub van de kinderen of nieuwe schoenen voor de kinderen?"

Voorzitter. Ik ga geen moties indienen. Ik heb er een aantal meegetekend. In plaats daarvan kijk ik met name naar twee partijen die de sleutel in handen hebben. Dat zijn het CDA en de ChristenUnie. Ik wil deze partijen vragen om goed na te denken, verantwoordelijkheid te nemen en deze Voorjaarsnota af te keuren zolang de werkende middenklasse, de nieuwe werkende armen, niet goed zijn meegenomen in deze begroting. Laat zien dat u er niet in meegaat. Ga niet over tot de orde van de dag.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel, mevrouw Van der Plas. Ik geef het woord aan de heer Van Haga, Groep Van Haga.

De heer **Van Haga** (Groep Van Haga):

Voorzitter. Ik kan niet echt zeggen dat ik het een heel nuttig debat vond, maar dat ik heb aan het begin al gezegd. Ik heb wel een paar moties.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat werken moet lonen en de arbeidsparticipatie omhoog moet;

overwegende dat de SER in een advies gesteld heeft dat een verhoging van de arbeidskorting dit zal bewerkstelligen;

verzoekt de regering om een verhoging van de arbeidskorting voor diverse scenario's te onderzoeken en naar de Kamer te sturen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Van Haga.

Zij krijgt nr. 28 (36120).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat lonen van werknemers kunnen stijgen als werkgeverslasten op arbeid dalen;

verzoekt de regering om te onderzoeken hoe de lonen van werknemers kostenneutraal voor werkgevers kunnen stijgen, en de Kamer over de uitkomsten te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Van Haga.

Zij krijgt nr. 29 (36120).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de armoedeval grote gevolgen heeft en medeveroorzaakt wordt door ons complexe sociale stelsel;

overwegende dat maatregelen ter verbetering van de koopkracht vaak stuiten op uitvoeringsbezwaren;

verzoekt de regering om te onderzoeken hoe de armoedeval opgeheven kan worden en daarin de uitvoeringsproblematiek specifiek mee te nemen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Van Haga.

Zij krijgt nr. 30 (36120).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat mensen met een bijstandsuitkering die willen samenwonen dat nu niet doen omdat ze dan geld moeten inleveren;

verzoekt de regering om de kostendelersnorm ook te schrappen voor mensen boven de 27 jaar,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Van Haga.

Zij krijgt nr. 31 (36120).

De heer **Van Haga** (Groep Van Haga):
Ik dank u hartelijk.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Van Haga. Dan geef ik tot slot het woord aan de heer Omtzigt.

De heer **Omtzigt** (Lid Omtzigt):

Voorzitter. We zitten in de grootste bestaanszekerheids crisis sinds 1945. In december en maart moesten we wachten, en in juli zijn we te laat. Toen de Staat 770 miljoen nodig had voor aandelen KLM: binnen het weekend. Een NOW-regeling van miljarden? Binnen een halve week. 1 miljard subsidies voor de Tesla's? Geen probleem. Drie kolencentrales stilleggen? 1,8 miljard compensatie. Italië gaat bijna failliet. Dan maken we 40 miljard over naar het coronafonds, zodat de Italianen goedkope isolatie krijgen. En we hebben 20 miljard voor een stikstofonds. Nu hebben we 1 miljard of 2 miljard nodig voor de armste huishoudens en we slaan daar niet in. Dit is een schande, een grote schande, want we weten niet hoe we dat geld kunnen krijgen. Dit gaat ook tot problemen leiden. Als iemand met een bijstandsuitkering €1.300 krijgt en de buurman, die onder het minimumloon zit, helemaal niks, gaat dat echt problemen geven.

Voorzitter. Eén motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat honderdduizenden gezinnen met achterstanden op de energierekening te maken kunnen krijgen met dwanginvorderingen, afsluiten van energie en een schuldenspiraal later dit jaar;

verzoekt de regering in contact te treden met energieleveranciers en uiterlijk op Prinsjesdag een plan te presenteren om afsluiten, incassokosten en andere problemen bij deze groep te voorkomen, inclusief een mogelijkheid om in een aantal gevallen huishoudens financieel te helpen om zo verdere problemen te voorkomen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Omtzigt, Klaver, Kuiken, Wilders, Van der Plas, Azarkan, Den Haan, Van Haga, Marijnissen, Eerdmans, Dassen, Van Raan en Stoffer.

Zij krijgt nr. 32 (36120).

Dank u wel, meneer Omtzigt. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de tweede termijn van de kant van de Kamer. De bewindspersonen hebben aangegeven ongeveer een kwartier nodig te hebben om zich voor te bereiden.

De vergadering wordt van 22.37 uur tot 22.54 uur geschorst.

De voorzitter:

Het woord is aan de minister-president.

Minister Rutte:

Voorzitter. Aan de heer Van Weyenberg was ik nog een antwoord verschuldigd. Ik kan daarover zeggen dat de minister voor Armoedebestrijding, Participatie en Pensioenen uiteraard in gesprek is met de gemeenten, onder andere over de bijzondere bijstand, en daarbij ook oog heeft voor de studenten. Daarbij wordt ook gesproken over knelpunten die zich kunnen voordoen. Ik wil benadrukken dat we die signalen natuurlijk heel serieus nemen. Dus dat op dat punt.

Voorzitter. Dan de vraag van mevrouw Hermans. Daarop kan ik zeggen: dat kan ik bevestigen. Dat heb ik ook gezegd. We kijken naar alle groepen, uiteraard ook naar de middeninkomens, daar waar echt steun nodig is, en naar de groepen waar anderen het over hadden, maar in ieder geval ook naar deze groep. Dat ziet u ook terug in het coalitieakkoord, denk ik.

Dan de heer Heerma: op welke termijn wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over het overleg met de VNG? Er wordt hard aan gewerkt. De minister zal u in ieder geval de komende week informeren over de voortgang. Het punt dat hij naar voren bracht, namelijk de energietoelage en de mensen die niet bereikt worden, de mensen die die niet gebruiken, is absoluut een aandachtspunt. Daar zetten de gemeenten ook vol op in. Daarmee is het ook onderwerp van de gesprekken die we met de gemeenten hebben. We zullen met de gemeenten ook nu weer kijken wat we in de

regeling verder kunnen versimpelen en hoe we dat kunnen bevorderen, voor zover dat allemaal gaat in de uitvoering.

Voorzitter. De motie op stuk nr. 6 wil ik uiteraard ontraden. Ik ga daar volgens mij niet over, maar ik hoop dat die niet wordt aangenomen.

De motie op stuk nr. 7 krijgt oordeel Kamer. De ministers van Sociale Zaken en Economische Zaken zijn in gesprek met de sociale partners. Daarbij is de gezamenlijke opdracht om te kijken wat we kunnen doen om de koopkracht te verbeteren, waarbij de lonen structureel omhoog moeten. Vanuit het kabinet kijken we ook welke maatregelen wij kunnen nemen om bij te dragen aan die verbetering voor kwetsbare lage en middeninkomens. Dus de motie op stuk nr. 7 krijgt oordeel Kamer. Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de minister van Financiën.

Minister Kaag:

Dank, mevrouw de voorzitter. Ik benoem nog even twee amendementen, ofschoon de inhoud al wel bekend is, denk ik. Het amendement van de leden Beckerman en Marijnissen gaat over het met terugwerkende kracht bevrozen van de huren per 1 juli 2022, met als dekking het verhogen van de winstbelasting van bedrijven. Uit de inventarisatie van de mogelijke maatregelen is al gebleken dat het niet mogelijk is om de huren in 2022 nog te bevroren of te verlagen. Dat hebben we volgens mij al eerder besproken. Maar het kabinet gaat wel in gesprek met de woningcorporaties om te kijken of de afgesproken huurverlaging uit de prestatieafspraken naar voren kan worden gehaald. Maar omdat het niet kan zoals het staat in de tekst van het amendement, ontraadt het kabinet het amendement.

Dan het amendement van de heer Dassen over het verdubbelen van de zorgtoeslag, met als dekking de introductie van een meevallersheffing in 2023. We onderschrijven het belang van de koopkracht. Dat is natuurlijk uitvoerig benoemd in de brief, maar ook in de verschillende debatten. De techniek blijkt ons ook hierbij tegen te werken, dus wij ontraden het amendement om de bovengenoemde redenen.

Dan doe ik het deel van de moties die mij toevallen, mevrouw de voorzitter.

De motie op stuk nr. 10 van mevrouw Marijnissen ontraad ik.

De motie op stuk nr. 13 van de heer Segers en de heer Heerma krijgt oordeel Kamer.

Dan de motie op stuk nr. 14. Dit wil ik wel toelichten. Het is aan de bewindspersonen die gaan over het klimaatbeleid om de bestedingsvoorstellen uit te werken. Als er overeenstemming is, ook met Financiën, worden de middelen overgeheveld van de aanvullende post naar de begroting, maar de bestendige systematiek is wat we in het kader van Inzicht in kwaliteit hebben afgesproken. Dat is wettelijk al verankerd in de Comptabiliteitswet. Om die redenen ontraad het kabinet deze motie.

Dan de motie op stuk nr. 15, over brede welvaart. Zoals de heer Van Raan weet, wordt er gewerkt aan een denkkader op brede welvaart. Ik wil dat graag afwachten. Dat is werk voor de planbureaus. We zijn er vaak over in gesprek geweest. Om die redenen vind ik het niet verstandig om nu al vooruit te lopen op het werk van de planbureaus. Ik ontraad deze motie.

Dan de motie op stuk nr. 16 van de heer Van Raan. Ik kom nog even terug op de motie op stuk nr. 14, geloof ik.

De voorzitter:

Misschien kunt u eerst de motie op stuk nr. 16 doen. Dan hebben we de moties van de heer Van Raan gehad.

Minister Kaag:

Oké. Tegen de heer Van Raan zeg ik ook weer: in de instellingswet zijn de doelen vastgelegd. De bestedingen van het klimaatfonds moeten daaraan voldoen. Tenminste, in de instellingswet worden de doelen vastgelegd. Er is al geborgd dat de bestedingen moeten bijdragen aan CO₂-reductie en/of de energietransitie. Bestedingsvoorstellen van bedrijven die er eventueel van kunnen profiteren in het kader van maatwerkafspraken met de grote uitstoters, moeten natuurlijk een aantoonbare impact hebben en een bijdrage leveren aan de doelen. Dus wij vinden dat die voldoende geborgd zijn en ook voldoen aan het kabinetsdoel van klimaatneutraliteit in 2050. Ik zie dus weinig toegevoegde waarde en ontraad deze motie.

De heer Van Raan (PvdD):

Dat is helder. Dank voor de appreciaties. Bij de motie op stuk nr. 14 haalt de minister de Comptabiliteitswet aan, maar daarin staat nou juist net niks over de klimaatimpact. Dat lijkt me dus ook geen argument om de motie af te wijzen, want je wilt juist een extra meetpunt hebben vanwege de ernst van de klimaatcrisis.

Minister Kaag:

Maar we hebben de Klimaatwet. De inhoud wordt daarin vastgesteld, net als de doelen. De bestedingsvoorstellen zijn echt aan de minister voor Klimaat en Energie. De motie refereert aan de instellingswet voor het klimaatfonds: "overwegende dat op Verantwoordingsdag is gebleken dat het budgetrecht van de Kamer vorig jaar onder druk is komen te staan". Dat is een veel breder debat. Ook staat er: "verzoekt de regering om in deze systematiek verplicht te stellen dat de Kamer vooraf wordt geïnformeerd met bestedingsplannen". Dat is nooit echt aan de orde, want als middelen worden overgeheveld wordt er, conform artikel 3.1 van de Comptabiliteitswet, geïnformeerd door de desbetreffende bewindspersoon. Dat is sowieso het geval, of het nou over klimaatdoelen of een totaal andere wet gaat. Ik vind dit dus ook niet relevant als je kijkt naar het bredere kader. Ik ontraad deze motie.

Dan de motie op stuk nr. 17 van de heer Eerdmans. Het klopt inderdaad dat ten opzichte van de raming van het CEP de raming voor de btw-ontvangsten is bijgesteld. Zoals u weet, doen we in dit land ook nog steeds met goede redenen aan een trendmatig begrotingsbeleid. Meevallers en tegenvallers gaan dus mee op de golven. We hebben een automatische stabilisatie van de economie. Bij tegenvallers

hoeven we ook niet de lasten te verhogen. Het kan niet één kant opgaan. Maar we nemen het bredere debat in augustus natuurlijk mee, ook als het gaat om de koopkrachtdiscussie.

Dan de motie op stuk nr. 18.

De voorzitter:

En uw appreciatie van de motie op stuk nr. 17?

Minister Kaag:

Die is ontraden.

Dan de motie op stuk nr. 18: ontraden. Daar is ook geen dekking voor aangeleverd.

Dan de motie op stuk nr. 20 van de heer Stoffer en mevrouw Van der Plas. Deze motie wordt gedekt. De minister van BZK heeft, zoals de heer Stoffer weet, in haar brief van 15 april jongstleden al het proces voor de selectie van de Regio Deals uiteengezet. We willen daar niet op vooruitlopen. Er is geld beschikbaar, 261 miljoen. U zult voor het zomerreces van de minister van BZK horen over het proces voor het indienen van projecten door de regio's. Ik wil daar niet op vooruitlopen. Dat is de reden waarom wij deze motie ontraden.

De heer Stoffer (SGP):

Ik had niet zo veel tijd om het toe te lichten. De dekking maakt mij niet zo veel uit. Het gaat mij erom dat de tolheffing in de Westerscheldetunnel eraf moet. Ik heb in de motie nu opgenomen: bijvoorbeeld geld uit de Regio Deals. Het mag ook ergens anders vandaan komen. Maar laat helder zijn: ook in de gesprekken die we hebben gehad over de Voorjaarsnota was dit een nadrukkelijke wens die de SGP heeft ingebracht, en naar mijn inschatting BBB en SP in hun gesprekken ook. Het gaat dus niet om de dekking. Voor mijn part mag het ook uit het Groeifonds of waar dan ook uit komen. Het gaat mij om wat we willen bereiken. Het geld is wat dat betreft een middel.

Minister Kaag:

Dat is nog steeds waar.

De heer Stoffer (SGP):

Misschien dat ontraden dan toch andersom gezet kan worden.

Minister Kaag:

Nee. U kunt inderdaad een aantal opties verzinnen. Het kan niet uit het Groeifonds komen, zeg ik zo al, want dat is al belegd. Het doel van het Groeifonds is ook heel anders. Ik denk nog steeds dat ik hier, bij een debat over de Voorjaarsnota, niet kan vooruitlopen op een doorkijk voor de suppletoire begroting 2022 en de plannen van het kabinet, en hun dekking, voor 2023. Ik ga niet vooruitlopen op de brief van de minister van BZK, die voor het zomerreces, dus donderdag, komt.

De voorzitter:

Is het dan verstandig om de motie aan te houden? Ik kijk even naar de heer Stoffer.

Minister Kaag:

Als de heer Stoffer dat wenst.

De heer Stoffer (SGP):

Daar ga ik over nadenken, voorzitter.

Minister Kaag:

Dan de motie op stuk nr. 21, van de heer Azarkan, mevrouw Den Haan en de heer Dassen. We betrekken dit bij de augustusbesluitvorming. Ik geef deze motie oordeel Kamer.

Voor de motie op stuk nr. 23 van de heer Azarkan en mevrouw Den Haan is mijn antwoord eigenlijk weer hetzelfde als mijn reactie op de heer Eerdmans. Ik ontraad deze motie.

De motie op stuk nr. 26 is van mevrouw Den Haan, de heer Azarkan, de heer Van Raan en de heer Dassen. De koppeling van de AOW maakt het afschaffen van de IO-AOW meer dan goed. Alle ouderen ontvangen nu de IO-AOW. Straks hebben zij een ander voordeel bij de hogere AOW. Om die reden ontraden wij deze motie.

De motie op stuk nr. 29 beschouwt het kabinet als een oproep vanuit deze Kamer aan de werkgevers om die eenmalige loongolf te veroorzaken. Dat wordt ook vaak herhaald door veel economen, zeg ik daarbij.

De voorzitter:

Wat is dan uw appreciatie van de motie op stuk nr. 29?

Minister Kaag:

Nou, het is een oproep.

De voorzitter:

Het is een oproep, maar er staat wel "verzoekt de regering".

Minister Kaag:

Dan ontraden wij deze motie. Er is een beperkte rol voor de overheid. De premier heeft al gesproken over het gesprek dat gevoerd wordt door de ministers van Sociale Zaken en Economische Zaken en op een gegeven moment ook door mijzelf met de sociale partners. Maar op dit moment is het niet aan de regering om de werkgevers hiertoe op te roepen. Een aantal ministers doen dat, maar er wordt verzocht om het te onderzoeken. Dat is echt een verantwoordelijkheid van de sociale partners, met name de werkgevers.

Dan de motie op stuk nr. 30 van de heer Van Haga. Het is natuurlijk altijd het streven om mensen uit een armoedeval te halen. Er is ook een uitruil tussen de bestaanszekerheid en de armoedeval. Elk jaar wordt daar door SZW in de begroting over gerapporteerd. In augustus wordt naar de marginale druk gekeken. Maar zoals de motie is verwoord, wordt die ontraden.

Dan de laatste twee die nog voor mijn rekening zijn. Allereerst de motie van de heer Van Haga op stuk nr. 31 over het opheffen van de kostendelersnorm. Daar is geen dekking voor. Ik ontraad deze motie.

De motie op stuk nr. 32 geven we oordeel Kamer. Wij gaan natuurlijk in contact treden. Er is al contact, zeg ik richting de heer Omtzigt en de bredere Kamer, met de energielevanciers om afsluiting te voorkomen. Voor Prinsjesdag zult u van een aantal betrokken ministers hierover meer horen. Het gaat dan inderdaad om een bredere benadering.

Dank.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de staatssecretaris.

Staatssecretaris Van Rij:

Dank, voorzitter. Voor de motie op stuk nr. 8 van mevrouw Marijnissen is de appreciatie om de motie te ontraden. Dat heeft te maken met het feit dat we dat bij de lastenbesluitvorming in augustus pas gaan bekijken.

Dat geldt ook voor de motie op stuk nr. 9. Daarin wordt er namelijk gevraagd om al vóór het Belastingplan 2023 met een voorstel te komen.

De motie op stuk nr. 11 van de heren Van Weyenberg, Heerma en Segers zouden wij oordeel Kamer kunnen geven. Dat gaat over een eventuele aanvulling op de mijnbouwheffingen. Ik teken daarbij wel aan, zoals ook in de brief van 1 juli staat, dat dat dan wel echt juridisch mogelijk moet zijn. Dat voorbehoud wil ik hier al wel bij maken, maar daarmee krijgt de motie dus oordeel Kamer.

Dan de motie op stuk nr. 12 van Van Weyenberg en Segers over de verzilverbare heffingskorting. Dat is natuurlijk een hele ingrijpende stelselwijziging. Maar er staat ook bij: de Kamer hierover vóór 2023 te informeren. Oordeel Kamer.

Voorzitter. De motie op stuk nr. 19 van de heer Stoffer en mevrouw Marijnissen loopt eigenlijk ook vooruit op de augustusbesluitvorming. Ik wil vragen om die aan te houden.

De voorzitter:

Ik kijk even of de heer Stoffer en mevrouw Marijnissen bereid zijn om de motie aan te houden. Ze denken er nog over na. Wat als de motie niet wordt aangehouden?

Staatssecretaris Van Rij:

Dan wordt die ontraden.

Voorzitter. Dan de motie op stuk nr. 22. Ook daarvoor geldt eigenlijk dat we dat bij de augustusbesluitvorming natuurlijk gaan wikken en wegen. Ik zou dus ook daarbij het voorstel willen doen om die motie aan te houden. Het is een motie van de heer Azarkan.

De voorzitter:

Ik kijk even of de heer Azarkan bereid is om de motie aan te houden. Hij denkt daarover na. Wat als hij dat niet doet?

Staatssecretaris Van Rij:

Dan wordt die ontraden.

De voorzitter:

Dan de motie op stuk nr. 24.

Staatssecretaris Van Rij:

Voorzitter. Over de motie op stuk nr. 24 hebben we het al kort gehad. Ik heb een brief toegezegd waarin ik nog eens in kaart breng wat zo'n windfall tax inhoudt. Zoals de motie nu luidt, wordt die ontraden.

Dan de motie op stuk nr. 28, van de heer Van Haga. Daarin verzoekt hij de regering om een verhoging van de arbeidskorting voor diverse scenario's te onderzoeken en naar de Kamer te sturen. Oordeel Kamer.

De voorzitter:

Dank u wel. Er was nog een vraag van de heer Omtzigt over de motie op stuk nr. 32, als ik het goed heb. Die motie was gericht aan de minister van Financiën, denk ik.

De heer Omtzigt (Lid Omtzigt):

Ik wacht nog even op een antwoord van de staatssecretaris — of komt dat schriftelijk? — op de vraag of het mogelijk is om via de belastingaangifte nog iets te doen.

Staatssecretaris Van Rij:

Daar dacht ik al antwoord op gegeven te hebben. Dat was de aangifte 2021, als ik het goed heb begrepen. Daarover heb ik het volgende gezegd. Aangifte doen is één. Nog lang niet al die aangiftes zijn binnen. Pas als je de aanslag oplegt, weet je echt wat het inkomen is. Ik heb toegezegd dat ik die cijfers in beeld breng. Hoeveel aangiftes zijn er nu ingediend? Hoeveel aanslagen zijn er opgelegd? Maar ik verwacht er niet veel van.

De voorzitter:

Dat zou u schriftelijk laten weten aan de Kamer.

Staatssecretaris Van Rij:

Ja, dat zou ik schriftelijk doen.

De heer Omtzigt (Lid Omtzigt):

Aan de minister van Financiën had ik nog de vraag wanneer de nota van wijziging op de twee wetten komt, want feitelijk is er vandaag 500 miljoen toegevoegd, inclusief een uitvoeringstoets. Gaat de VNG het uitvoeren? Want ik heb haar brief over de mogelijkheden en over de voorwaarden om ook studenten mee te nemen, licht anders gelezen. Zal dat in die nota van wijziging zitten? Wanneer kunnen we die tegemoet zien?

Minister Kaag:

Ik meen dat de wet zelf, voor de €800, was ingediend door de minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen, zoals ik mij dat herinner. De ophoging zal dus ook door haar verwerkt worden, deze week nog. Ik meende dat zij ook al in contact was getreden met de Kamer om dit eventueel mogelijk te maken. Dat is één. Alle contacten met de VNG lopen ook via de minister voor APP, om het zo maar even te zeggen, dus via de minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen. Ik moet alle details verder nog even met haar checken.

De heer Omtzigt (Lid Omtzigt):

Dit is een best wel merkwaardig antwoord, zeg ik maar even. De regering bepaalt vanavond dat er 0,5 miljard extra uitgegeven wordt. Daar wordt verschillend over gedacht. Dan verwacht ik wel dat we weten of het uitvoerbaar is en of de VNG ermee akkoord gaat. We hebben vandaag een brief gehad dat ze alleen akkoord gaan als ook de studenten meegenomen worden en anders niet, omdat ze dan juridisch in de problemen komen. Als de regering dit gedaan had, had ik verwacht dat ze de minister voor APP, dus voor — wat is het? — Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen, in vak-K hadden laten plaatsnemen.

De voorzitter:

Mag ik een voorstel doen? Als dit niet nu in het debat kan, kan er dan schriftelijk op gereageerd worden?

Minister Kaag:

Nou, ik kan daar gewoon op reageren. Zoals de heer Omtzigt denk ik heel goed weet — want hij heeft gesprekken gevoerd met de minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen — is het kabinet voornemens om dit samen met de VNG uit te voeren. Dat is al eerder door de premier gezegd en wij hebben dat vanavond in het debat bevestigd. Ik bevestig hier ook dat de dekking geregeld zal worden.

Maar de heer Omtzigt stelde mij een specifieke vraag over een wetswijziging. Die is al ingediend door de minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen. Ik heb daarvan nu, om 23.10 uur, niet alle details voorhanden. Als het eerder gevraagd was, hadden we dat nog wel kunnen bevestigen, maar zij gaat hiermee aan de slag. Zij is de minister die de eerste contactpersoon is en alle gesprekken heeft gevoerd. Dat blijkt ook uit de brief die ik heb gestuurd. Dat blijkt ook uit deze app. Ik heb deze overigens hier, in de Kamer, ontvangen. U heeft hem eerder ontvangen dan wij, zeg ik tegen de Kamer. De intentie van het kabinet — die wordt herbevestigd — is dat wij dit willen uitvoeren, met alle problemen die wellicht nog worden genoemd in de brief van de VNG, in de e-mail. Nee, het is een app, geloof ik; "per app ontvangen", staat er. Dan is het aan de minister — dat is de toezegging die ik kan doen — om misschien morgen of donderdag nog schriftelijk toe te lichten wat er wel en niet kan gebeuren als het gaat om de mogelijke doelgroepen, inclusief de studenten. De studenten waren eerder, ik meen in een eerder verzoek, uitgesloten. In de tekst staat dat "we" de afspraak hebben gemaakt dat studenten worden uitgesloten van de energietoeslag. Dan wordt daarin verder uitleg gegeven. Maar ik moet hiermee namens het kabinet terug naar minister Schouten.

De voorzitter:

Tot slot, meneer Omtzigt.

De heer Omtzigt (Lid Omtzigt):

Oké, dan wacht ik de brief van minister Schouten af. Ik zou het op prijs stellen als die in ieder geval morgenavond komt, omdat de stemmingen donderdag zijn. Dit gaat om nogal iets. "We hebben de afspraak gemaakt": daar was de Kamer het niet speciaal mee eens. Dat was de regering zelf, die het overigens na ommekomst van de Raad van State uit het wetsvoorstel gehaald heeft. Daarvoor zaten de studenten er wel in. De VNG heeft in haar brief duidelijk gesteld dat ze dit alleen gaat doen als dit probleem wordt opgelost. Zij denken dat het juridisch onmogelijk is om studenten uit te zonderen. Dat valt namelijk niet onder de Grondwet. Dat zei ik ook in mijn bijdrage: dit is in strijd met artikel 1. Je kunt niet zeggen: een 22-jarige student krijgt het niet en een 22-jarige niet-student krijgt het wel. Ik wacht morgen met belangstelling de brief af, ook wat betreft de uitvoerbaarheid.

De heer Stoffer (SGP):

Ik heb een wat makkelijkere opmerking: ik wil de motie op stuk nr. 20 aanhouden.

De voorzitter:

Op verzoek van de heer Stoffer stel ik voor zijn motie (36120, nr. 20) aan te houden.

Daartoe wordt besloten.

De voorzitter:

Daarmee zijn we aan het einde gekomen van deze beraadslaging. Ik dank de bewindspersonen, de Kamerleden, de woordvoerders, de mensen op de publieke tribune en de mensen die dit debat op een andere manier gevolgd hebben.

De beraadslaging wordt gesloten.

De voorzitter:

We gaan morgen stemmen over de ingediende moties. Nee, excuus, we gaan overmorgen stemmen. Voor mijn gevoel is het al woensdag, maar dat is nog niet het geval. Wij gaan aankomende donderdag stemmen.